

T.C
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

“71 NUMARALI M. (1821/1822-1823/1824) H.
(1237-1239) TARİHLİ ADANA ŞERİYYE
SİCİLİ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. İbrahim YILMAZÇELİK

HAZIRLAYAN
Özgül BAY

ELAZIĞ-2020

T.C
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

“71 NUMARALI M. (1821/1822-1823/1824) H. (1237-1239)
TARİHLİ ADANA ŞERİYYE SİCİLİ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. İbrahim YILMAZÇELİK

HAZIRLAYAN
Özgül BAY

Jürimiz, ... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans / doktora tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****71 Numaralı Adana Şer'iyye Sicili****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Tarih Anabilim Dalı****Elazığ-2020; Sayfa: VI+109**

Tezimiz 71 Numaralı Adana Şer'iyye sicilidir. Sicil Hicri 1237/1239 - Miladi 1821/1822-1823/1824 yılları arasını kapsamaktadır.

Çalışmamızda öncelikle Adana hakkında bilgi verilmiştir. Şeriyye sicillerine değinilmiştir. Sonra sicilin belge özetleri ve daha sonra belgelerin transkripsiyonunu verdik. Sonuç kısmı ile araştırma son bulmaktadır.

71 Numaralı Şeriyye Sicili muhteva yönünden çok zengin olup, idari ve kazai birçok meseleyi içermektedir. Hazine değerindeki Şer'iyye Sicilleri Osmanlı devlet geleneğinin en önemli kanıtıdır. Osmanlı toplum yapısının etnik, dini, ekonomik, hukuk, aile yapısı hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca vergiler, miras konularını da kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adana Şer'iyye Sicilleri, Kadı, Sancak, Kaza, Osmanlı

ABSTRACT

Master's Thesis

Adana Court Record Number 71

Firat University

Institute of Social Sciences

Department of History

Elazığ-2020; Page: VI+109

Our thesis is the Adana ecclesiastical court record number 71. The registry covers Hijri (exilic) 1237 / 1239 and Gregorian between 1821 / 1822 - 1823 / 1824.

In our study, firstly information was given about Adana. Court records are mentioned. Then we provided document summaries of the record and then transcription of the documents. The research ends with the conclusion.

Court registration number 71 is very rich in content and covers many administrative and judicial issues. Court records which have treasury value are the most important proof of the Ottoman state tradition. It gives information about the ethnic, religious, economic, law and family structure of the Ottoman social structure. It also covers tax and inheritance issues.

Keywords: Adana court records, Kadi (muslim judge), Sancak (banner), Accident, Ottoman

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR	V
ÖNSÖZ	VI
GİRİŞ.....	1
I. ADANA	1
I.I. Adana İsminin Kökeni	1
I.II. Adana'nın Tarihi	1
I.III. Adana Sancağı'nın Tarihi Seyir İçindeki İdari Yapısı	3
I.IV. Adana'nın Nüfusu	4
I.V. Adana'da Aşiretler	6
I.VI. Adana ve İlçelerindeki Bazı Tarihi Eserler	7
II. ŞER'İYYE SİCİLLERİ	8
II.I. Şer'iyye Sicillerinin Önemi	9
II.II. Şer'iyye Sicillerinin Muhtevası.....	10
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. BELGE ÖZETLERİ.....	13
İKİNCİ BÖLÜM	
2. METNİN TRANSKRİPSİYONU	29
SONUÇ	104
EKLER	108
Ek 1. Orjinallik Belgesi.....	108
ÖZGEÇMİŞ	109

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
B	: Belge no
Bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
H.	: Hicri
İ.A	: İslam Ansiklopedisi
Md	: Madde
M.	: Miladi
s.	: sayfa
S.	: Sayı
T.D.K	: Türk Dil Kurumu
T.T.K	: Türk tarih Kurumu
T.D.V	: Türkiye Diyanet Vakfı
v.b	: ve benzeri
v.d	: ve devamı

Metnin İçindeki Hicri Aylarda kullanılan Kısaltmalar

M.	: Muharrem
S.	: Safer
Ra.	: Rebi’ul-evvel
R.	: Rebi’ul-ahir
Ca.	: Cemaziye’l-evvel
C.	: Cemaziye’l-ahir
B.	: Receb
Ş.	: Şaban
N.	: Ramazan
L.	: Şevval
Za.	: Zi’l-ka’de
Z.	: Zi’l-hicce

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti’nde merkezde ve taşrada her tabakadan insanlar arasındaki hukuki ilişkilere dair kayıtları içeren defterler Osmanlı hayatının aile, toplum, ekonomi, hukuk gibi birçok alanın tarihi için en önemli kaynaklardır. Kadıların Osmanlı hukuk sistemindeki etkin rolleri sebebiyle Şeriy’ye Sicilleri sosyal ve yerel tarih çalışmalarında ana kaynak niteliği taşımaktadır. Osmanlı Devleti’nin yönetim, hukuki yapısının daha iyi anlaşılması Şeriiye sicillerinin doğru değerlendirilmesi ile mümkündür. Siciller birçok konuyu içermektedir. Toplum ve devlet yapısı hakkında bilgileride kapsar.

Çalışmamıza konu olan “71 Numaralı M. (1821/1822-1823/1824) H. (1237-1239) tarihleri arasını kapsamaktadır. Bu sicilin aslı Ankara’da ki Milli Kütüphane Arşivinde bulunmaktadır. Rika, Rika Kırmısı, Sülüs, Nes-Talik, Talik Hurdası hattı ile yazılmıştır. Sicil yaklaşık 50*17 cm ebadındadır. Yapılan çalışma birinci elden arşiv vesikasıdır. Yani ana kaynak tezin kendisidir. Transkripsiyon kaidelerine bağlı kalınarak çevrilmiştir.

Tez, iki bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında Adana ve Şer’iyye sicilleri hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde sicilin belge özetleri, İkinci bölümde metnin transkripsiyonu yapılmıştır. Sonuç kısmıyla son bulmaktadır.

Tezimin hazırlanmasında bana sürekli yardımcı ve destek olan Sayın Hocam Prof. Dr. İbrahim YILMAZÇELİK’e teşekkür ederim.

GİRİŞ

I. ADANA

I.1. Adana İsminin Kökeni

Adana'nın tarihi 3000 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Bölgedeki arkeolojik kazılar sonucu Paleolitik döneme kadar uzanan insan yerleşkelerinin olduğunu gösterir. Tepebağ Höyüğü Neolitik dönemde yapılmış ve Çukurova bölgesinde en eski şehir olduğu düşünülmektedir.

Adana ismine Sümer destanı olan Gılgamış Destanında da bahsetmektedir. Hattuşaş da bulunan Hitit Kava Yazıtlarına göre Kizzuwatna, M.Ö.1335 yıllarında Hititlerin egemenliğinde Adana'ya hakim olan ilk kraldı. Şehir Uru Adaniya ve sakinleride Danuna olarak anılırdı. Hititlerin zayıflamasıyla birçok küçük şehir devleti olarak varlık göstermiştir¹.

Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin döküldüğü yerde verimli sulak arazide kurulan Adana'nın tarihi, stratejik konumu nedeniyle her dönem yerleşim yeri olmuştur. Adana, Antik Kilikya Bölgesi'nin en stratejik şehirlerinden biridir. Yaygın görüşe göre adını Yunan mitolojisinden almaktadır. Başka bir hikayeye göre geçmiş dönemlerde Seyhan nehri kıyılarında çok fazla söğüt ağacı ile kaplıydı. Bu ağaç eski kavimlerce And ağacı olarak bilinmesi de şehre Adana adının verilmesinde etkili oldu. Fenikeliler bu yere efendi manasına gelen tarım ve bitki tanrısı Adonis'in ismini vermiştir. Arap kaynaklı bir veriye göre kentin adı Yazene'nin torunu Ezene'den gelmektedir.

I.II. Adana'nın Tarihi

Çukurova bölgesinde yaklaşık on değişik uygarlıkla devlet, krallık, beylik, padişahlık gibi birçok farklı siyasi gücün hakim olduğu bilinmektedir. Kilikya bölgesine hakim olan medeniyetler; Luviler, Kueler, geç Hititler, Asurlular, Syennesisler, Pers İmparatorluğu, Helenistik Dönem, Selevkos Krallığı, Otonom Dönem, Roma İmparatorluğu, Büyük Selçuklu İmparatorluğu, Ramazanoğulları ve Osmanlı İmparatorluğu'dur.

Adana Selekiler'in eline Büyük İskenderin ölümünden sonra düşmüş, bu hanedan ile Mısır Batlamyos hanedanı arasındaki mücadele sonucunda Mısır'ın eline

¹ Yusuf Halaçoğlu, Türkoloji Araştırma Merkezi. Adana Tarihçesi, s.11

düşmüştür². M.Ö.12 de Roma'ya katılmıştır. Meşhur 21 gözlü köprü bu dönemde yapılmıştır. Önemli bir ticaret merkezi haline gelmiştir³.

Adana'ya Müslümanların ilk akınları Hz.Ömer zamanında olmuştur. Geçici halden olan bu akınlar Muaviye döneminde devam etmiş ancak bir sonuca ulaşmamıştır. Adana'nın İslam kuvvetlerince alınması asıl Emevi Halifesi Abdülmelik döneminde gerçekleşmiştir. Türk-İslam grupları tarafından yerleşim yeri olması ise Abbasiler dönemine Halife Harun Reşid zamanında Horasanlı komutan Süleyman et-Turki gerçekleştirmiştir⁴.

Bzans 964'de Adana'ya tekrar hakim olmuştur.1071 yılında Alp Arslan Malazgirt başarısının ardından Selçuklular Bzans İmparatorluğu'nun büyük bir bölümüne hakim olmuştur.1071 tarihinden kısa zaman önce Adana'ya ulaşıp kente hakim olmuşlardır.1097 de I.Haçlı Seferi sonucu Adana elden çıkmıştır.

1132 yılında Kilikya Ermeni Krallığı şehre hakim olmuştur.1137 tarihinde kente Bzans güçlerince el konulmuştur. Ancak Ermeniler 1170 yıllarında kente yeniden hakim olmuşlardır. Kent III. Konstantin tarafından Mısır'ın Memluk Sultanına idaresi verilmiştir. Memlukluların kente girmesiyle birçok Türk ailesinin Adana'ya ikamet etmesine imkan sağlamıştır. Daha sonra bölgeye Ramazanoğulları Memlukluların egemenliğinde hakim olmuştur.

Tarihi seyir içinde birçok kez el değiştiren Adana, uzun müddet Memluklularla Osmanlıların hakimiyet sahasına dönmüştür.Nihayetinde Çukurova bölgesi Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında Osmanlı'ya katılmıştır⁵.

Osmanlı egemenliğindeki Adana bazen Halep eyaletine bağlı bir sancak bazen de Osmanlı idaresinde bir eyaletti.1608-1833 yılları arasında mütesellimlik ile yönetildi.1867 tarihinde Kozan, Cebeli Bereket, İç-il sancaklarının bir araya gelmesiyle eyalet haline geldi.1833-1840 zaman diliminde Mısır Hidivi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyanıyla başlayan olay sonucunda,Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın eline geçmiştir. Londra Muahedesi ile yeniden Osmanlı'ya bağlanmıştır. I.Dünya Savaşı sonucunda (1914/1918) 24 Kanunievvel 1918 'de Fransa işgal etti,ancak Adana ahalisinin şiddetle mukavemeti neticesinde iki yıllık bir Fransız egemenliğinden

² Şemseddin Sami, Kamusu'l-alam, İstanbul,1307,C.I,s.220

³ Yusuf Halaçoğlu, a.g.m.

⁴ Yusuf Halaçoğlu, a.g.m,s.12

⁵ Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul,1988,C.I,s.348.vd

sonra 1921 tarihli Ankara Antlaşmasıyla Türkiye'ye iade edildi.5 Ocak 1922 tarihinde Fransızlar Ermenilerle beraber bölgeyi terk etmişlerdir.⁶

I.III. Adana Sancağı'nın Tarihi Seyir İçindeki İdari Yapısı

XVI. yüzyılda Osmanlı topraklarına katılan Halep,1517'de Arap sancağı idi⁷. Suriye ve çevresini alınmasından sonra Osmanlı Devleti eski Memluklu yönetimini sürdürmüştür. Halep, Şam beylerbeyliğine bağlı bir sancak şekline getirilmiştir⁸. Kanuni zamanında Şam Beylerbeyi olan Canberdi Gazali, Halep'te büyük bir isyan çıkarmıştır. Bu olay sonucunda Suriye bölgesinde idari yapı yeniden düzenlenmiştir. XVI.yy kadar sancak statüsündeki Halep ve Şam,1549 tarihinde bir beylerbeylik şekline gelmiştir.1570'de buna Trablus ve Sayda'da eklenmiş ve bölgenin idari yapısı XVIII.yy kadar aynı şekilde sürmüştür.Aşağıdaki tabloda, tahrir defterleri verilerine göre XVI.yy boyunca Halep eyaletinin sancakları gösterilmektedir⁹.

Tablo 1: XVI.yy da Halep Eyaletinin Sancakları

Sancaklar	1550	1554	1565	1568-1574	1576-1586
Adana	*	*	*	*	*
Antakya					*
Azaz ve Kilis	*			*	
Balis	*		*	*	*
Birecik	*	*	*	*	*
Cebele			*		*
Ekrad		*	*		Ekrad ve Kilis

1700-1740 arası Adana'ya bağlı olan sancaklar ise;¹⁰

- Adana Sancağı(Adana)
- Tarsus Sancağı(Tarsus)
- Sis Sancağı(Kozan)

⁶ Yusuf Halaçoğlu,a.g.m,s.12

⁷ Enver Çakar,XVI.Yüzyılda Halep,Elazığ,2003,s.24

⁸ Enver Çakar,XVI.Yüzyılda Halep,Elazığ,2003,s.26

⁹ Cengiz Eroğlu,Murat Babuçoğlu,Yar.Doç.Mehmet Köçer;Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Halep,Ankara,2007,s.33.

¹⁰ Orhan Kılıç,XVII.Yüzyıl ilk yarısında Osmanlı Devleti'nin Eyalet ve Sancak Teşkilatlanması,Osmanlı,C.6:Teşkilat,Yeni Türkiye Yayınları,Ankara,1999,s.95.

-İçel Sancağı(Anamur, Silifke)

-Alaiyye Sancağı(Alanya) olarak görülmektedir.

1864 Vilayet Nizamnamesi ile Osmanlı idari yapısında değişiklikler yapılmıştır.1866'da Halep eyaletinin yeniden teşkilatlanması görevi Ahmet Cevdet Paşa'ya verildi. Eyalet 1866 tarihinde Halep, Urfa, Maraş, Kozan, Adana, Tarsus, Zor sancaklarından oluşması amacıyla yeni bir düzen verilmesi düşünülmüştür. Ancak 1869'da yeniden düşünülmüş ve Adana, Kozan, Tarsus sancakları çıkarılarak eyalet daraltılmıştır¹¹. Adana 1869 da bir vilayet oldu, Kozan ve Payas Sancağı ile Konya Vilayetinden ayrılan İçel sancağı bu yeni vilayete eklenmiştir.

I.IV. Adana'nın Nüfusu

Osmanlıdan önce, 1071 yılından beri Çukurova'ya Oğuzlar'dan Kayıhan, Bayat, Döğer, Yazır, Dodurga, Avşar, Beydili, Bayındır, Salur, Peçenek, Çepni, Yapar, İgdir, Kınık ve Yüregir kollarına mensup topluluk ve aşiretlerin yerleştirildiği belgelerde geçmektedir. Osmanlı'nın egemen olmasından sonra 1519'da yapılan tahrirde bu gruplara bağlı cemaatlerin bölgeye yerleştiği görülmüştür. Bu tahrirde Adana'nın Halep'e bağlı bir sancak olduğu görülmekte. 1536-1537 tarihinde Adana sancağı Adana, Yüregir, Sarıçam, Dünderlu-Bulgarlu, Hacılı, Ayas, Karaisalı ile Kınık nahiyelerinden oluşmaktaydı. Bu dönemde Adana'da Akça veya Ağça Mescid, Câmi-i Cedîd-i Halil Bey, Debbâğan (Depebağ), Kara Sofu (Ahîlü), Kasarcılı, Çukur Mescid, Câmi-i Atîk, Keçeci (Îsâ Hacıoğlu) Mescidi, Yukarı Mahalle (Hâmid Hacı) Mescidi, Kantaroğlu Mescidi, Hacı Fakihoğlu, Kadı Mescidi, Baytemür Mescidi, Burnukara Mescidi, Su Gedüğü (Selim Bey) Mescidi, Saçlı Ahmed Mescidi, Bâb-ı Tarsus, Yarköy, Sâdât Mescidi, Zâviye-i Yârân Dede, Tabakhane, Emirlü, Ramazan Ağa Mescidi ve Kayalubağ olmak üzere yirmi dört mahalle vardı. Kenttede 763 ev 855 mücerred (bekâr) müslüman, doksan iki ev 141 bekar gayrimüslim bulunmaktaydı. Aynı dönemde Adana nahiyesinde 51 mezraayla bir köyde 925 ev, 320 bekar müslüman nüfus tarım yapmaktaydı. 1536-1537 yıllarında tüm Adana sancağında vergi hânesi olarak toplam 13.755 ev bulunmaktaydı bu da hemen hemen 80-90.000 arasında bir nüfusa tekabül etmektedir.1547 yılında kentte 640 ev 113 bekar müslüman, 112 ev 47 bekar

¹¹ Cengiz Eroğlu, Murat Babuçoğlu, Yar.Doç.Mehmet Köçer; Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Halep, Ankara, 2007, s.38.

gayrimüslim, Adana nahiyesinde ise 47 mezraada tarımla uğraşan 845 ev 206 bekar müslüman nüfus kayıt altına alınmış, Adana sancağının Yüregir, Saruçam, Dünderlu-Bulgarlu, Hacılı ve Karaisalı nahiyesinde 411 mezraada bulunan 12.714 ev 3257 bekarla birlikte sancakta (Ayas, Berendi ve Kınık kazaları hariç), tahmini 70-80.000 arasında bir nüfus bulunmaktaydı. Bunların ancak 607'si Müslüman olmayan gruplardan oluşmaktaydı¹².

1671 tarihinde Hicaz'a giderken Adana'dan geçen Evliya Çelebi, kentle ilgili olarak şunlara değiniyor: Adana'nın dört köşeli, 500 adım çevreli, yedi kuleli ve iki kapılı bir kalesi bulunmaktadır. Kale doğu tarafından nehirle, diğer üç taraftan da hendeklerle çevrilidir. Kale içinde 37ev, kale dışında ise 8700 hanenin bulunduğunu söylemektedir. Aynı zamanda kentte beşi büyük 70 cami, 130 dükkân, 17 han ve bir kapalı çarşı bulunmaktaydı. Adana da yetiştirilen ürünler arasında limon, turunc, zeytin, incir, nar, şeker kamışı ve pamuk sayılmaktadır. Halkının ise Türkmenler'den oluştuğu, ayrıca az miktarda Arap, Rum, Ermeni ve Yahudi nüfusun bulunduğu kaydedilmektedir¹³.

1872 yılında ise 11.825 hânenin görüldüğü ve toplam 30.024 kişinin yaşadığı bu şehirde yedi fabrika, 35 sıbyan mektebi, 35 medrese, altı tekke, 90 mağaza, 1978 dükkân, 55 değirmen, dört hamam, 27 han, beş kilise, 38 mescid ve 20 cami bulunmaktaydı. Aynı dönemde Adana, Kozan, Cebelibereket ve İç-il sancaklarından oluşan Adana vilâyetinin toplamda nüfusu 157.503'e ulaştı. Bu nüfusun 138.554'ü müslüman, 19.049'u da gayri Müslim unsurdu. Vilâyet de 128 mescid, 89 cami, 36 kilise, 226 sıbyan mektebi, 89 medrese mevcuttu¹⁴.

Kāmûsü'l-a'lâm'da kentte 20.000 nüfusun yer aldığı belirtilmiş. 1890-1891 tarihlerinde Adana kazasında 58.049 müslüman ve 12.616 gayrimüslim olmak üzere toplam 70.665; bütün vilâyetinde ise 341.376 müslüman, 32.989 Ermeni, Rum ve Süryânî yaşıyordu¹⁵.

1891 tarihinde Vital Cuinet'in yaptığı istatistikde Adana kazasında 93.955 nüfus bulunmaktaydı. Bunun 74.878'i Türk, 19.077'si müslüman olmayan unsur olarak belirtilmiştir. Aynı müellif tarafından vilâyetin nüfusu 403.439 kayıt altına alınmış, bunun 346.308'inin Türkler'den, 51.982'sinin de Rum ve Ermeniler'den oluştuğu

¹² TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1988, C.I, s.349-353.

¹³ Evliya Çelebi, Seyahatnâme, İstanbul 1935, C.IX, s.333-334

¹⁴ Adana Salnâmesi, sene 1289.

¹⁵ Adana Salnâmesi, sene 1308.

bilinmektedir. 1918 sene sonundaki bir istatistikte Adana kazasında 79.099 müslüman, 23.393 gayrimüslim olduğu ve aynı sene Kozan, Cebelibereket, İç-il sancakları ile beraber Adana ilinin nüfusunun 445.725 olduğu ve bu nüfusun 372.689'unun müslüman, 73.036'sının da Ermeni, Rum, Yahudi ve diğer gruplardan oluştuğu kaydedilmiştir¹⁶.

I.V. Adana'da Aşiretler

Adana'nın merkez olduğu Çukurova'da aşağıda adı geçen aşiretler bulunmaktadır:

Adana ve Çukurova için en önemli boylar ise Yüreğir, Avşar, Sırkıntılı, Varsak, Tecirli, Cerid, Ağça, Koyunlu, Bozdoğan, Ulaşlı, Dulkadirli Türkmenleridir. Ayrıca Ramazanoğulları (İğdır, Yıva, Salur, Kınık, Bayındır, Eymir), Kozanoğulları(Kozan, Kadirli, Feke, Saimbeyli), Küçük Alioğulları(Payas yöresinde), Menemencioğulları (Bozdoğanlardan olup Kadirli-Ceyhan arasında), Özenoğulları (Payas yöresinde), Gökvelioğulları (Kadirli de Kesikçay ie Sunbas arasında), Karsantioğulları (Karaisalu ile Kozan arasındaki dağlık bölgede), Sırkintioğulları (Sarıçam-Ceyhan arasında), Kusunoğulları (Kusun da) gibi aile grupları vardı¹⁷. Bunlar dışında da Abdallı, Akbaş Ekradı, Alibar Koyuncusu, Anamuslu, Arablı, Balabancık, Bedirli, Beğöğlü, Behlenlü, Behlivanlü, Bekdaşlı, Beliklü, Bodur Ali, Boğamlu, Bastonlu, Bucaklu, Buldak, Bükri, Çakır, Çandır, Çömlek, Dölekoğlu, Eflak, Emelcik, Fukur, Gerdeklu, Hacı Ahmedlü, Hacı İsalu, Hacılu, Halil Beğlü, Hasan Fakihlü, Hatiblü Cemaatleri gibi cemaatler bulunmaktaydı¹⁸.

Adana ve Çukurova bölgesine yerleştirilenler ise; Oğuzların Üçok koluna mensup Yüreğirler ve Kınıklardan Karaisalu, Kusun, Kuştemür, Ulaş, Gökçelü, Elvan obaları Adan çevresine; Savcı-Hacılu, Eğlenoğlu, Ayrı Damlu, Kavurgalı, Avşar teşekkülleri Kozan ve çevresine; Varsak, Demircilü, Karamanlı, Selmanlı, Zakirlü, Kavurgalı, Geçlik, Eşkinciler Kadirli ve çevresine yerleştirilmiştir¹⁹. Aşiretler dönem dönem eşkıyalık²⁰ olaylarına karışmışlardır. Aşiretler iskan edildikleri yerlerden göç

¹⁶ Vital Cuinet, La Turquie d'Asie, Paris 1892,C.II,s.3-40

¹⁷ Yusuf Halaçoğlu, a.g.m.s.13

¹⁸ Özcan Tatar, XVIII.Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova'da Aşiretlerin Eşkıyalık Olayları ve Aşiret İskanı(1691-1750),Doktora Tezi,Elazığ,2005.s.35-44.

¹⁹ Yusuf Halaçoğlu,a.g.m.s.13

²⁰ Eşkıyalık konusu ile ilgili bkz.Özcan Tatar,a.g.e.

etmeleri halinde geri getirilmelri ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda asayiş sorunu ortaya çıkmıştır.

Dukadirliden Anaamuslu,Dokuz ve Bişanlı,,Küreciler Cerid,Tecirlü,Elcı, Küşne,Yuvalu, Tekelü, Varsak,Ağca Koyunlu, Eymir, Çimelü, Kızıllı, İmanlı Afşarı,Çağıranlı, Avcı,Gündeşli Boyları Çukurovanın farklı bölgelerine;Tecirli ve Cerid aşiretleri Ceyhan ve Osmaniye bölgelerine yerleşmişlerdir

I.VI. Adana ve İlçelerindeki Bazı Tarihi Eserler

Adana Kalesi:1836 tarihinde Mısır Hidivi Mehmed Ali Paşa tarafından yıktırılmış ve günümüze ancak yıkıntı halindeki küçük duvar parçası kalmış. Bunun yanı sıra otuz beş kadar cami, mescid, medrese, han, hamam vb yapılar bugüne kalmıştır.

Taşköprü(VI. yüzyıl): Iustinianos'un yaptırdığı Bizans eseri yirmi bir gözlü Taşköprü, Seyhan ırmağının üstüne oluşturulmuş bulunan bu köprü farklı zamanlarda onarılmış, ırmağın ağzında oluşan alüvyonlar nedeniyle de iki başında birer gözü görünmemektedir. Bugünde 310 metre uzunluğunda ve 13 metre yüksekliktedir.

Akça Mescid: Tarihî yapılar içinde, 1409 yılında Akça Ağa tarafından yaptırılmış ve Ulucami mahallesinde bulunur.

Harem Dairesi, Tuz Hanı: Ramazanoğulları döneminde Halil Bey'in 1495 de yaptırdığı Harem Dairesi ile 1497 de yapılan Tuz Hanı (Selâmlık Dairesi) vardır.

Çarşı Hamamı: 1529 yılında Halil Bey'in oğlu Pîrî Mehmed Paşa'nın yaptırdığı ve günümüzde Büyüksaat çevresinde bulunmaktadır..

Ulu Cami Külliyesi: 1513 tarihinde Ramazanoğlu Halil Bey'in yaptırmaya başladığı ve Pîrî Mehmed Paşa 'nın tamamladığı yapı 1541 son halini almıştır.

Cuma Fakih Mescid ve Medresesi:1541 yılında yaptırılan ve bânisi Cuma Fakih adlı bir zat tarafından yaptırılmıştır.

Kemeraltı Cami: 1548'de Savcı Bey tarafından inşa ettirilmiştir.

Yağ Cami medresesi: 1501 tarihinde Ramazanoğlu Halil Bey'in kiliseden camiye çevirdiği Eski cami veya Yağ Camii 1558 senesinde Pîrî Mehmed Paşa yaptırmıştır.

Hasan Ağa Cami: Ramazanoğulları döneminde yaklaşık 1558 senesinde Hasan Kethüdâ 'nın yaptırdığı Hasan Ağa yada Hasan Kethüdâ Camii bulunur.

Tahtalı Cami: Yaklaşık 1591-1595 tarihinde Sevindikzâde'nin isteği ile yaptırdığı eserdir.

Irmak Hamamı: Tahmini 1600-1605 yıllarında Ramazanoğulları'nın yaptırdığı eser Roma hamamı kalıntısı üzerine kurulmuştur. Irmak Hamamı yada Yalı Hamamı olarak bilinir.

Cafer Paşa Cami: 1648'de Adana Valisi Câfer Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Mestanzade Cami Ve Hamamı: 1682 tarihinde Ramazanoğulları döneminden Mestanzâde Hacı Mahmud Ağa'nın yaptırdığı Mestanzâde Camii ile 1703 yılında yaptırdığı Mestan Hamamıdır.

Ayrıca, 1704 de Ali Dede adlı bir kişi için Rakka Valisi Mehmed Paşa'nın yaptırdığı Ali Dede Mescidi; Musabaloğlu Mustafa Bey'in yaptırdığı Musabaloğlu Mescidi, Medresesi ve Hamamı (Yeni Hamam); 1721 yılında Balcızâde Hacı Mustafa Bey'in yaptırdığı Balcıoğlu Mescidi; bânisi Abdürrezzâk el-Antâkî olan ve 1724 de inşa edilen Yeni cami; 1748 tarihinde Alemdar Mustafa Ağa'nın yaptırdığı Alemdar Mescidi; 1751 yılında Hacı Ahmed Ağa'nın yaptırdığı Siyavuşoğlu Mescid ve Medresesi; 1751-1754 tarihleri arasında Gencîzâde Hacı Mahmud'un yaptırdığı Yeşil Mescid; 1825 senesinde Adana Valisi Memiş Paşa'nın yaptırdığı Memiş Paşa Camii (Havutluoğlu Mescidi); XVI. yy da Ramazanoğlu Halil Bey ve Ramazanoğlu Pîrî Mehmed Paşa'nın yaptırdığı 1850-1851 arasında Kel Hasan Paşa'nın onardığı Adana Bedesten veya Arastası (Kapalıçarşı); 1881 yılında Şeyh Zülfo (Zülfa)'nun yaptırdığı Zülfo Mescidi; 1882 senesinde Adana Valisi Âbidin Paşa'nın yaptırdığı Saat Kulesi (Büyüksaat) günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığına ait 1987 tarihli istatistiğe göre Adana il ve ilçe merkezlerinde 276, bucak ve köylerde 956 yapı yani toplamda 1232 cami vardır.²¹

II. ŞER'İYYE SİCİLLERİ

Kadılar mahkemelerdeki görevlerini yerine getirirken defter şeklinde kayıtlar tutmuşlardır²² . Bu defterlere Kadı Defterleri, Şer'iyye Sicilleri, Şer'iyye Sicilâtı, Defatir-i Şer'iyye veya Kadı Sicilleride denildiğini bilmekteyiz. Bu sicillerde bir veya

²¹ TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1988, C.I, s.349-353.

Bkz. Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler, Ankara 1972, C.I, s.2-35.

²² İbrahim YILMAZÇELİK; 392 Numaralı Harput Şer'iyye Sicili, Ankara Üniversitesi. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1987.

bir kaç senenin hadiselerini ihtiva edebilmektedir²³.Kayıtlarda kronolojik sırayla deftere kaydedilirdi. İşlem yapılırken belli bir yöntem uygulanır ve defterin bir yanına mahalli kayıtlar, diğer yanına merkezden gelen her türlü emir yazılırdı. Ayrıca bu defterlerde kadı yada naiblerin verdikleri kararların yazıldığı kısma Sicill-i mahfuz, merkezden gelen her türlü emirin yazıldığı kismada Sicill-i mahfuz defterlü denirdi ki, bütün bu kayıtları da mahkeme görevlilerinden mukayyid tutardı²⁴. Böyle oluşan ve kadı sicili, kadı defteri, sicill-i mahfuz veya sicil de olarakda bilinen defterlerde kullanılan yazı şekilleri rika ve çeşitleri, talik, talik kırması, sülüs, sülüs kırması, divani çeşitleri nadir olarak da siyakattır²⁵.

Siciller XV. Yüzyılın sonlarından itibaren XIX. yüzyılın sonuna kadar gelen ve yaklaşık dört yüzyıllık Türk tarihini, Türk sosyal hayatını bir arada olması itibarı ile Türk tarihinin birinci el kaynağı arasındadır. Bu yüzden her vilayet ve kaza merkezindeki mahkeme sicilleri,bölge açısından en önemli kaynaklar arasındadır.Bu nedenle Osmanlı tarih araştırmacılarının mutlak suretle bu sicilleri incelemesi gerekmektedir. Siciller görüldüğü halde incelenmezse verilecek olan kararların eksik kalacağı kesindir. Şeriyye sicil defterlerinde genelde 16-17 santim arasında en olur. Sözü edilen siciller genelde kadıdan kadıya devredilirdi²⁶.

II.I. Şer'iyye Sicillerinin Önemi

Osmanlı İmparatorluğu'nun araştırılmasında ana kaynaklarından birisi olan şer'iyye sicilleri kadıların gittikçe genişleyen alanları ile bir hayli önem arz etmektedir. Osmanlı zamanında kaleme alınan vakanüvis ve diğer özel tarihlerdeki şehir, kasaba ve köylere ait bilginin olmadığı yada azlığı durumunda sicillerin yalnız bizim kültürümüz için değil bugün Osmanlı toprakları üzerinde kurulmuş birçok ülke için büyük önem taşıdığı görülmektedir. Osmanlı sosyal tarihinin incelenmesi esnasındaki en önemli kaynak şer'iyye sicilleridir. Bu defterlerde ait olunan yerin insanların ve onların aile

²³ Ahmet AKSİN; '218 Numaralı Harput Şer'iyye Sicili Tanıtımı ve Fihristi'',Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.IX,S.1,Elazığ 1999,s.2.

²⁴ İbrahim YILMAZÇELİK; 'Şer'iyye Sicillerinin toplu Kataloğuna Doğru Diyarbakır Şer'iyye Sicilleri', Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı:90, Haziran 1994, s.42.

²⁵ İbrahim YILMAZÇELİK; '1750-1752 Tarihli Gaziantep Şer'iyye Sicilinin Tanıtımı Ve Fihristi', Fırat Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 1, Ocak 2002, Elazığ, s. 326.

²⁶ Ahmet AKSİN; 218 Numaralı Harput Şer'iyye Sicili 1249-1256(m. 1833-1840), Fırat Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1990, s. XXIII.

yapıları, evlilik gelenekleri, çocuk sayıları, sosyal güvenlik konuları, zengin – fakir durumu, müslim ve zimmi ailelerin sosyal özellikleri ayrı ayrı saptamak mümkündür²⁷.

II.II. Şer'iyye Sicillerinin Muhtevası

Şer'iyye sicillerinde bulunan vesikaları üç ana guruba ayırabilmekteyiz;

a-Devletin idare merkezinden gelen bütün ferman, emir ve tebliğler.

b-Kadı tarafından verilen kararlar.

c-Resmiyete geçirilmesi istenen vakıf, hibe, şehadet, vekalet, verese gibi içeriğe sahip belgeler²⁸

Genel itibarıyla Şer'iyye Sicilleri'nin içerdiği belge çeşitleri veya konular şunlardır²⁹;

1. Merkezden gönderilen her çeşit vesika..
2. Ümeranın çeşitli konularda yayınlamış olduğu buyuruldular ve bunların yerine getirilip getirilmediğini kapsayan belgeler.
3. Kadı veya naiblerin farklı konularda merkeze gönderdikleri i'lâmlar ile görev alanı içinde olan yerlerdeki kişiler ya da kurumlar arasındaki anlaşmazlıkları çözmek amacıyla verdikleri hüccetler.
4. Kentlerin mahalle listeleri, dinî ve sosyal yapıları ve bu yapıların inşası, bakım ve onarım vs. bayındırlık çalışmaları hakkındaki vesikalar.
5. Kentin nüfusu ile bu nüfusun karşılaştığı salgın hastalık ve tabî afet gibi olayların belgeleri.
6. Evlenme, boşanma, kız kaçırma, mehir bağlama, alım-satım, mukavele, kefalet senetleri vs. konuları kapsayan belgeler.
7. Hırsızlık, kalpazanlık, yaralama ve öldürme suçları içeren belgeler.
8. Kentlerde satılan malların narhlarını kapsayan kayıtlar.
9. Sancak ve kent halkından toplanan vergi miktarları ve avarız haneleri kapsayan vesikalar.
10. Altın veya para konularını içeren belgeler.
11. Tereke kayıtlarıyla eşya kayıtları³⁰.

²⁷ Salih AKYEL; '1831-1837 Tarihli Eğin Şer'iyye Sicilinin Tanıtımı Ve Fihristi' Fırat Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 1, C. 14, Elazığ 2004, s.220.

²⁸ Mustafa Öztürk; "Harput Şer'iyye Sicilleri", Tarih İçinde Harput Sempozyumu, s.:74.

²⁹ Özcan Tatar;384 Numaralı Harput Şer'iyye Sicilinin H.(1046-1047) Tanıtımı ve Fihristi,Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,C.27,S.1,Elazığ,2017,s.234-235.

³⁰ İbrahim Yılmazçelik,Diyarbakır Şer'iyye Sicilleri,Ankara2001,s.8

12. Bir vakanın resmi saptanmasına dair belgeler.
13. Eşkıya takipleri, göçebeler arasındaki sorunlar ve yerleşme, yaylak-kışlak davalarını kapsayan vesikalar.
14. Savaşa katılan yerli halk ile göçebelerin savaş dönemindeki görevleri, posta ve menzilhane işleriyle maden, darphane ve tuzla işletmelerini içeren kayıtlar.
15. Fetva makamından alınan bazı fetva nüshaları.
16. Ru`yet-i hilâlin saptanmasına ait belgelerle dinî günlerin ilanına dair ferman ve tezkere nüshaları.
17. Bazı şair kadı ve naiblerin yazmış oldukları şiirler.
18. Mahkeme katiplerinin farklı yazı türlerinde yazdıkları hat çeşitleri.
19. Savaş dönemlerinde orduya aynî yardımda bulunan eşraf ve ileri gelenlerin adları ile adı geçen şahsiyetlerin yaptıkları yardımın miktar ve cinsine ait kayıtlar.
20. Vakıfları içeren vesikalar.
21. Herhangi bir bölgedeki Müslüman ve Müslüman olmayan halk arasındaki ilişkileri kapsayan kayıtlar.
22. Herhangi bir yerin ekonomik durumunu aydınlatacak olan birtakım belgeler.
23. Sancak veya kazalar içinde bulunan köylerin sayısı ile adlarını kapsayan belgeler.
24. Bölge halkının kullandığı isim, lakap ve unvanları içeren bilgi ve belgeler.
25. Halkın kullandığı günlük eşyalar ile halkın refah seviyesini saptamak amacıyla yardımcı olan bilgi ve belgeler.
26. Savaşlar ile yeni teşkil edilmeye çalışılan askerî birlikler için halktan asker toplamak, yiyecek tedariki ve bu konularda karşılaşılan güçlükleri kapsayan vesikalar.³¹

Ayrıca tımarların kime ve hangi amaçla verildiklerine dair beratlar ile bu tımarların kadının önünde açık arttırma yoluyla mültezimlere verilmelerine yada sipahileri aracılığıyla tapuya bağlanmaları hakkında bilgi içermektedir. Vakıflara ait emlak ve akarların da aynı şekilde kiraya verilmelerine dair rastlanan kayıtlar,

³¹ İbrahim Yılmazçelik; Diyarbakır Şer'iyeye Sicilleri(Katalog ve Fihristleri),Ankara,2001,s.7-8; İbrahim Yılmazçelik; "Şer'iyeye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru Diyarbakır Şer'iyeye Sicilleri", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Sayı:90, Ankara, 1994, s.42-44

Osmanlı'nın iç idari teşkilatını ortaya koymakta büyük bir önem taşımaktadır³²Yine sicillerde savaşların hangi amaçla ve kiminle yapıldığından bahsedilmekteydi³³.

³² İbrahim Yılmazçelik; 392 Numaralı Harput Şer'iyye Sicili 1260- 1264 (M. 1844-1848), A.Ü.İnk.Tar.Ens.Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1987, s. XLI.

³³ Ahmet Akgündüz, Şer'iyye Sicilleri, C. 1, İstanbul, 1988, s. 16.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BELGE ÖZETLERİ

MŞH_ŞSC_d_00071_0001 / Sayfa 1

BELGE NO: 1

Fakirlerin vekili tarafından satın alınarak mahkemede muhafaza edilen 1 Temmuz 1822 tarihli eşya defteridir.

BELGE NO: 2

Bakkal esnafının 6 Temmuz 1822 tarihli ruziye defteridir.

BELGE NO: 3

Fukara vekiline ait 25 Temmuz 1822 tarihli eşya defteridir.

BELGE NO: 4 ve

BELGE NO: 5 Olarak işaretlenen metinler silik olduğu için okunamamıştır.

BELGE NO: -

Haleb tarafından ticaret için Adana'ya gelen ...'in Haleb Mahkemesinde Pazartesi akşamı Salı gecesi oruç tuttuğunu bildirdiğine dair 19 Haziran 1822 tarihli şerh.

BELGE NO: -

Haleb tarafından ticaret için Adana'ya gelen Yusuf Oğlu Hacı İbrahim'in Haleb Mahkemesinde Pazartesi akşamı Salı gecesi oruç tuttuğunu bildirdiğine dair tarihsiz şerh.

BELGE NO: 6

Küçük Sakabaşı Hasan Efendinin Seyisbaşı Seyyid Hacı Hasan mahkemeye gelerek; Adana köprüsünden geçerken kira katırına yüklü eşyalarını kaybettiklerini

ancak eksiksiz bir şekilde bulduklarını ifade ettiklerine dair 26 Mayıs 1822 tarihli hüccet kaydır.

BELGE NO: -

Denizkapısı'nda ikamet etmekte olan Sara adlı kişinin İslam dinini kabul ettiğine ve Fatma ismini aldığına dair 13 Nisan 1823 tarihli ihtida hüccetidir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0002 / Sayfa 4

BELGE NO: 16

Adana ve bağlı yerlere ait yerleşim yerlerinde ikamet eden ehl-i zimemt kefare, Yahudi ve Acem Ermenileri taifesinin cizyelerinin Adana Valisi İbrahim Hilmi Paşa Hazretlerinin uhdesine verildiğine dair 18 Eylül 1822 tarihli Cizye Beratıdır.

BELGE NO: 17

Adana'ya mütesellim olarak atanan ancak ehliyetsiz olduğu anlaşılan Eski Hazinekar Seyyid İbrahim Edhem Ağa'nın görevden alındığına dair 18 Eylül 1822 tarihli buyruldu kaydır.

Sayfa 3

BELGE NO: 18

Adana naibine hitaben;

Menteşe sancağı Eski mütesellimi Mehmed Emin'in uygunsuz hareketleri bildirildiğinden Adana'ya sürgün edilmiş ise de akıllanıp uslandığından halen İstanköy Adası Muhafızı Sadr-ı Esbak Vezir İbrahim Hilmi Paşa'nın ricası ile serbest bırakılmasına dair 16 Eylül 1822 tarihli ferman kaydır.

BELGE NO: 19

Hüdavendigâr-ı Esbak Sultan Mustafa Han Hazretleri Vakfından İzmir dışında Rumeli ve Anadolu'da bulunan bütün memleketlerdeki saçma, fişek, fındık ve cıvık ve ekili kurşunu ve sair kapların alınıp satılması gibi hususların tek elde toplanması ve sadece Adana ve kazalarının 1823 yılına ait Mukataa iltizamının Keygan-zade Hacı Mehmet Ağa'ya peşin olarak verildiğine dair 18 Eylül 1822 tarihli hattı hümayun kaydır.

BELGE NO: 20

Adana naibine hitaben;

Şam ahalisinden Mahkeme Tercümanı Ali'nin Padişah hazretlerinin kızgın olduğu Sayda Valisi Abdullah Paşa'nın taraftarlığını tuttuğu ve bu nedenle uygunsuz hareketlerde bulunduğundan Şam, Sayda ve Trablusşam valisi Mira Hacı Sadr-ı Esbak Vezir, el-Hac Derviş Mehmet Paşa tarafından tedip edilmesinin istendiği 16 Eylül 1822 tarihli ferman kayıdır.

MŞH_ŞSC_d_00071_0003 / Sayfa 8

BELGE NO: 26

Devletli Efendi tarafından sahha keşidesi ile gelen işbu masraf defterinden sonra ortaya çıkan herkesin gözetiminde salyane defterine eklenmesi gereken 3 Ocak 1823 tarihli masraf/gider defteridir.

BELGE NO: 27

Aslen Kastamonu civarında Araçlı Köyü ahalisinden iken Adana'da Ağa Baba hizmetinde çalışırken vefat eden Ali Ağa'nın bilinen mirasçısı olmadığından beytülmale bırakılan 17 Kasım 1822 tarihli tereke kayıdır.

BELGE NO: 28

Aslen Kastamonu'nun Araç Kazasının Şabanlar köyünden olup, Adana'da Devletli İbrahim Hilmi Paşa Hazretlerinin babası Hüseyin Ağa hizmetinde iken eceli ile vefat eden Hüseyin Ağa'nın 7 Nisan 1823 tarihli terekesidir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0004 / SAYFA 12

BELGE NO: 36

Adana vâlisi Vezir Paşa, Dergâh-ı Al iKapıcıbaşlarından Şam tarafına memur askerlerin tayinatlarının temini için Nüzul Eminî olarak atanan Kara Osmanzade el-Hac Mehmed, Adana ve Tarsus sancaklarındaki kazaların kadıları ve naibleri, ayan ve zabıtlar ve sairîşerlerine hitaben;

Halen Şam Valisi Sadr-ı Esbak

Derviş Paşamaiyetinde toplanan askerlerin yarısı piyade ve yarısı süvari olarak toplam 15 bin askerın ihtiyaçları için toplanması gereken Haleb ve Azaz ve Kilis

sancakları hisseleri depremde dolayı Kıbrıs Adasına yüklenmiş ve Antep bölgesi muaf tutulmuş ise de Adana ve Tarsus'â bağlı kazalardan kalan bakiyenin tahsil edilmesine dair 22 Kasım 1822 tarihli ferman kayıdır.

Sayfa 13

BELGE NO: 37

Aslen Adanalı olup İstanbul'da Sedefçiler yakınında Atik Ali Paşa Mahallesiinde ikamet etmekteyken vefat eden Abdullah Oğlu Mehmet Bey Oğlu Adanalı Seyyid Mustafa'nın terekesinin isabet ettiği mirasçılardan eşi, es-Seyyid el-Hac Ali Kızı Şerife Hava Hanım ve küçük oğlu Seyyid Memed Nuh Bey'in hissesinin vekil olarak atadığı diğer mirasçılardan olan Seyyid Ali Bey tarafından alınıp kendisine gönderilmesine dair 20 Ekim 1822 tarihli vekalet kayıdır.

BELGE NO: 38

Aslen Adanalı olup İstanbul'da Sedefçiler yakınında Atik Ali Paşa Mahallesiinde ikamet etmekteyken vefat eden Abdullah Oğlu Mehmet Bey Oğlu Adanalı Seyyid Mustafa'nın terekesinin isabet ettiği mirasçılardan eşi Hava Hanım tarafından vekil olarak atadığı diğer mirasçılardan olan Seyyid Ali Bey ve kızları tarafından murislerinin 1236-1237 yıllarına ait zeamet ve mukataa ve çiftleri mahsullerinin muhasebesinin görülmesi için vekil olarak atanan Vucudi-zade Molla Ağa'nın tuttuğu emlak ve eşyanın defteri olup mirasçılar arasında dağıtılan Temmuz 1823 tarihli tevzi/taksim defteridir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0005 / Sayfa 16

BELGE NO: 44'ün devamı

Baş kısmı olmadığından içeriği bilinmeyen 15 Kasım 1822 tarihli ferman kayıdır.

BELGE NO: 45

Tarsus Sancağında Kasyon/Makon? Nahiyesinde Sa'rik ve diğer mezralardan 4000 Akçe gedik tımarı ile Külük Kalesi Dizdarlığı üzerlerinde olan Seyyid Mustafa ve Seyid Mehmet Nuri'nin dizdarlığa ehliyetleri olmadığından yerine Mustahfız Seyyid Hasan'ın atandığına dair 26 Ağustos 1822 tarihli berat kayıdır.

BELGE NO: 46

Gülük Kalesine dizdar olarak atanan Seyyid Hüseyin Ağa'ya hitaben anılan kale ve kardeşi eski dizdar Seyyid Mustafa'nın yerine atandığını ve bu hususta berat olduğunu bu bağlamda kalenin aşağısındaki yolun güvenliğini ve hacıların gidiş gelişlerinden sonra kaldırımları onarmasını insanların gidiş ve gelişlerinde rahat etmeleri ve herhangi bir sıkıntıda sorumluluğun kendisine ait olduğunu bildiren Adana, Üzeyir ve Belen Divanından yazılan 18 Ekim 1822 tarihli buyruldu kayıdır.

SAYFA 17

Başı ve Sonu belli olmayan ancak Mütesellim'e ait olduğu düşünülen müfredat defteridir.

BELGE NO: 47

Dîvân-ı Hümâyûnumda Çavuşbaşı Mehmed Salih ve Adana naibine hitaben yazılan;

Dramandalı Merhum Mahmud Paşa'nın Draman'da olan kerdeşleri Hacı Mestan Bey, Osman Bey ve Ahmed Bey oralarda bir kısım insanı da başlarına toplayarak uygunsuzluklar ve ifsat çıkarttıkları İstanbul'a gelerek suret-i haktan görünmelerine rağmen aynı uygunsuz hareketlerde bulundukları bu nedenle bunların tedibi gerektiği Ahmed Bey'in Çavuş eşliğinde Adana'ya sürgün edilmesine dair 4 Mart 1823 tarihli ferman kayıdır.

BELGE NO: 48

Başı ve Sonu belli olmayan ancak Mütesellim'e ait olduğu düşünülen müfredat defteridir. Aynı kaydın yukarıda olduğu belirtilerek bu kaydın tekin edildiği ifade edilmiştir. Tarihsizdir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0006 / SAYFA 20**BELGE NO: 57**

Halep vâlisi Vezîr Paşa, Adana vâlisi Vezîr Paşa, Maraş Sancağı Mutasarrıfı Vezîr Paşa, Halep, Maraş ve sair yerlerin kadılarına hitaben;

İstanbul ve bağlı yerlerin Ermenileri Patriki Beğos Dîvân-ı Hümâyûna başvurarak Patrikliğine tarafından idare edilen murahhasalıklardan Sis ve Adana ve

Haleb ve bağılı yerlerin Ermeni Murahhasalığı Kreğos rahipten boşalarak yerine İrem Râhibin atandığı ve bu murahhaslığa bağılı Ayıntab, Maraş,Hısn-ı Mansûr, Malatya, Gürün, Larende, Divriği, Tarsus, Güne, Payas, Belen, Antakya, Zeytün, Hecin, Bozok, Yozgat ve sâir mahallerde kamet eden Ermeni reayasının ayinlerini icra ve diğerk işlerini görmek eski uygulama gereğı olduğu ve bunlara ait gelir ve vergileri toplamak üzere atadığı Norok/Nevrok diye adlandırılan râhiblerin ve kendisine verilen berât-ı âlişâna şartları gereğı toplama ve gidiş gelişlerde bindiğı at, katır ve adamlarına ve kıyafet değışikliklerine oradaki ehl-i örf taifesi tarafından padişah emrine aykırı olarak baskı gördüklerini bildirerek adı geçen Kregos'a padişah emri verilmesini talep etmesi üzerine Hazine-i Amire deki Paskiyos Mukatası defterleri üzerinde yapılan araştırmada durumun bu şekilde olduğu ve anılan kişilere müdahale edilmemesinin istendiğine dair 7 Şubat 1823 tarihli ferman kaydıdır.

MŞH_ŞSC_d_00071_0007 / Sayfa 24

BELGE NO: 61

1822 yılına ait Adana Eyalet Valis Vezir, İbrahim Paşa, Hakimi, İmam-zade Ahmet Kadri Efendi, Müftüsü, El-Hac İshak Efendi ve Oğlu el-Hac Mehmet Efendi, eski müftüsü Hacı Ahmet, ileri gelenlerden Molla Efendi, Eski ve Yeni Nakibu'l-eşraf Hüseyin Efendi ve Osman Efendinin iltizamat bedellerini ödediklerine dair Adana Mütessellimi Silahşör-i Hassa el-Hac Mustafa imzalı 1 Kasım 1822 tarihli eda tahvilidir.

BELGE NO: 62

Derviş Paşa'dan gelen buyrultuda Akka Ordusunda maiyetinde bulunan Askerlerin ihtiyaçları için Adana ve Tarsus sancaklarına ait birinci tertip zahire ve ağnam bedelinin Adana hissesine isabet eden 30875 kuruşun dağıtılmış olmasına rağmen tamamen tahsili halinde gönderileceğine dair 5 Nisan 1823 tarihli Adana Naibi es-Seyyid Ahmet Fevzi tarafından verilen ilam kaydıdır.

BELGE NO 63.

1823 yılına ait 300 Kuruşluk Adana Muhzırbaşılık İltizamının Adana Müftüsü-zade el-Hac Ali Efendi'den alan Muhzırbaşı Yusuf Ağa'ya ait Muhzırbaşılık Mutasarrıfı Ser-bölük Ömer tarafından verilen Nisan 1823 tarihli senettir.

BELGE NO: 64

Kara Budakzâde Mir es-Seyyid Mustafa Hazretleri elinden havale edilen ev, mağaza ve oda kiralarından yapılan harcamadan sonra kalan borcun da ödenmesi neticesinde kalan 61 kuruşu kendisine teslim edildiğini ve zamanında havale alacağını ödemekle kendisine verilen 10 Aralık 1822 tarihli Halasname. Tahvil Halasnamesidir. İmza: El-Ma'lûm el-Mektûm? Adanavî.

ÖZET³⁴

Mestanzâde Mahallesinden Ali Kızı Fatma Hatun'un eşi Ali Oğlu Ahmet'in öldüğünü kardeşleri Ali Oğlu Ahmet ve Abdullah Oğlu Hasan tarafından mahkemede şahitlik etmeleri neticesinde adı ecen Fatma Hatun'un Süleyman Oğlu Abdullah ile evlendirildiğine dair 21 Şubat 1823 tarihli hüccet kayıdır.

Sayfa 25**BELGE NO: 65**

Aslen Ankara'lı olan öldürülerek vefat eden eski İbrahim Hilmi Paşa Tüfenkçisi Mustafa Ağa'nın terekesinin eşi Fatma ve kızları Rahime, Selva ve annesi Mehcebin adlı kişilere kaldığı ve Adana mütesellimi el-Hac Mustafa tarafından pazarda satılarak hisselerine isabet eden 2900 kuruş Ankara Nakibuleşrafına gönderildiğine dair Adana Naibi Seyyid Ahmet Kadri tarafından düzenlenen 1 Nisan 1823 tarihli terke kayıdır.

MŞH_ŞSC_d_00071_0008 / Sayfa 25**BELGE NO: 70**

Adana'nın Naccaran Mahallesinde hayır sahiplerinden Ali Efendi'nin yaptırdığı Cami'de müezzin olan Mehmet'in ölmesi üzerine yerine oğulları es-Seyyid Mehmed ve es-Seyyid Yusuf'un ortaklaşa atandıklarına dair 30 Aralık 1822 tarihli berat tezkiresidir.

BELGE NO: 71

Adana'nın Naccaran Mahallesinde hayır sahiplerinin yaptırdığı Cami'de hatip olan Yusuf Oğlu Mehmet'in ölmesi üzerine yerine oğulları es-Seyyid Mehmed ve es-Seyyid Yusuf'un ortaklaşa atandıklarına dair 30 Aralık 1822 tarihli berat tezkiresidir.

³⁴ Belge No verilmemiş olan belgenin özetidir.

BELGE NO: 72

Adana'da mütesellim olan Silahşoran-ı Hassa el-Hac Mustafa Ağa'nın görevlendirdiği Beytülmal Emmini Besnili Mehmet Ağa mahkemeye gelerek, eşi ölen el-Hac Veli bin Hasan'ın eşinden kalan terekenin yarısının beytülmale ati olduğunu ancak Veli'nin buna mani olduğunu bildirmesi üzerine yapılan muhakemede beytülmale ait olan 350 kuruşun alınarak zimmetinin ibra edildiğine dair 7 Nisan 1823 tarihli hüccet kayıdır.

Sayfa 29**BELGE NO: 73**

Adana nâibi, Ayanı, Gümüş MaaHacılı Maden Emmini Mehmed'e hitaben yazılan ve Vezir Hüsrev Mehmed Paşa, Yiğit/Peyk dairesiyle Kethüdası vekili İstanbul'a gelirken yol esnasında Hacı Köyüne geldikleri ve orada konak ve sair gerekli düzenlemeler yapılmış iken anılan köy ahalisinden Hanım Oğlu Pehlivan Halil ve Kapal Oğlu Ömer ve Kara Bilal Oğlu Halil ve Salih Oğlu Ömer adlı kişilerin halkı kışkırttıkları ve bu nedenle çıkan arbedede birkaç kişinin öldüğü ve birkaç kişinin ise yaralanmasına sebep oldukları için anılan kişilerin Dîvân-ı Hümâyûnum Çavuşlarından İbrahim Edhem Çavuş eşliğinde Adana'ya sürgün edilmelerine ilişkin 23 Mart 1823 tarihli ferman kayıdır.

BELGE NO: 74

Adana'da Ceburzade Musa Ağa'dan kızı Hatice'ye miras olarak intikal eden 100 dönüm miktarı bahçe ile dört adet değirmenini el-Hac İshak Efendiye sattığına dair 13 Nisan 1823 tarihli satış hüccetidir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0009 / Sayfa 32**BELGE NO: 79**

Adana Valiliği uhdesine tevcih olunan Celaleddin Paşa kendi büyük mührü ile Adana kadısı, müfütüsü, mütesellimi Hacı Mustafa Ağa, zabitleri, söz sahipleri ve iş erlerine hitaben;

Kendisinin Adana'ya varıncaya değin belde hanedanından ve herkesin kabul ettiği bir kişiyi mütesellim olarak belirlemelerini ve kendisinin gelinceye değin halkın

işlerini yürütmesini ve bunun eski bir uygulama olduğunu belirterek Tatar Ağası Hüseyin Ağa ile gönderilen 15 Nisan 1823 tarihli buyruldu.

BELGE NO: 80

Ocağ-ı Amire Tarafından Çankırı’da fesat çıkarttıkları haber verilen ve bunun üzerine Adana’ya sürgün olarak gönderilenlerden Hapvâroğlu? Hacı Memiş ve Kal’alı? Hacı Ahmed ve Yaralı Bayrakdar ve Kuşcunun Hacı Ömer demekle ma’rûf dört kişinin olayda herhangi bir katkılarının olmadığı ahali tarafından bildirildiğinden Ankara ve Çankırı Sancakları mutasarrıfı Vezir Mehmet Paşa tarafından serbest bırakılmalar talep edildiğinden bu dört kişinin serbest bırakılmaları ve diğerlerinin ise sürgünde kalmaları hususunda Adana Naibine hitaben yazılan 2 Nisan 1823 tarihli ferman kayıdır.

Sayfa 33

BELGE NO: 81

Adana’nın Mermerli Mahallesinde bulunan ve Hadice ve Elife ile Hızırlı Hasan Ağa’ya ait olan ev hisselerini Sisli Mahallesinden Bızdıkoğlu Avdik/Odik ve Bedros adlı kardeşlere sattıklarına dair 21 Nisan 1823 tarihli satış hüccetidir.

BELGE NO: 82

Adana’da gayr-i Müslim Tail’in ölmesi üzerine borçlarının terekesinden fazla olması nedeni ile terekesinden Mermerli Mahallesinde bulunan bir adet masarayı Bızdık Oğulları Odik/Avdik ve Bedros adlı kardeşlere sattıklarına dair 19 Nisan 1823 tarihli satış hüccetidir.

BELGE NO: 83

Adana’da ikamet eden Berber Ağop, Berber Hacir, Maryem zımmiye, Avak zımmi, Marta zımmiye, Boğdad zımmiye, Dosimi zımmiye ve Tarsus’ta ikamet eden İbik zımmi, Karabet zımmi, Anok zımmiye ve Maryem zımmiye olmak üzere toplam on bir hissedarın sahip oldukları Adana’da Mermerli Mahallesindeki hisselerini Sisli Mahallesinden Bızdık Oğlu Avdik ve Bedros adlı kardeşlere sattıklarına dair 15 Nisan 1823 tarihli satış hüccetidir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0010 / Sayfa 36**BELGE NO 87**

Adana'da hayır sahiplerinden Siyavüş-zâde el-Hac Ahmed Ağa'nın yaptırdığı camide müezzin olarak Ömer bin Süleyman'ın atandığına dair 9 Mart 1823 tarihli berat kayıdır.

BELGE NO: 88

Adana'da Ali Dede Mahallesinde hayır sahiplerinden Battal Mehmed Ağa'nın yaptırdığı camide müezzin olarak es-Seyyid el-Hac İsa Halife'nin atandığına dair 12 Mart 1823 tarihli berat kayıdır.

BELGE NO: 89

Eskiden Maraş Valisi olan şimdi de Adana, Tarsus ve Üzeyir valiliği uhdesine verilen valinin Adana kadısı ve Müftüsü, Ayanı ve sair şehrin ileri gelenlerine, zabıtlar ve işleri ile söz sahiplerine hitaben yazarak Zahiracı Ağası Şakir Ağa ile gönderdiği ve Adana'ya vardığında karşılama töreni düzenlenmesi ve bunun için gerekli hazırlıkların yapılmasına dair Nisan-Mayıs 1823 tarihli buyruldu.

Sayfa 37**BELGE NO: 90**

Ruz-ı merre gününde Devletlü Derviş Mehmet Paşanın büyük mührü ile ve Zahiracı Ağanın bilgisi dahilinde tertip ve temin edilen zahireye ait 21 Nisan 1823 tarihli defterdir.

BELGE NO: 91

Anadolu Eyaleti uhdesine verilen valinin Akka'dan ayrılarak hareket ettiğini ve birkaç gün zarfında Adana'dan geçeceğini bu kapsamda Adana sınır başı olan Belen'den sınırın sonuna kadar olan menzillerde kendileri için zahire tertip olunmasını ve bunun dışında mübayaa ücreti olan 80 bin kuruşun hazırlanmasını talep ettiğine dair Zahiracı Ağası Hasan Ağa ile gönderilen 7 Nisan 1823 tarihli buyruldu ve hazırlanan zahireye ait 15 Nisan 1823 tarihli ve Adana Kadısı Ahmed Kadri imzalı zahire defteridir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0011 / Sayfa 40

BELGE NO: 93

Adana Kadısı el-Hac Hüseyin tarafından Adana ve Yorisce? Kazasının halk arasındaki şer'î hükümlerini icra etmek ve askeri sınıfın terekelerini tutmak üzere Mevlana İbrahim Edhem'in 12 Mayıs 1823 tarihinden itibaren kadı olarak atandığına dair atama emridir.

Akka'nın işlerini yürütmekle görevlendirilen ve Adana valisi iken vefat eden Hilmi İbrahim Paşa'nın Adana'da olan³⁵

Sayfa No: 41

BELGE NO: 97

Adana valisi Mehmed Celâleddin Paşa'nın müşirelerin ve diğer ilgililerin ve şeri mahkemenin gözetim ve denetiminde Adana'nın giderlerine ilişkin muhasebenin görülerek dağıtımı gereken giderlere dair 12 Mayıs 1823 tarihli masraf defteridir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0012 / Sayfa 44

BELGE NO: 104

Müteveffa Hilmi İbrahim Paşa'nın muhellefatının mübâşiri Silahşorân-ı Hassa Mustafa tarafından İstanbul'a gönderilen evraklardan anlaşıldığı üzere adı geçen müteveffa İbrahim Hilmi Paşa'nın bütün muhallefâtı, eşyaları, hayvanları ve diğer şeyleri ile Adana, Tarsus, Payas ve Uzeyr kazalarında olan mukataa ve iltizam bedelerinin bekaya ve zimmetleri ile borçlarının ve diğer tespit edilecek olanlar ile birlikte açığa çıkartılarak toplanılması ve İstanbul'a Hazine-i Amire'ye gönderilmesine dair Adana valisi vezir Mehmed Celâleddin Paşa'ya ve bağlı kazaların kadıları ve nâiblerine ve söz konusu bakiyeyi tahsil için mübaşir tayin olunan Dergah-ı Mualla Kapıcıbaşılardan Mustafa'ya hitaben yazılan 23 Kazım 1823 tarihli ferman kaydıdır.

BELGE NO: 105

Adana sancağından Şark Cânibi Ordusu için 1823 yılına ait temin edilen 2000 Süvari Nefer asker bedeliyesinin asker başına 250'şer kuruştan toplanarak Erzurum

³⁵ Belgenin devamı yoktur. Yine bu belgede bundan sonra verilen "BELGE NO"lar orijinalde yanlışlıkla verilmiştir. Çünkü tamamı tek belgeden oluşmaktadır. O da yukarıda verilen 93 ile daha sonra verilen belge noldan 97 bu varaktaki belge nolarıdır. Kısaca bu varakta verilen 94, 95, 96, 98 ve 99 sıralar yanlışlıkla verilmiştir. 99 sıradaki metin ise çevirisi yapılmamıştır. Çünkü TERKİN edilmiştir.

tarafına gönderilmesi hususunda daha önce verilen emirlerin yerine getirilmediği belirtilerek bu kez söz konusu verilmeyen bakiye bedelin acilen toplanarak gönderilmesi hususunda Adana Valisi ve sonradan ilhak olunan Uzeyr ve Belen Sancakları mutasarrıfı Vezir Mehmed Celâleddin Paşa'ya, Adana Sancağındaki kazaların kadı ve naiplerine, Adana Mütessellimi ve bu işler için orda bulunan Dergâh-ı Mualla Kapıcıbaşlarından Mîr Mehmed Emin'e ve Ayan, ve Zabitan ve şehrin ileri gelenlerine hitaben yazılan ferman kaydıdır.³⁶

MŞH_ŞSC_d_00071_0013 /Boştur

MŞH_ŞSC_d_00071_0014 /Sayfa 52

BELGE NO: 111'in Devamıdır.

...³⁷ Baş kısmı eksik olan 1824 tarihli ferman kaydıdır.

BELGE NO: 112

Adana'ya bağlı Kasun kazasında bulunan Tekfurlu Zâviyesinin eğitim şartı ile tevliyet ve nezaret görevlerine ve yine Adana Nahiyesinde bulunan diğer adı İsa Bey olan Şeylû Zaviyesini yine eğitim şartı ile Zaviyedarlığına Süleyman Efendizâde es-Seyyid Musa ibn-i Süleyman'ın atandığına dair 14 Kasım 1823 tarihli berat kaydıdır.

Sayfa No: 53

BELGE NO: 113³⁸

Müteveffa İbrahim Hilmi Paşa'nın Hazîne Defterinden yazılan tarihsiz bakiye defteridir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0015 / Sayfa 56

Belge No: 115

Hayır sahiplerinden Oğru/Oğar ve Kıriloğlu? Ağa³⁹'nın Adana'da Şeyh Mustafa Mahallesinde yaptırdıkları Mescid-i Şerifine müezzin olarak Monla Hasan'ın atandığına dair 4 Mayıs 1823 tarihli berat kaydıdır.

³⁶ Belgenin son kısmı olmadığından tarih yazılmamıştır.

³⁷ Baş kısmı olmayan 1824 tarihli ferman kaydıdır.

³⁸ Buradan itibaren 123. Sıraya Kadar olan sıralar (114, 115, 116 ve 117 sıralar hariç) 118-123. Sıralar 113 nolu Belgenin devamıdır.

³⁹ Sayfa sonu kelime tam çıkmadığından ismin okunuşu doğru olmayabilir. Ama gözüken kısım bu şekilde okunmaktadır.

Belge No: 116

Şark Ordusu için Adana Sancağından 150 adet deve Adana Aşireti hissesine isabet eden 50 deveden 6'sının yolda telef olduğu kalan 44 devenin Şark Ordusunda istihdam edildiğine dair 14 Kasım 1823 tarihli Şark Ordusu Ser-Şadubanı Abdullah imzalı tezkire kayıdır.

Sayfa 57**BELGE NO: 117**

1823 Yılı Ruz-ı Kasım'da gerçekleşen tevziden Kaza ve Aşiretlerde kalan bakiye listesidir.

BELGE NO: 118

Müteveffa Hilmi İbrahim Paşa eski Şam kadısı Mehmet Nazif Efendiden alarak Adana mütesellimi el-Hac Mustafa Ağaya verildiği ve onun da kalan 10.000 kuruşu poliçe ile Miri hazinesine gönderdiğine dair türü ve tarihi belirtilmemiş belge.⁴⁰

BELGE NO: 119

Müteveffa Hilmi İbrahim Paşa'nın alacak ve verecek bakiyelerine ilişkin muhasebe dökümüdür.

BELGE NO: 120

Müteveffa Hilmi İbrahim Paşa'nın mahkeme nezdinde mübaşiri olan el-Hac Mustafa Ağa bilgisinde borçlarını gösteren tarihsiz defterdir.

BELGE NO: 121

Yine emr-i ali ile müteveffa Hilmi İbrahim Paşa'nın ölmesi esnasında mütesellimi Hacı Mustafa Ağa kullarının Ruz-i Kasımda salyane tahsiline ilişkin olarak adı geçen bir akçe matlubu kalmadığı salyâne-i mezbûrede izâfâtın taraf-ı vilâyetden matlûbâtından mütesellim Hacı Mustafa Ağa'nın Hazîne-i müşarûn-ileyhe geçirdiği izafâtın matlubu 21075 Kuruş olduğuna dair tarihsiz belgedir.

⁴⁰ Not bu ve belge no 123'e kadar aynı kişiye Müteveffa Hilmi İbrahim Paşaya ait belgenin devamıdır.

BELGE NO: 122

1822 yılına ait adı geçen vezir tarafından ihale olunan Adana Mukataatından 13 bin kuruşun Akka tarafından salyane defterine geçirildiği adı geçen mütesellimin hazineye katmış olduğu Nüfera Malının 13000 Kuruş olduğuna dair belgedir.

BELGE NO: 123

Müteveffa Hilmi İbrahim Paşa'nın muhtelif alacaklarına dair dökümdür.

MŞH_ŞSC_d_00071_0016 / Sayfa 60**BELGE NO: 128**

Meadin-i Hümayundan Bereketli Madeni'ne bağlı kazalardan Şark-ı Tarsus için temin edilen askeri ye bedelinin tahsil edilmek istendiği Melemenci Aşiretinin Adana ve Tarsus vergi bedeli olarak maktu şeklinde 27 bin kuruş ödediğinden kendisine haksızlık yapılmaması ve fazladan vergi alınmaması hususunda Adana valisi Mehmed Celâleddin Paşa ve Adana ve Tarsus naiblerine hitaben yazılan 20 Temmuz 1823 tarihli ferman kayıdır.

BELGE NO: 129

Adana Eyaletindeki mukataaların yıllardan beri 1823 yılı sonuna kadar ödenmesi gereken kalemiye akçesinden Başdefterdar Seyyid Mehmed Esat hissesine isabet eden 4946 Kalemiye akçesini göndermediği, limanda bekletilerek geciktirildiği ve bunu acilen göndermesine ilişkin Adana valisi Vezir Mehmed Celâl Paşa, Adana kadısı ve kalemiye akçesini tahsili için mübaşir tayin olunan Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvelin İkinci Çukadarı Abdullah hitaben yazılan 28 Mart 1823 tarihli ferman kayıdır.

BELGE NO: 130

Adana Valisi Vezir Paşa Hazretlerinin uhdesinde bulunan, yıllık mal ve kalemiyesinin Adana Valilerine ait olup muhtelif şahıslar tasarrufunda bulunan 1823 yılına ait mukataa bedellerinin tahsil olunarak Hazine-i Amireye gönderildiğine dair Eylül 1823 tarihli defer suretidir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0017 / Sayfa 64**BELGE NO: 135**

Adana mahallelerinden Ali Dede Mahallesinde ikamet etmekte iken bundan önce vefat eden eski Adana Müftüsü es-Seyyid el-Hac Ahmed Efendi'nin 29 Eylül 1823 tarihli tereke kayıdır.

Sayfa 65**BELGE NO: 136**

Adana ve Tarsus Sancaklarından temin edilen Asker bedelinin defterdar efendiye verilerek gönderilmesine ilişkin Rauf Paşa Hazretlerinin 18 Eylül 1822 tarihli kaimesidir.

BELGE NO: 137

Adana Sancağının 1822 yılına ait Şark Ordusuna ait askeriye bedeliyesinin Celaleddin Paşa Tatarı Hüseyin ile gönderilerek Şark Ordusu Hazinesine teslim edildiğine dair 4 Eylül 1823 tarihli ilmühaber kayıdır.

BELGE NO: 138

Şark Ordusuna ait bazı sancak ve kazalardan temin edilen ve istenilen Süvari Asker bedeliyesinden bu kez Adana Sancağına ait 2000 süvari askerin 500 bin kuruş bedeliyesinden adı geçen Tatar ile 50 bin kuruşu getirilerek Şark Ordusu Hazinesine teslim edildiğine dair 10 Ağustos 1823 tarihli ilmühaber kayıdır.

BELGE NO: 139

Tarsus Sancağının 1822 yılına ait Şark Ordusuna ait askeriye bedeliyesinin Celaleddin Paşa Tatarı Hüseyin Tatar ile gönderilerek Şark Ordusu Hazinesine teslim edildiğine dair 11 Ocak 1823 tarihli ilmühaber kayıdır.

BELGE NO: 140

Şark Ordusuna ait bazı sancak ve kazalardan temin edilecek olan Süvari Asker bedeliyesinin 650'şer kuruştan nakit olarak temin edilmesi ve tahsil edilen meblağın Şark Ordusu Hazinesine teslim edildiğine dair 10 Ağustos 1823 tarihli ilmühaber kayıdır.

MŞH_ŞSC_d_00071_0018 / Sayfa 68

Belge No: 145

Adana ve Tarsus'ta ikamet eden Fellahân Taifesi Divan-ı Hümayuna müracaat ederek;

Kendilerinin ehl-i sünnet olduklarını ve daha önceden ödedikleri avarız ve sair vergiler dışında kendilerinden yıllık olarak cündiye kâğıdı adı altında başka vergiler alındığını bunun engellenmesini talep etmeleri üzerine söz konusu taifeden eskiden alındığı gibi vergi alınması bunun dışında başka ad ile herhangi bir vergi alınmaması karara bağlanmış ve buna dair gönderilen 14 Temmuz 1823 tarihli ferman kaydı.

Belge No: 146

Sarây-ı Cedid, Sarây-ı Atik, Dergâh-ı Ali Yeniçerileri, Cebeci, Top, Arabacı ve Tersâne-i Amire Ocaklarının erzak tahsisatı için Rumeli ve Üç Kolundaki kazalardan temin edilen koyun etinin artan giderlerden dolayı yetmemesi nedeni ile Anadolu tarafından koyun satın alınması ihtiyacı doğduğu ve bu bağlamda Adana ve bağlı kazalarından 1500 adet koyun satın alınması ve satın alınmada ayni olarak vatandaşlara zorluk yaşatacak olursa her bir koyunun 5 kuruş bedel ile nakit olarak satın alınmasına dair 23 Eylül 1823 tarihli ferman kaydıdır.

[Belge No: 147]⁴¹

Belge No: 148⁴²

Şark tarafı Ordusu için Adana Sancağına bağlı kazalardan temin edilen 2000 Süvari Asker'in 1250'şer kuruştan bedellerinin tahsil edilerek Erzurum'a gönderilmesi daha önceden muhtelif emirlerle istenilmiş ve bu meblağın bir kısmı gönderilmiş olmasına rağmen geri kalan dört yük kırk bin kuruşun ise yaylaya giden aşiretlere ait hisse olduğu ve bunun temin edilerek acilen gönderilmesine dair ferman kaydıdır.

MŞH_ŞSC_d_00071_0019

ÖZET: Her zaman Cenab-ı Allah seni her türlü tehlikelerden korusun ömrünü ve devletini yüceltsin duaları le

⁴¹ Sayfa başına verilen "147" sırası yanlışlıkla verilmiştir. Çünkü buradan devam eden metin "146" nolu belgenin devamıdır.

⁴² Belgenin sonu eksik olduğundan tarihi yazılmamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. METNİN TRANSKRİPSİYONU

MŞH_ŞSC_d_00071_0001 / Sayfa 1

BELGE NO: 1

Vekîl-i fukarâ ma'rifetiyle hazine-i veliyyü'n-ni'amiden iştirâ olunub mahkemede hıfz olunan eşyâyı beyân ider. Fî 11 Şevvâl sene 1237.

-Yüzlü yorgan: 22 Kuruş

-Kıl Yorgan: 26 Kuruş

-Döşek ve minder: 18 Kuruş

-Yasdık: 21 Kuruş

BELGE NO: 2

Bakkâlân esnâflarının rûziye revgan-ı sâde.

Melemenci-zâdeye verdiği ma-ı şaban-ı şerifin on yedinci gününden şevvâlin ondördüncü gününe kadar verdiği revgan üç kıyye hesâbı kayd şud.

Habbâzânın dahi kezâlik verdikleri nan-ı aziz ruziyeleri mah-ı mezbûrun on yedisinden şevvâlin on dördüncü gününe kadar olduğu işbu mahalle şerh verildi. Fî 16 Şevval sene 1237

BELGE NO: 3

İşbu eşyâ-yı mezbûreden şehir... yediyle kıl yorgan iki ve döşek on. İnâyetlü mütesellim ağanın şatırına ve ğavassına teslim eylediği kayd şud.

Ondört? Yüzlü yorgan vekil-i fukaraya teslimine dair sened verildiği. 6 Zilkade sene 1237

BELGE NO: 4 ve

BELGE NO: 5 Olarak işaretlenen metinler silik olduğu için okunamamıştır.

BELGE NO: -

Haleb canibinden ticâretle Adana'ya vurûd iden ...(silik) otuz yedi senesi gurre-i ramazan-ı şerif Haleb Mahkemesinde pazartesi ... silik yevm-i sülesâ..yevm-i

sülâsesâim olduklarını inhâ eylediğini işbu mahalle kayd olundu. Hurrîre fî 29 Ramazan sen 1237

BELGE NO: -

Yine Haleb canibinden ticâretle Adana'ya vurûd iden Hacı İbrahim bin Yusuf nâm kimesne otuz yedi senesi gurre-i ramazan Haleb Mahkemesinde pazarirtesi ahşamı sülase gicesi sabit olub yevm-i sülâsasâim oldukları kayd şud.

BELGE NO: 6

Küçük Sakabaşı Hasan Efendinin Seyisbaşısı Seyyid Hacı Hasan nam kimesne meclis-i şer' de takrir-i kelâm ider ki;

Birkaç gün mukaddem Adana köprüsünden mürurumuzdan kira bargirine tahmil olan esbıtl ve tula ve sâirâlât-ı esbâyi' olmuş ise de bu def'a tamamen bulunub bilâ noksan yedimize teslim ve bir kuruşluk zâyiatımız olmadığı sicilli mahfuza kayd olunsun. Didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î ketb olundu. Hurrîre fî 5 Ramazan sene 1237

BELGE NO: -

Denizkapusu sâkinelerinden iken bundan akdem ismi Sara iken batıldan dinden rucû' ve dîn-i İslâmı kabul ve lisaniyla kelime-i şehâdeti telkin ve ismi Fatma tesmiye olunduğu işbu mahalle kaydşud. Fî 1 Şaban seen 1238.

MŞH_ŞSC_d_00071_0002 / Sayfa 4

BELGE NO: 16

İşbu bin iki yüz otuz sekiz senesi muharremi guresinden sene-i merkuma mahsûb olmak üzere Adana ve tevâbiinde sâkin ve mütemekkin ehl-i zimmet kefer ve yahûd ve erâmine-i acem taifelerinin şer'an zerlerine lâzım gelen cizyeleri cibâyetine sene-i mezkûr muharremi guresinden itibarıyla bâ berât-ı âlişân hâlâ eyâlet-i Adana valisi devletlü inâyetlü İbrahim Hilmi Paşa Hazretlerinin uhde-i liyakatlerine ihâle ve tefviz olunub cizyedârları vakt ve zamanıyla hazine-i âmireye teslim olunmak üzere bu siyak cizye bereatı zuhur kayd ve şod. Fi Gurre-i Muharrem sene 1238.

BELGE NO: 17

Şerâyi'-şî'âr fazîlet-âsâr Medine-i Adana'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı ğarra ve ekâbir-i hânedân-ı kadimden me'zûn bi'l-iftâ ve bi'l-cümle ulemâ-yı kibâr ve semâhatkâran efendiler ve vucuh dâme fezâiluhum ve bu def'a eyâlet-i Adana'ya tarafımızdan mütesellim nasb ve ta'yîn olunan sâbıkan Hazinedârımız izzetlü Seydi İbrahim Edhem Ağa zîde emecduhu inhâ olunub da bâ irâde-i hazret-i zıllullâhi Akka Maslahatına azimetimiz hengâmı eyâlet-i mezkûreye bâ-buyruldi tarafımızdan mütesellim nasb olunan Dergâh-ı âli Kapucubaşılarından Abdullah Bey'in sinnine nazaran devlet-i aliyye-i vakur vüzerâsı hususutıyla istirâhat-ı fukâra ve suret-i imtizâcî bilir mütalaasıyla Adana'da bırakılmış ise de mîr-i mûmâileyhin gayret ve sedâkatı numunesi olarak ber-buyi himayeti henüz zâhir olmaksızın kendü .. ve menfaatı ... saltanat-ı seniyyesinden kudreti maddelerinden başka rütbecik tahsili daiyyesinde olduğu cümleye ayan ve beyan olmağla hakkı olmayarak havahda olan kimesneden haber vermek nâ-me'mûl olmağla mir-i mumaileyhin işbu keyfiyete na revası taraf-ı saltanat-ı seniyyeme yazılarak Mütesellimliğimizden azl olunub mir-i mumaileyh Edhem Ağa fazl olunmuş ve azimet etmek üzere kendüye yazılmış olduğu siz ki mevali-i ve vucuh-ı kiram-ı mumâ-ileyhimsiz malumunuz oldukda mir-i muma-ileyhin tarih-i mütesellimliğiyle bugüne kadar eyalet-i mezkure hasılatından ve gerek mal-ı mukataadan ve bâd-ı heva ve bakaya miriden ne mikdar makbuzu vardır ve mahsube selahiyeti olarak kaç kuruş masarîf olmuşdur ve hazinemize teslim olunacak akçeden kaç kuruş şimdiye kadar teslim etmişdir. Ve tarafımıza aid tahvilat ile bakaya nedir. Mucib-i şer'-i şerif ve cümle marifeti ve inzimamı ve mütesellim-i muma-ileyhin marifetiyle yağan yegan rüyet hesab olunarak bir kıta mumzi defterini taramıza takdim ve hasıllarından indinde olan akçemizi hazinemize teslim ettirilmesi hususuna himmet olunub mütesellimimiz muma-ileyh ile bi'l-ittifak umur-ı mühimmenin hüsn-ı inzimamına bezl ve sa'y ve makderet yeleyesiz.

Ve sen ki mütesellim-i muma-ileyhsin senden memul ve muntazırımız olan sadakat ve hamiyet muktezası vucuh-ı kiramla her maddede yekdil olub vedî'atullah olan fukaranın refâh-ı hallerini mûcib esbâbı teşebbüs ile cümleden cânib-i addu'l-cevânib-i hazet-i padişahi ve tarafımız için isticlâb-ı de'avât-ı hayriyeye mübâderet ve lâzimu'l-inhâ olan hâdis ve mesâlih cümle ile devlet-i aliyyeye ve tarafımıza inhaya müsaraat eylemek babında divan-ı eyâlet-i Adana'dan işbu buyruldu mütesellimlik memuriyetini havi tahrir ve ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İnşâallahu ta'ala vusulünde

gerekdir ki vech-imeşrûh üzere ber mûceb-i buyruldu amel ve hareket ve hilafından tehâşi ve mucânebet eyleyesiz. Fi gurre-i Muharrem sene 1238.

Sayfa 3

BELGE NO: 18

Kudvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Adana nâibi mevlânâ zide ilmühu tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lum ola ki

Menteşe Sancağı mütesellimi sâbık Mehmed Emin nâm kimsene hilâf-ı rızâ hareketi inhâ olduğuna binâen bundan akdemce celâlet-rîz-ı sudur olan hatt-ı hümayun-ı mehâbet-makrûn-ı şâ'âne ve fermân-ı celîlü'l-'ünvân-ı pâdişâhânem mucibince vâcibu't-te'dîb Adana'ya nefy ve tağrîb olunmuş ise de merkum ol vakitden beru menfâsında ez her cihet terbiye olarak ıslâh-ı nefis olmuş olduğundan bahisle vilâdet-i hümayûn meserretine hırsan cürmünün afvıyla kayd-ı nefyinden ıtlâka müsâ'ade-i seniyye-i şehriyârânem bîderîğ ve şâyân kılınması hususunu hâlen İstanköy Ceziresi muhafızı Sadr-ı Esbak düstûr-ı mükerrerem ve mu'azzam müşîr-i müfahham ve muhterem nizâmü'l-âlem Vezirim İbrahim Hilmi Paşa adâmelâhu Taala iclâlehü bu def'a derbar-ı şevket-karâr-ı mülûkâneme iltimâs idub inâyet-rîz-ı sudur olan hatt-ı hümayun-ı şerîf-i merhamet redîd-i mülûkânem mucibince müşârûn-ileyhin iltimâs vecihle mûmâileyhin afv ve ıtlak olunması fermânım olmağın imdi mûmâi-leyhin hakkında afv ve merhamet-i seniyye-i hadiyüvânem mebzul ve sezâvar kılındığı, sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin malumun oldukda kayd-ı nefyden talis birle tahliye-i sebiline mübâderet eylemek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki

Hükm-i şerifimle vusul buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafta-i sudur olan fermân-ı vâcibu'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmun-ı itâ'-makrûnuyla amel ve hareket eyleyesin.

Şöyle bilesin Alâmet-i şerife itimad kılâsın.

Tahrîren fi evâhir-i şehri Zi'l-hicce'ti's-şerîfe sene seb'a ve selâsine ve mieteyn ve elf. (Evahir-i Zilhicce 1238)

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

BELGE NO: 19

Bâ'is-i tahrîr-i hurûf oldur ki

Hüdâvendigâr-ı esbak cennet-mekân merhûm ve mağfûrunlehü Sultan Mustafa Han tâbe-serâhu hazretlerinin evkâfı merşûtâtından bâ fermân-ı âli uhdemizde olub fakat İzmir'den mâ'ada Rumili ve Anadolu'da vâki' cemî'-i memalik-i mahrûsede olunan saçma veled-i fişek ve findık ve cıbık ve killi kurşunu ve evâninin ahz ve furuhtu ve kezâlik ... taifesinin getüdüğü saçma ve karşunun üzere ... ve iştrâsı yed-i vâhidde inhisarıyla üzere tarafımızdan zabt ve rüyete Bâğât-ı Hassa: Aded: Şîre: Kıymet: hatt-ı hümayun şurutundan olmakdan naşi mukataa-i mezkûr mülhakatından yalnız medine-i Adana'da ve kazalarının işbu bin iki yüz otuz sekiz senesi muharremi'l-haramı guresinden zilhicce gayetine gelince yalnız bir sene iltizamına talib ve rağib olan Keyganzade Hacı Mehmed Ağa'ya ber vech-i peşin tarafımıza teslim eylediği bedel-i malume ol mikdar ile uhdesine ilzam olunub ol dahi kabul etmekle işbu hatt tahrir ve imla ve mumaileyh Ağa yedine ita olundu.

Gerekdir ki sene-i merkumda olunan müstemmin sefinesiyle gelen eşya-yı merkumeyi yed-i vâhiden furuht birle zabt ve idaresine tarafımızdan ve taraf-ı aherden hiç ahd müdahale ve muhalefet eylemeyeler. Ve's-selâm.

İmza: İbrahim mutasarrıf-ı Adana

BELGE NO: 20

Kudvetü'l-müteşerri'în Adana nâibi zîde ilmühü tevkî'-i refî'-i hümayun vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Şam ahalisinden Mahkeme tercümanı Ali mağdûb-ı pâdişâhanem olan Sayda valisi Abdullah Paşa'nın tarafdarlığına cesâret ve ol vecihle uygunsuz harekete cesâret eylediğine binâen hala bi'l-istiklâl Şam ve Sayda ve Trablusşâm valisi ve Mir Hacı Sadr-ı esbak düstûr-ı mükerrerem ve mu'azzam ve müşir-i mufahham ve muhterem nizâmu'l-âlem Vezirim el-Hac Derviş Mehmed Paşa edâ mellâhu Taala iclâlehü tarafından merkum ahz ve li-ecli't-te'dîb tez elden bâ-buyruldi Adana'ya irsâl olunmuş olduğundan bahisle ol tarafda menfiyyen ikâmet etdirilmek üzere iktizâ iden emr-i şerifimin ısdâr ve tisyârı hususunu bu def'a müşârunileyh derbâr-ı şevket-karârıma tahrir ve iş'âr idub ol babda hatt-ı hümayun-ı mehâmetmakrûnum celâdet-rîz-ı sudur olmağın mahsusen işbu emr-i celîlül'l-kadrim ısdâr ve tisyâr olunmuştur.

İmdi sen ki nâib-i mûmâileyhsin keyfiyet malumun oldukda merkumu Adana'da menfiyyen meks ve ikâmet itdirub bilâ fermân ıtlâkından mücânebet ve hutve-i vâide mahall-ı âhere salıverilmesi lâzım gelür ise mesul ve mu'âteb olacağın bilubana göre

erm-i muhafazasına tekayyud ve dikkat ve keyfiyeti Dersaadetime ilama mübâderet eylemek babında fermân-ı celîlü’ş-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafta-i sudur olan fermân-ı vâcibu’l-ittibâ’ ve lâzimu’l-imtisâlimin mazmun-ı itâatmakrûnuyla amel ve hareket eyleyesin.

Şöyle bilesin.

Alâmet-i şerife itimad kılasın.

Tahrîren fî evâhir-i şehir-i zi’l-hicce’ti’ş-şerîfe sene seb’a ve selâsine ve mieteyn ve elf.

(Evahir-i Zilhicce 1238)

Kostantiniyyeti’l-mahrûse.

MŞH_ŞSC_d_00071_0003 / Sayfa 8

BELGE NO: 26

Devletlü veliyyü’n-ni’am efendimiz tarafından bâ-sahh-ı vurûd iden işbu defter masârıfdan sonra zuhur idub cümle ma’rifetiyle defter-i salyâneye zammı îcâb iden mesarif defteridir ki zikr olunur. Hurrîre fî 19 Rebiulâhir sene 1238.

-Korucubaşı’ya: 50 Kuruş

-Akka Mubâya’cısına devrine 100 Kuruş

-Mütesellim Ağa vürudunda müşârun ileyh tarafından vurûd iden buyruldi hizmet 700 Kuruş.

-Ve harc-ı buyruldi: 500 Kuruş

-Tatara: 100 Kuruş.

Cem’an: 1450 Kuruş

-Menzil arpasına üçer kuruşdan zam olunan 1350 Kuruş,

-Mukaddem Saraya sarf olunan kiremid: 3000 Kuruş

-Ve Acem Hanına 6000 Kuruş

-Ve Vani Molla Mehmed’eedâsılâizm gelen bahası: 270 Kuruş

-Ve mahfel-i Kazâ’nın müceddeden binası içün bu def’a vaz’olunan ale’l-hesâb: 1200 Kuruş.

Cem’an: 2820 Kuruş

- Muharrer İbrahim Ağa'ya ve Hazinesdar Ağaya mahalle tahriri ücreti: 1000 Kuruş
- Mübâyaa maddesi için Der-aliyyeye gedayi Tatar nısıf harcırah: 325 Kuruş.
Cem'an: 1325 Kuruş.
- Mütesellim Ağa'ya tahsiliye: 505 Kuruş
- Konak kirası için Yeğen-zade Efendiye: 250 Kuruş
- Nakib Efendiye: 250 Kuruş
- Veli Ağa-zâdeye: 200 Kuruş
- Musa Bali-zâdeye: 200 Kuruş
- Molla Musa'nın Abali Hatun'a: 150 Kuruş
- Terzioğlu Hafız'a: 100 Kuruş
- Acem Hanından Battal Ağa müderrisine: 42 Kuruş
- Han-ı mezbûrdan Ramazanoğlu Vakfına: 37 Kuruş
Cem'an: 1229 Kuruş
- Esbak Şehir Vekili Mustafa'ya matlûbâtından dolayı: 250 Kuruş
- Subaşı Halil Ot bahasından matlubu: 200 Kuruş
Cem'an: 450 Kuruş
- Surre Emîni hazretlerine Şam-ı Şerif'den avdetinde ta'yînât: 99 Kuruş
- Sakabaşılara: 36 Kuruş
- Behram Paşa Hazretlerinin mahdumlarına ve Haleb mütesellimliği diyerek Gevane Ağa'ya 97 Kuruş.
- Haleb'den Der-aliyye'ye giden Topçulara: 70 Kuruş
- Sarbanbaşı ve Şehreminine ilbâs olunan biniş baha: 120 Kuruş.
Cem'an: 323 Kuruş
- Toplam: 8197 Kuruş
- Dayı-zâde İbrahim Ağa'nın sicill-i mahfûzadan muhrec alacağına binâen vaz' olunan: 2000 Kuruş
- Murur emrinin te'kîdi ve mühür getüren tatar hizmet: 200 Kuruş
- Kâtib Efendilere ve ihzâriyeye: 400 Kuruş.
Cem'an: 600 Kuruş
- Toplam: 10797 Kuruş
- Sâhife-i defterden naklolunmuşdur: 249638 Kuruş
Toplam: 260435 Kuruş

-Kaza ve Aşâir ve Nevâhi sehimleri furûnihâde ve cümle marifetiyle ihrâc olunan: 110000 Kuruş

Kalan: 150435 Kuruş

-Melemenci Aşiretine: 7500 Kuruş.

Kalan: 142935 Kuruş

-Bağçelere ve Komşulara: 8669 Kuruş.

Kalan: 134266 Kuruş

-Hânâta İfrâz Olunan: 15000 Kuruş.

Kalan: 119266 Kuruş

-Karataş'a ifrâz: 1000 Kuruş

Kalan: 118266 Kuruş

-Yüregir ve cânib-i şehir hafiyelerine ve komşularına ifrâz olunan: 35470 Kuruş

Kalan: 82796 Kuruş.

-İşbu sal-yanenin zuhura gelecek küsuratına mahsuben bâzamime olunan üç bin altı yüz yigirmi dokuz kuruşdur: 3629 Kuruş. Sahha.

-İşbu seksen altı bin dört yüz yigirmi beş kuruş mahallata tevzi olunmuştur: 86425 Kuruş. Sahh.

İşbu Tevzi'de Kazâ ve Aşâir Sihâmları:

-Kazâ-i Sarıçam: 15000 Kuruş

-Kazâ-i Karakışla: 10000 Kuruş

-Kazâ-i Karaisalu: 20000 Kuruş

-Cemâ'at-ı Sofulu: 4000 Kuruş

-Aşiret-i Karalar: 3000 Kuruş

-Aşiret-i Şamibari: 5000 Kuruş

Toplam: 57000 Kuruş

-Aşağı Dindarlu Nâhiyesi: 6500 Kuruş

-Yukarı Dindarlu: 6500 Kuruş

-Aşiret-i Karahacılı: 20500 Kuruş

-Aşiret-i Kürkçü/Kürekçü: 6000 Kuruş

-Ağcakoyunlu Cemâat: 2000 Kuruş

-Kabasakal: 1500 Kuruş

-Karakayalı Aşireti: 10000 Kuruş

Toplam: 110000 Kuruş

BELGE NO: 27

An asıl Kastamonu civârında Aracılı karyesi sükkânından olub budan akdem Adana'da necâbetlü Ağa Baba hizmetinde iken vefât iden Ali Ağa'nın vâris-i ma'rûfu olmayub terekesi Emîn-i Beytü'l-mâl ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr olunan muhallefâtı sûk-ı sulâtînîde "bey'-ı men yezîd" ile furûht veled-i esmanını mahallinde vârislerine irsâl etmek üzere Ağâ-yı mûmâ-ileyh hazretlerine verilen eşyanın defteridir. Zikr olunur. Hurrire fî 2 Rebîu'l-evvel sene 1238.

- Çuka müsta'mel cebe: 25 Kuruş
- Çuka müsta'mel çuvallı Niş: 52 Kuruş
- Çuka cepgân: 36 Kuruş
- Cedîd kutnu entâri: 43 Kuruş
- Müsta'mel beyâz entâri: 15 Kuruş
- Köhne İngiliz şalı: 8 Kuruş
- Köhne kutnu entari: 13 Kuruş
- Müstamel yelek: 8 Kuruş
- Müstamel çuka şalvar: 8 Kuruş
- Müsta'mel Niş: 23 Kuruş
- Müsta'mel Salkamarka?: 8,5 Kuruş
- Beşnu çift 1 maa Futur: 45 Kuruş
- Müstamel şaravıl aded 3: 5,5 Kuruş
- Müstamel 1 adet destâri: 11 Kuruş
- Müsatamel 3 adet gömlek: 3 Kuruş
- Yağmurca Post: 8 Kuruş
- Köhne Destar: 6,5 Kuruş
- Hurc Heybe: 14,5 Kuruş
- Pala: 29 Kuruş
- Parça: 9 Kuruş
- Şişhane Tüfek: 53 Kuruş
- Kazma na'l: 1,5 Kuruş
- Çizme Çift 1: 6 Kuruş
- 8 Adet Fincan, 8 Adet tepsi Ma'a ibrik: 23 Kuruş
- Kemer: 7 Kuruş
- Duhan, Müşammaa köhne uçkur. 5,5 Kuruş

- Licam 4 Kuruş
- Kahve değirmeni: 10,5 Kuruş
- Bukağı ve kilid: 5 Kuruş
- Hicaz başlığı: 11 Kuruş
- Müstamel Kavuk: 5 Kuruş
- Cubuk/Cuyuf ve kılıf: 5,5 Kuruş
- Sağır su tası: 2, 5 Kuruş
- Seluh ve çanta: 12 Kuruş
- Kolan: 0,5 Kuruş
- ... 1 Kuruş
- Acem Tay re's: 1: 201 Kuruş
- At Egri: 50 Kuruş
- At Minderi: 3 Kuruş
- Kır Bargir Res: 1: 130 Kuruş
- Def'a Kır Bargir Re's 1: 180 Kuruş
- Cem'an Yekûn: 3574? Kuruş
- Minha'l-ihrâcât:
- ... 50 Kuruş
- Deli Gökçek Oğluna deyn: 15,5 Kuruş
- Osman'a deyn: 2,5 Kuruş
- Maraşlı Hafız Ağa'ya deyn: 5 Kuruş
- Bekir Hocaya deyn: 50 Kuruş
- Kabrine taş ve üstâdiyesi: ...?
- Bargir dellâliyesiyle: 5 Kuruş
- Dükkana dellâliye: 13 Kuruş
- Kalemiye ve Harç: 15 Kuruş
- Sahhü'l-bâkî: 818

Hurrire hâze'd-defter übi-marifeti ve ma'rifetibeyti'l-mal Nemakahu'l-fakiru-ileyhi azzeşanuhu. Es-seyyidAhmed Kadri el-müuvellâhilâfe be-medîne-i Adana. Gufirelehü.

BELGE NO: 28

An asl Kastamonu kazalarından Arac Kazasından Şabanlar karyesinden iken Adana'da devletlü veliyyü'n-ni'am İbrahim Hilmi Paşa Hazretlerinin peder-i muhteremleri atûfetlü Hüseyin Ağa'nın hizmetinde olub ecel-i mev'ûduyla vefât iden Hüseyin Ağa'nın terekesi, Ağayı mûmâi-leyh marifeti ve marifet-i şer'le furuht ve bi'l-müzâyede bey'olunan eşyası defteridir ki zikr olunur. 25 Receb sene 1238.

-Müstamel çuka nibiş: 31 Kuruş

-Kutnu Entari: 40 Kuruş

-Köhne Kabut: 14 Kuruş

-Müsamel kuşak: 19 Kuruş

-Beyaz Entari: 5 Kuruş

-Köhne Mai cebe: 152 Kuruş

-Köhne Şalvar: 20 Kuruş

-Köhne Kuşak: 22 Kuruş

-Kısa Entari: 13 Kuruş

-Heybe: 1,5 Kuruş

-Licam: 22 Kuruş

-Çuka Aba: 18,5 Kuruş

-Kahve Takımı Fincan 8 Adet. Kütahiye: 7 Adet, Tonbak: 1 Adet. Kutu: 1 Adet:

16 Kuruş

-Köhne Maraş Küllüğü: 5 Kuruş

-Gügüm ve tabe: 6 Kuruş

-Sarık Marka maa yelek: 11,5 Kuruş

-3 Adet Destmal, 1 Adet havlu: 3, 5 Kuruş

-3 Adet dizlik: 13 Kuruş

-1 Çift Hurc sade yelek: 2,5 Kuruş

-Atranc: 2,5 Kuruş

-Zencir Köstek Kapanid: 7 Kuruş

-Nal: 2 Kuruş

-...derem: 15. 3 Kuruş

-Çekic ve Kintane: 3 Kuruş

-Köhne Boğça: 0,5 Kuruş

-Çıbık: 2,5 Kuruş

- Def'a Çıbık: 6 Kuruş
- Tesbih: 1 Kuruş
- Enfiye Kutusu: 5 Kuruş
- Kahve değirmeni: 11 Kuruş
- Sağır Seccade: 4 Kuruş
- Karatay re's 1: 72,5 Kuruş
- Kır Esb: 230 Kuruş
- Nukûd: 40 Kuruş
- Bargır Re's 1: 130 Kuruş
- Piştü 1 Çift: 80 Kuruş
- Nacak: 4 Kuruş
- Barut Kapağı veled-i Kanatarı ve Yağlık: 3 Kuruş
- Müteveffa-yı merkumun bey' olunmayan eşyası:-
- Karasuhur Tüfeng 1 adet: 12 Kuruş
- Sim Nacak/Bıçak: 10 Kuruş
- sim: 20 Kuruş
- Yekûn: 10012 Kuruş
- Minha'l-ihracât:
- Hacı Derviş'e deyn: 7,5 Kuruş
- Heybe Tamirine: 10 Kuruş
- Alemdar Ağaya deyn: 23,5 Kuruş
- Terzi Başına: 17 Kuruş
- Techiz-i tekfin ve mezarına: 69 Kuruş
- Durmuş Ağaya: 5 Kuruş
- Esvâb-ı tathiriye: 2,5 Kuruş
- Bekir Ağaya? Bâ-temessük: 60 Kuruş
- Mezârında ve üstâdiye: 101,5 Kuruş
- Sahhü'l-bâkî: 818

Hurrire hâze'd-defterü bi-marifeti ve ma'rifet-i beyti'l-mal Nemakahu'l-fakiru-ileyhi azzeşanuhu. Es-seyyid Ahmed Kadri el-müvellâ hilâfe be-medîne-i Adana. gufirelehü.

MŞH_ŞSC_d_00071_0004 / SAYFA 12

BELGE NO: 36

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmî'l-âlem müdebbir-i umûrî'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkib mütemmim-i mehâmî'l-enâm bi'rre'yi's-sâib mümeahhid-bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyid-i'l-erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâlî el-mahfûzû nebi-sunûfu avâtîfî'l-meliki'l-a'lâ Adana vâlisi Vezîrim Paşa edâmelâhu Ta'ala iclâlehü ve iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassûb-i mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı mu'allam Kapucubâşılarında Şam canibine me'mûr asâkirin-dâre-i ta'yînâtları için nezlemîni ta'yîn olunan Kara Osman-zade el-Hac Mehmed- dâmemecduhu ve mefâhiru'l-kuzâtî ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâil ve'l- kelâmi Adana ve Tarsus sancaklarında vâki' kazaların kadıları ve nâibleri zîde-fazluhum ve mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân, ayan ve zâbıtan ve sâir işerleri zîde kadruhumt evkî'-i refî'-i hü mâûnum vâsıl olacak ma'lûm ola ki

Hâlâ Şam vâlisi Sadr-ı Esbak düstûr-ı mükerrerem ve mu'azzam müşîr-i müfahham ve muhterem nizâmî'l-âlem vezirim Derviş Paşa edâm-alâhü Taâla iclâlehü mabîyyetinde müctemi' olmuş asâkirin nısfı piyâde ve nısf-ı diğeri süvârî itibarıyla tahmîni onbeş bin asâkire dört aylık olmak ev almak üzere bundan akdem otuz beş bin dört yüz keyl dakik ve bir yük yetmiş yedi bin keyl şa'îr ve yirmi üç bin altı yüz re's ağnam tertîb olunmuş ve tertîb-i mezkûrden Haleb ve Azaz ve Kilis sancakları hisseleri olan zehâir ve ağnâmın vuku bulan zelzeleye mebnî merhameten kayıdları terkin ve Kıbrıs ceziyesine sarf ve tahvil ile bütün bütün Ayıntâb livası afv olunmuş ise de el-hâletühâzihi dört aylık mürettebâtın müddeti bütün sıra maslahatı henüz bitmemiş ve münhaşir olan asâkirin tayinatları için tekrâr zahire ve ağnam tertibi lazım gelmiş olduğundan bu def'a dahi mukaddem ki afv olunan mahalleden mâ'adâ her nereden tertîb olunmuş ise de bir dört aylık zahire ve ağnam tertîb olunması hususuna binâen irâde-i seniyye-i mülûkânem müte'allik olarak ol babda emr-i şerîf-i şâhânem şeref-rîz-ı sudur olduğuna sâbıkı mucibince dakikin beher keyl-i İslâmbulî maa nakliye ve çuval baha yüzer ve şa'irin beher keyli maa nakliye kırkar ve ağnâmın beher re's yüz yirmişer paradan îcâb eden bahasının sülûsânı hîn-i tesliminde ve sülûsü dahi ber-vech-i peşîn nezlemîni tarafından verilmek şartıyla ol mikdar zehâri ve ağnam tertib olunmuş ve Adana ve Tarsus sancaklarında vâki kazalar hisselerine altı bin keyl dakik ve otuz beş bin kel şa'îr ve üç bin beş yüz re's ağnam isâbet etmiş olmağla imdi sen ki vezir-i müşârünileyhsin Baş Muhâsebenin ihrâc ve derûn-i emr-i şerîfime mevzû'an irsâl

olunan bir kıt'a memhûr ve mumzî suret-i defterde nâtık olduğu üzere tertîb olunan mezkûru'l-mikdâr zehâir ve ağnâm ılivâeyn-i mezkûreteynin hâvî olduğu kaza ve kurâ ve nevâhi ve aşâire ber-vech-i ta'dîl ve tesviye tarh ve tevzi ve bir taraftan tahsil ve mübâyaa ve acâleten ve müsâra'aten sevk ve tesyîr ve nezl emini mûmâ-ileyh tarafına teslimi hususuna bezl-i cüll-i himmet eylemek fermânım olmağın hasseten işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve ile ısdâr olunmuştur.

İmdi vusulünde keyfiyet irâde-i seniyyem mantûk-ı emr-i şerîfimde ma'lûmun oldukda bâlâda bast ve suret-i defterde zıkr ve 'ayân olduğu üzere livâeyn-i mezkûreteyn kazalarında mübâyaa'sı tertîb olunan ol mikdar zehâir ve ağnâm ta'yînât-ı askeriye için att-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla müretteb ve matlûb

idüğünden bu babda mu'âf ve gayr-ı muaf ve havas ve evkâf ve aşâir ve kabâil ve'l-hâsıl cümlesi seyyân ve yeksân olmakdan nâşi ana göre herkesin emlâk ve arazi ve hal ve tahammüllerine göre gadr ve himâyeden âri olarak ber-vech-i ta'dîl ve tesviye inzimâm-ı re'y ve marifetinin ve marifet-i şer' ve cümle ittifakıyla tevzî' ve tahsil ve nezl emini mûmâileyh tarafına teslim olunması hususuna sarf-ı küll-i miknet eyleyesin.

Ve sen ki nezl emini mûmâi-leyhsin sen dahi muktazâ-yı memuriyetin üzere mezkûru'l-mikdâr zehâir ve ağnamın tamamen ve serî'an yerlû yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden mübâyaa ve tahsil ile memur-ı idâresi olduğunun tayinat-ı idâresi hususuna ve kazalardan ondalık ve zorluk vekilbaşî mütâlebesi ve bahane-i sâire izb'âc ve te'addîden mücânebet eylemek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Hükm-i şerîfim vadıkda vech-i meşrûh üzere işbu vâcibu'l-ittibâ'ın mazmun-ı münifi birle âmil olasın.

Şöyle bilesin. Alâmet-i şerîfeme itimad kılasın.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi min-şehr-i Rebiulevvel li-sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf. (8 Rebiülevvel 1238)

Sayfa 13

BELGE NO: 37

Hüve'l-emrûkemâzukirefîhi.

Mollacık-zâde Mehmed Raif El-Kâdî'l-askerî

Be-dâri'l-hilâfeti'l-'aliyye

Nemakahu'l-fakîrû-ileyhi azzeşânuhu

UfiyeAnhu

Mahmiyye-i İslâmbol'da Sadeğçiler kurbunda Atik Ali Paşa Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefât eden Adanalı Seyyid Mustafa Bey ibn-i Mehmed Bey ibn-i Abdullah'ın verâseti zevce-i menkûha-i metrukesi Şerife Hava Hanım ibnet-i es-Seyyid el-Hac Ali ile zevce-i mezbûreden mütevelid sulbî sağîr oğlu Seyyid Memed Nuh Bey ve zevce-i uhrâsı müteveffâ Aşe Hanım'dan mütevellidler sulbî kebir oğlu Seyyid Ali Bey ve sulbiye kebîre kızları olub zikrounan Adana kasabasında Tarsus kupusu nâm mahalde sâkineler Şerife Ayşe ve Şerife Fatma ve Şerife Emine Hanımlara ba'de'l-inhisâr sağîr-i mezbûrun vâlidesi ve tesviye-i umuruna vasiy-yi mansûbesi olub zâtıtâ'rîfî's-şer'î ile muarrefe olan zevce-i mezbûre Şerife Havva Hanım Meclis-i Şer'-i şerîf-i enverde işbu bâ'isu'l-kitâb ibn-i mezbûr Seyyid Ali Bey mahzarında bi'l-vereâseti ve bi'l-vesâyet ikrâr ve takrir-i kelâm idub zevcim müteveffâ-yı mezbûrun kasaba-i mezbûrda vâki cümle terekesine vâzi'u'l-yed olanlardan ve zimem-i nâsda olan hukukunu ashâbından taleb ve da'vâ ve ahz ve kabza ve makbuzundan benim hisse-i irsiyem ile oğlum sağîr-i mezbûrun hisse-i irisyesini bana irsâl ve îsâle ve lede'l-iktizâ ancak sağîr-i mezbûr hakkında ve sulha ve benim hakkımda ibraya ve bunlara mütevakkıf olduğu umurun küllisine tarafımdan

mezbûr Seyyid Ali Bey'i bi'l-verâse ve bi'l-vesâye vekîl ve nâib-menâb nasb ve ta'yîn eylediğimde ol dahi vekâlet-i merkûmeyi kabul eyledim didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vaka'a bi't-talebketh olundu.

Fi'l-yevmi's-sâlis min saferi'l-hayr sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf. (3 Safer 1238)

Şuhûdu'l-hâl

-Kastamonu Tüccarlarından Numan Ağa, Ahmed Ağa ve Mehmed Ağa, Seyyid Mustafa Ağa, Seyyid Mustafa, Seyyid Hafız Mehmed Ağa, Seyyid el-Hac Ahmed.

BELGE NO: 38

Âsitâne-i aliye sükkânından iken bundan akdem vefât eden Dergâh-ı âli gediklülerinden Adanalı Mustafa Bey nâm müteveffanın veraseti Der-i aliyyede sâkine zevce-i menkûhesi Şerife Havva ve kebir oğlu Dergâh-ı âli Gediklülerinden Seyyid Ali Bey ve sağîr oğlu Mehmed Nuh Bey ve Adana'da sulbiye kızları Fatma ve Ayşe ve Emine nâm Hatunlar'a münhasıra olub zevce-i mûmâ-ileyhâ Havva Hanım tarafından bâ hüccet-i şer'iyeye vekili olan mûmâ-ileyh Ali Bey ma'rifetiyle ve kerimleri marifetleri ile Adana'da olan müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin otuz altı senesi ve otuz yedi

senelerine mahsuben ze'âmet ve mukâta'a ve çiftleri mahsullerinin idâre ve ru'yetine vekîl olan Vucûdî-zâde Molla Ağa'nın seneteyn-i mezkûreteyn hesâbı rü'yet ve emlâk ve eşyasının defteri tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'îyye tevzî' ve taksîm defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Zi'l-ka'deti's-şerîfe sene 1238.

- Bâb-ı Tarsus Mahallesi'nde Oda menzili. Kıymet: 2000 Kuruş
- Hamid Mahallesinde menzil. Kıymet: 1000
- Yüregir nâhiyesinde Yunusoğlu/Ponisoğlu karyesinde vâki kerpiç çift damı aded 2. Kıymet: 300 Kuruş
- Karye-i mezkûrde 10 aded bakar, 2 aded bargîr ve âlât-ı çift. Kıymet: 1200 Kuruş.
- Bin iki yüz otuz yedi senesi malı Karaisalu kazasında Karibçe Mukâtaası müstakîl ve dokuz ve Karabük Mukataalarından hissesi ve diğer hissesi. Kıymet: 2950 Kuruş
- Bin iki yüz otuz altı senesine mahsuben mukâtaat ve zimemât ve çiftliğinden vekil-i merkum Molla Ağa'nın rü'yet eylediği mahsûlâtın hesâbı ve kitâbı rayiç-i vakt üzere;
- Keyli 12,5 Kuruştan 100 Keyl hinta. Kıymet: 1250
- Keyli 10 Kuruştan 60 Keyl Şair. Kıymet: 600
- Kantarı 80 Kuruştan 40 Kantar Koza. Kıymet: 3200
- Kilesi 10 Kuruştan Mahlut 12,5 Keyl. Kıymet: 125
- Yekûn: 5175 Kuruş.
- Bin iki yüz otuz yedi senesine mahsuben balada mastûr mukâtaat ve zimemât ve çiftliğinden olan mahsûlât rayiç-i vakt üzere gayr-ı ez ücret-i nakliye
- Keyli 13 Kuruştan 120 Keyl hinta. Kıymet: 1560
- Keyli 10 Kuruştan 70 Keyl Şair. Kıymet: 700
- Keyli 45 Kuruştan 10 Keyl Susam. Kıymet: 450
- Kantarı 100 Kuruştan 40 Kantar Koza. Kıymet: 4000
- Yekûn: 7610 Kuruş.
- Der zimmet-i Ahmed Kadri Efendi. 1100 Kuruş
- Der zimmet-i Veli Beşe-zade Mehmed Ağa. 1000 Kuruş
- Der zimmet-i Miralay Mehmed Ağa. 208 Kuruş
- Der zimmet-i Tepesidelik karyesinden Otağı Abdi. 55 Kuruş
- Der zimmet-i Yunusoğlu Karyesinden Urmağı Köse Ali. 1930 Kuruş

Bâ defter zimemâtdan alınan: 462 Kuruş

Tepesidelik Ortağı Abdi'den atik deynine mahsuben alınan: 200 Kuruş

Tecemmülât-ı Oda: 150 Kuruş

Tecemmülât-ı Hâne ve evâni-i nuhâsiye: 350 Kuruş

Yekûn: 25035 Kuruş. Yigirmi beş bin otuz beş kuruştur.

MŞH_ŞSC_d_00071_0005 / Sayfa 16

BELGE NO: 44'ün devamı

.... Tatarlarından kudvetü'l-emâcidi ve'l-akrân Osman zîde-mecduhu ile tisyâr olunmuştur.

İmdi ma'lûmunuz oldukda ber-minvâl-ı muharrer amel ve hareket idub, hilâf-ı kânun 'âdet ve ve hakkından? tikâ ve mübâ'âdet eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki;

Hükm-i şerifim vâsıl olduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yafta-i sudur iden fermân-ı vâcibu'l-ittibâ' ve lâzimu'l-imtisâlimin mazmun-ı münîfiyle âmil olasız.

Şöyle bilesiz alâmet-i şerifime i'timâd kılasız.

Tahrîrem fî evâhir-i saferi'l-hayr sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf.
(Evahir-i Safer1238)

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

BELGE NO: 45

Nişân-ı şerîf-i âlişândır ki;

Çun hâfızîn-i kalâa ve hârisîn-i bikâ' olanlar inâyet ve ihsânımla 'ale'd-devâm mer'î ve muhterem olmaları 'âdet-i hâsene-i şehri-yârîdir.

Binâen 'alâzâlik Tarsus sancağında Kasyon?/Makon? Nâhiyesinde mezra'a-i Sa'rîk ve gayriden dört bin akçe gedik tımâr İle Külük Kalesi dizdârlığına mutasarrıf es-Seyyid Mustafa ve es-Seyyid Mehmed Nuri'nin dizdârlığı ehliyeti olmayub hilâf-ı rızâ harekete mütecâsir olduğundan gedik tımar-ı mezbûr ile dizdârlığı ol vecihle meçhul olmağla mezbûre bâb-ı istihkâkdan râfi'-i tevkî'i's-şân-ı hâkânî kudvetü'n-nükât Ve'l-müstahfizîn Seyyid Hasan zîde-hıfzuhuya virilmek bâbında hâlen Adana vâlisi ve Uzeyr ve Belen sancakları mutasarrıfı düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem vezirim İbrahim Hilmi Paşa edâmellâhu Taala iclâlehü arz etmeğin leyl ü nehâr derûn-ı

kal'ada sâkin olub hizmet-i lâzimesin edâ eylemek şartıyla tevcih olunmak için sene seb'a ve selâsine ve mieteyn ve elfzi'l-kadeti's-şerîfesinin sekizinci günü târihiyle hükm-i şerîfim verildikten sonra tezkiresi ihrâc olunmak fermânım olmağın zikr olunan dört bin akçe gedik tımar ile kal'a-i merkûme dizdârlığı vech-i meşrûh üzere mûmâileyh Seyyid Hasan zîde-hıfzuhuya tevcih olunub verdüm ki zikr olunur. (Tâhir Bey der nezd-i Gökörentâbi'-i mezbûr. 5100 Kuruş – 4000) ve buyurdum ki;

Ba'de'l-yevm taht-ı yedinde olub tasarruf kılub şol ki Vezâyif hidemât gerek tımâr-ı mezbûr ile Külüg Kalesi dizdârlığıdır ber-mûceb-i defter-i hâkânî bî-kusûr mer'î ve mü'eddâ kıla. Ve Kal'a-i mezbûrenin kethüda ve neferâtı mûmâ-ileyhi üzerlerine dizdâr bilub dizdârlığa müte'allik umurda mürâca'atı mûmâileyh ideler.

Ol babda efrâd-ı âferîdeden hiç ahadmâni' ve müzâhim olmaya.

Şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

Bâhatm-i kebîr devletlû İbrahim Hilmi Paşa. Yesser allâhumâ-yürîdü, mâyeşâ.

BELGE NO: 46

Kudvetü'l-emâsili ve'l-akrân bu def'a Gülük Kalesine bâ-berât-ı âlişân dizdâr nasb ve ta'yîn olunan izzetlû es-Seyyid Hüseyin Ağa zîde-kadruhu inhâ olundukda Kal'a-i mezkûr ve dizdâri-i sâbık birâderin Seyyid Mustafa'nın ve dizdârlığa ehliyeti olmamak takribî ve dizdâr-zâde bulunmak hasbî sen ki dizdâr-ı mûmâileyhsin Kal'a-i mezkûr birâderin merkumun ref'inden dizdâr nasb ve ta'yîn olunmak üzere bundan akdem cânib-i devlet-i aliyyeye arz olunmuş ve mucibince dizdârlığını hâvî bir kıt'a berât-ı şerîf-i âlişân tasdîr ve ihsân buyrulmuş ve tarafınıza gönderilmiş olmağla ber-minvâl-ı berât-ı şerîf amel ve harekete ve şerâyit-i müstahsin eri'âyet idub bundan kat'ı'n-nazar ile kal'a-i mezkûr zirinde olan caddenin emniyeti ve hüccâc zevi'l-ibtihâcın şerîf ve avdetlerinde kaldırmaların ta'mîr ve termîm ve ebnâ-yı sebilin murûr ve 'ubûrunda refâh-ı hâl ve me'âzenillâhi Ta'âla rahnedar olmaları keyfiyâtı senden suâl eyledük ki cümleye ma'lûm mevâdd-ı vâzıhaden olmağla ber-minvâl-ı muharrer amel ve hareketle kal'a-i mezkûr neferâtının üzerlerine edâsı lâzım gelen hizmetlerinin dahi îfâsıyla mezîd dikkat ve serimû hareket tecvizden tehâşî ve mücânebet eylemek bâbında ber-mantûk-ı berât-ı şerîf ve dizdârlığı hâvî Dîvân-ı Eyâlet-i Adana ve Üzeyir ve Belen sancaklarından işbu buyruldu tahrîr ve imlâ ve yedine i'tâ olunmuşdur. Bi-mennihi Taâlâ gerekdir ki;

Vech-i meşrûh üzere ber-mûceb-i buyruldu amel ve hareket ve hilâfindan hazer ve mücânebet eyleyesiz. Deyu. Fî ğurre-i Safer sene 1238.

SAYFA 17

2425 Kuruş: Zâim Ağa'dan inâyetlû Mütessellim Ağa'ya fiyatı mîrî olarak teslîm olunan.

425 Kuruş: Ağâ-yı merkuma ikrâmiye.

2000 Kuruş: Toplam

857 Kuruş: Zeylde olan masârıf-ı fûrûnihâde.

1143 Kuruş: İşbu bin yüz kırk üç kuruş mütessellim Ağa zimmetinde olmağla za'îm-i mûmâ-ileyhin rûz-ı mürre masârıfına verilecektir.

640 Kuruş: Kazalardan tahsil olan otuz iki şitrân için masârıf nâmıyla yirmi beş kuruştan.

570 Kuruş: Sarbanbaşına ücret beher şetrane başına on kuruştan.

560 Kuruş: Her biri 80 kuruş olan yedi nefer deveciye ücret.

77 Kuruş: Her biri 11 Kuruş olan Yedi çizmebahâ.

1207 Kuruş: Toplam

640 Kuruş: Makbûz âtıfûrûnihâde.

567 Kuruş: Toplam

290 Kuruş: Adana sehmine isâbet şitrânın helâk olan bir re's deve bahâ.

857 Kuruş: Toplam

BELGE NO: 47

İfithârû'l-emâcid ve'l-ekârimcâmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim, el-muhtassubi-mezîd inâyeti'l-meliki'd-dâim Dîvân-ı Hümâyûnumda bi'l-fiil Çavuşbaşısı Mehmed Salih dâme-mecduhu ve kudvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Adana nâibi mevlânâ zîde ilmuhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki;

Dramandalı müteveffâ Mahmud Paşa'nın Draman'da olan karındaşları Hacı Mestan Bey ve Osman Bey ve Ahmed Bey ol tarafda terviç-i mefâsıd zımnında başlarına bir takım haşerât cem'le bir nev' uygunsuzlığa cesâret eylediklerinden sonra icrâ-yı merâmid emeyeceklerini derk ile mefâdlarını basdırmak için Der-i Sa'âdetime gelub süret-i hakdan görünerek yine cürm-i fâsidânelerini icrâ etmek dâ'iyesinde oldukları istimâ' ve tahakkuk olunub bu makule mefsedetkârların icrâ-yı te'dîbleriyle

emsalinin terhîbi lâzımeden olmakdan nâşi mehâbetefzâ-yı sudur olan hatt-ı hümayûn-ı şâhânem mucibince Çavuş mübaşeretiyle merkur Ahmed Bey'in Adana'ya nefy ve iclâ olunması fermânım olmağın.

İmdi sen ki Çavuşbaşı mûmâ- ileyhsin, marifetinle merkumu bu tarafda buldurub ta'yîn olunan Dîvân-ı Hümayûnum çavuşlarından Hüseyin Çavuş zîde-kadruhuya teslimen Adana'ya nefy ve irsâline müsâ'ade eylesin ve sen ki; nâib-i mûmâileyhsin vusulünde merkumu ol tarafda menfiyen meks ve ikâmet etdirdub, bilâ fermân talakdan mücânebet ve hutva-i vâhide mahall-ı âhere harekete izin ve ruhsat olunmaya lâzım gelürse mesul ve muâyene olacağın bilub ana göre muhâfazası hususune hazer ve dikkat ve vusulünü mübâşir Çavuş marifetiyle Der-i saadetime ilâm ve inhaya müşârik eylemek bâbında femân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Ma'lûm ola ki ; hükm-i şerifim vusul buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafta-i sudur olan fermân-ı vacibu'l-ittibâ ve lâzımu'l-imtisalimin mazmun-ı itâ'at makrûnuyla âmil olasız.

Tahrîren fî evâsıt-ı cemâziye'l-âhir sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve velf.
Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

BELGE NO: 48

2425 Kuruş: Fiyat-ı mîri olarak şitrana mübâşirin Zaim Arif Ağa'dan, necâbetlü Mütessellim Ağa'ya teslim olunan.

425 Kuruş: Zaim Ağa'ya ikrâmiye fûrûnihâde

2000 Kuruş: Kalan

857 Kuruş: Esir Masârıf-ı fûrûnihâde.

1143 Kuruş: Kalan. İşbu meblağ-ı mezkûr Zaim-i mumaileyhin üzerinde olan masarifine verilecektir.

Şîrâne-i mezbûre olan masârıf.

570 Kuruş: Sarbanbaşına onar kuruşdan sarbanbaşına ücret.

560 Kuruş: Her biri 80 kuruş olan yedi nefer deveciye ücret.

77 Kuruş: Her biri 11 Kuruş olan Yedi çift çizme bahâ.

1207 Kuruş: Toplam Bin iki yüz yedi kuruştur.

640 Kuruş: Kuzâtıdan tahsil olunan otuz iki şitrandan masarîf olarak yirmi şer kuruşdan.

567 Kuruş: Toplam

290 Kuruş: Adana sehmine isâbet iden şitrânın helâk olan bir re'sdevvebahâ.

857 Kuruş: Toplam

Bâlâda kaydı olmağla bu kaydın iktizası olmadığından terkin olmuştur. Hurrire
fî

MŞH_ŞSC_d_00071_0006 / SAYFA 20

BELGE NO: 57

**SÛRET-İ FERMÂN-I ÂLİŞÂNDIR Kİ AYNIYLA MAHALLİNDEN NAKL
OLU MUŞDUR**

Düstûrûn-ı mükerreremûn müşîrûn-ı müfahhamâmun-ı nizâmi'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkib, mütemmimû mehâmî'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib mümeħhidû bünyânî'd-devlet ve'l-ikbâl, müşeyyidû'l-erkânî's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûfû nebi-sunûfî avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Halep vâlisi Vezîr Paşa ve Adana vâlisi Vezîrim Paşa ve Maraş Sancağı Mutasarrıfı Vezîrim Paşa edâ mellâhu Taala iclâlehüm ve akzâ-i kuzâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-müvahhidîn, madenü'l-fezâil ve'l-yakîn râfî'ü'l-a'lâmî's-şei'at ve'd-dîn vârisi ulûmî'l-enbiyâ ve'l-mürselîn, el-muhtassûnebi-mezîdi'l-inâyeti'l-meliki'l-mu'în Halep, Maraş kadıları zîde-fazluhumâ ve mefâhiru'l-kuzât ve'l-hükkâmime 'âdinü'l-fezâil ve'l-keâm ve kazâlarının kadıları ve nâibleri zidefazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûnum vâsıl olacak ma'lûm ola ki

İstanbul ve tevâbi'i Ermeniyân Patriki Beğos nâm râhib Dîvân-ı Hümâyûnuma memhûr arzuhal idub Patrikliğine dâhil bâ-berât-ı âlişân zabt olunugelân murahhasalıklardan Sis ve Adana ve Halep ve tevâbi'i Ermeni Murahhasalığı Kreğosrâhi bin mahlûlünden cümlelerin muhtârı olan İrem râhibe tevcih olunub murahhaslık-ı mezkûr mülhakatından Ayıntab ve Maraş ve Hısn-ı Mansûr ve Malatya ve Gürün ve Larende ve Divriği ve Tarsus ve Güne ve Payas ve Belen ve Antakya ve Zeytûn ve Hacin ve Bozok ve Yozgat ve ve sâir mahallerde sâkin Ermeni re'âyasının âyinleri icrâ ve umûr ve hususları rivâyet ve kânun-ı kadîm ve olageldiği üzere vâki' olan mahsûlât ve rusûmât ve âidâtını cem' ve tahsil içün murahhasa-i mezkûr tarafından mu'tâd üzere ta'yîn eylediği Norok ta'bîr olunur râhiblerin ve kendüsünün yedine verilen berât-ı âlişâna şurûtu mucibince zabt ve rabtına ve murûr ve 'ubûr eylediği mahallerde bindiği bargîr ve katırlarına ve başda olan adamlarına ve tebdil-i cân ve kisve eylediklerine ahl-i örf tâifesi taraflarından ve taraf-ı âherden hilâf-ı şurût-ı berât-ı âlişân müdâhale ve ta'arruz ve celb-i mâl sevdâsıyla rencide ve te'addî olunmayub

fukarâ-yı ra'yyeti himâye ve siyânet ve ba'zı mahallerde 'avâid ve akçe mutâlebeti olunmamak için bundan akdem selefi hâlik-i meşumun yedine verilen emr-i âlişânım mucibince Kregos-ı mersûmun yedine emr-i âlişâni 'tâsimu'tâd olduğun bildirub kayd mucibince bir kıt'a emr-i âlişânım sudûrunu istid'â-yı inâyet eylediği ecilden hazîne-i âmiremde mahfuz Paskiyos Mukâtaası defterlerine nazar olundukda patrik-i mesfûr mukaddemen Dîvân-ı Hümâyûnuma memhûr arzuhal idub Patrikliğine dâhil Adana ve Sis ve Haleb ve Maraş veled-i tevâbi'i olan Ayıntab ve Hısn-ı mansûr ve Malatya ve Gürün ve Darende ve Divriği ve Tarsus ve Güne ve Payas ve Belen ve Antakya ve Zeytûn ve Hacin ve Bozok ve Yozgat ve sâir mahallerde sâkin re'âya fukarasının âyinleri icrâ ve umûr ve hususları rû'yet için murahhasa veyahut tarafından ta'yîn eylediği vekil ve adamları geşt ü güzâr ve ikâmet eyledikleri mahallerde kimesne tarafından rencide ve te'addî olunmamasını hâvî

bundan akdem emr-i âlişân sâdır olmuş ise de bu meyânda yine ehl-i örf taifesiyle taraflarından rencide ve te'addî eylediklerinden halleri perîşân olduğun bildirub mukaddem sâdır olan emr-i âlişânım mucibince o makule hilâf-ı şer'-i şerîf ve muğâyir-i rızâ-yı hümâyûnum ve voyvoda ve mütesellim ve sâir ehl-i örf taifesinin vâki' olan rencide ve te'addîlerin men' ve ref' olunmak bâbında siz ki vüzerâ-yı izâmım müşârûn-ileyhimsiz size hitâben bir kıt'a emr-i şerifim sudûrunu isid'â-yı inâyet eylediği ecilden ol vakitte kuyûda mürâcaat ve muktezâsı sü'âl olundukda patrikliğine dâir yerlerde vâki' murahhaslar dâhil-i iltizâmları olan kaza ve kasaba ve kurâda sâkin re'âya fukarasının âdet-i kadime üzere âyinlerin icrâ ve âyinlerine müte'allik düşen umur ve hususları rû'yetiçün kendülere veyahut tarafından ta'yîn eylediği vekil ve adamları ve geşt ü güzâr ve ikâmet eyledikleri mahallerde kimesne tarafından rencide ve te'addî olunduğu yoğ iken bu evânda Adana ve Sis murahhasasıyla tarafından ta'yîn eylediği vekil ve adamları Maraş ve sâir kaza ve kura ve geşt ü güzâr eyledikleri yerlerde mütesellim ve voyvoda ve sâir ehl-i örf taifesiyle taraflarından hilâf-ı şer'-i şerîf ve muğâyir-i rıcâ-yı hümâyûna hediye ve boğça baha ve 'avâid mutâlebesiyle rencide ve te'addî eylediklerinden mâ'adâ murahhasa ve vekil ve adamlarından bizlere hediye ve avâid alıverir miydiniz deyu re'âyâ fukarâsını dahi bi-ğayr-i hakkin tekdir bu bahâne ile rencide eylediklerinden re'âyâ fukarâsını bir vecihle tâbâver tahammül olamayub cümlesi perâkende ve perişân olacakları nümâyân olduğun bildirub o makulelerin hilâf-ı şer'-i şerîf ve muğâyir-i rızâ-yı hümâyûn hediye ve boğça baha ve avâid mutâlebesiyle mütesellim ve voyvoda ve zâbitâna ve sâir ehl-i örf taifesinin

murahhasa ve karabaşları ve re'âya fukarasına vâki olan zulüm ve te'addîleri men' ve ref' ve re'âyâ fukarâsı her vecihle himâyet ve siyânet olunmak için emsâli mucibince bir kıt'a emr-i âlişânım sudûrunu parik-i mersûm mukaddemen bâ arzuhal lede'l-istid'â bu makule dâhil-i patrikliğine dâir mahallerde kadimen zabt ve tasarruflarında olan kilise ve manastırlarına ve ziyaretgâhlarına ve icrâ-yi âyinlerine ve tarafından tasaddukât cem'î için ta'yîn olunan râhiblerin murûr ve 'ubûr eyledikleri mahallerde ehl-i örf tâifesi taraflarından ve âherden müdâhale ve mu'âraza olunmamak bâlâsı hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumla ma'nûn yedine i'tâ olunan berât-ı âlişân şurûtunda musarrah olub kadîmü'l-eyyâmdan beru Anadolu ve Rumelin'de sâkin Ermeniyân reayasının üzerlerine bâ-berât-ı âlişân nasb ve ta'yîn olan murahhasalar me'mûr oldukları kilise ve manastırlarında ikâmet [Sayfa 21] ve aralık aralık murahhasalığa tâbi yerlerde sâkin re'âya fukarasının âyinlerine müteallik düşen umûr ve hususların rû'yet ve icrâ-yi âyinleri için kendüleri veyahut taraflarından ta'yîn eyledikleri vekil ve adamları ve bazı manastırları fukarâsı için yedine verilen memhûr kağıdlar ile tasadduk cem'in ame'mû adamları kaza ve kasaba ve kurâdageçti ü güzâr ve birkaç gün bir mahalde meks ve ikâmet eylediklerinde kimsene tarafından hilâf-ı şer'-i şerîf ve muğâyir-i rızâ-yı hümayunum celb-i mâl sevdâsıyla bir dürlü müdâhale ve ta'arruz ve rencide olduğu yoğ iken bu evânda Ankara murahhaslığına tâbi kasaba ve kurâda sâkin re'âya fukarasının icrâ-yi âyin ve umûr ve hususların rû'yeti için murahhas yahud tarafından ta'yîn eylediği vekil ve adamları ve tasdik cem'ine me'mûrlerin geşti ü güzâr eyledikleri mahallerde olan voyoda ve ayan ve zâbıtân ve sâir ehl-i örf taifesi taafından hediye ve boğça baha ve avâid mutâlebesiyle rencide ve te'addî

eylediklerinden ma'adâ murahhasa-i mersûm vardıği yerden azimet eyledikten sonra ol mahalde sâkin Papas ve re'âya fukarası sizler murahhasanızdan bizlere hediye ve avâidalı verirmiydiniz deyu tecrîm ve bi-gayr-i hakk tekdir eylediklerin bildirmekle ber-vech-i muharrer o makule hilâf-ı şer'-i şerîf ve muğâyir-i rızâ-yı hümayunum voyvoda ve ayan ve sâir ehl-i örf taifesinin hediye ve boğça ve avâid mutalebesiyle murahhasa ve vekil ve adamlarına ve tasdik cem'ine memurlara vâki olan rencide ve te'addîleri men' ve ref' olunmak babında emr- şerifim sudurunu patrik-i mersûm mukaddemen lede'l-istidâ bu makule patrikliğine dâir mahallerde kâin kadimden zabt ve tasarruflarında olan kilise ve manastırlarına ve ziyaretgâhlarına ve kendülere tâbi olub kadimden alaka idgeldiklerine ve bu ana değin âyin-i âtılaların icrâ eylediklerin ve patrik-i mersûmun tarafından tasdik cem'î için tayin eylediği rahibin murûr ve ubûr

eylediği mahallerde ve ehl-i örf taifesinden müdâhale ve tağrîm eylemeyeler deyu İstanbul ve tevâbi emsali patrikiğinin balası hatt-ı hümâyûn-ı şevket makrûnumla yedine verilen berât-ı âlişan şurûtunda musarrah olduğu ve bu makule ehl-i örf taifesinin hilâf-ı şer'-i şerîf vâki olan zulüm ve te'addîlerin men' ve def'î için evâmîr-i şerîfem verilugelmekle bu suretde hilâf-ı şer'-i şerîf ve muğâyir-i berât-ı âlişan ehl-i örf taifesinin vâki olan rencide ve te'addîlerinin men' ve def'î için şurûtu mucibince emr-i âlişân itâsı iktizâ eylediği derkenâr olmağın şurût derkenârı mucibince amel olunmak bâbında bin iki yüz otuz bir senesi cemâziye'l-âhîrinin ikinci günü emsaline emr-i âlişân verildiği derkenâr olmağla derkenârı mucibince iki yüz otuz iki senesi zilkadesinin sekizinci günü emr-i âlişan verildiği ve emr-i mezkûr şurûtu üzere verilen evâmîrden olduğu derkenâr olmağla derkenârı mucibince size hitâben iki yüz otuz beş senesi recebinin altıncı günü emr-i âlişan verildiği ve emr-i şerîf-i mezkûr şerâiti üzere verilügelen evâmîrden olunduğu der-kenârdan müstebân olmağla der-kenârı mucibince emr-i âlişan itâsı muktezâ-yı maslahat olub ancak size hitâben ilâvesi hususu mücerred re'y-i îâlişânım menût mevâddan olduğu dahi der-kenâr olmağla imdi sâbık-ı der-kenârı mucibince hitâben fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki;

Hükm-i şerîfîm vardıkda bu babda sâdır olan emrim üzre amel edub dahi husus-ı mezkûr için târîh-i mezkûr ber-vech-i meşrûh emr-i şerîf verildiği hâzine-i âmîrem defterlerinde mukayyed olmağla mukaddemen vârid olan ve hâlâ vech-i meşrûh üzere şeref-yafta-i sudur olan işbu emr-i celîlü's-şân-ı vâcibu'l-ittibâ ve lâzımu'l-îmtisâlimin mazmun-ı münîfî birle âmil olub hilâf-ı şer'-i şerîf ve muğâyir-i şurût râhib-i mersûmlerin geşt ü güzâr eyledikleri mahallerde ehl- örf taifesinin rencide ve te'addîlerinin men' ve def'î hususuna bezl-i cüll-i himmet eylesiz.

Ve siz mevâli ve kuzât ve nüvvâb vesâir mûmâ-ileyhimsiz siz dahi mûcib-i emr-i şerîfîmle amel ve hareket eyleyesiz.

Şöyle bilesiz;

Alâmet-i şerîfe itimâd kılasız.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-işrîn min şehr-i Cemâziye'l-evvel sene semane ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye

MŞH_ŞSC_d_00071_0007 / Sayfa 24

BELGE NO: 61

Bâ'is-i tahrîr-i hurûf oldur ki;

İşbu bin iki yüz otuz yedi senesine mahsuben Eyâlet-i Adana vâli-i vâlâ-şânî vezir-i mükerem devletlü Hilmi İbrahim Paşa Hazretlerinin bâ şurût-ı âli Adana hakimi İmam-zâde Ahmed Kadri Efendi ve müftüsü el-Hac İshak Efendi ve mahdumu el-Hac Mehmed Efendi ve sâbık müftüsü Hacı Ahmed ve vucûh-ı kiramdan Molla Efendi ve lâhık-ı sâbık Nakîbu'l-eşrâf Hüseyin Efendi ve Osman Efendi hazerâtı taraflarına bâ temessük der-uhde ve iltizâm buyurdıkları ve iltizâmât bedelleri ve semerâtı marifet-i şer'le ber vech-i bölüce tamamen ve kâmilten tarafımıza eda ve hazine-i müşarü-nileyhe tarafımızdan teslim olunub ve deyn temessükleri dahi mûmâ-ileyhi efendiler hazerâtına redd ve şâkk olunduğundan sene-i mezkûre bedel-i iltizâmâtı ve semerâtından zimmelerinden bir akçe kalmadığın iş'âren memhûren yedlerine işbu edâ tahvili i'tâ olunmuştur. Ve's-selâm. Fî 15 Safer sene 1238.

Hâlen Adana Mütesellimi Silahşör-i Hassa el-Hac Mustafa

BELGE NO: 62

Derviş Paşa Hazretlerinden vürûd eden buyruldu isti'câli Tatar'a verilen İ'lâm Sûretidir.

Ma'rûz-ı dâ'i-i devâm cû-yi devletleridir ki;

Akka Ordusunda ma'iyet-i devletlerinde müctemi' asâkir-i muzafferinin lâzimesi için Adana ve Tarsus sancaklarından matlûb nâmdârı buyrulan tertîb-i evveli zehâir ve ağnâm bedellerinden gayr-ı ez teslim-i kusûr kalan mebâliğ-i matlubenin tahsili babında sudur eden buyruldu emr-i üslubları Tatar Spariftar kulları yedi ile medine-i Adana Mahkemesine vurûd-ı lâzimu'l-huzûr müvâcehelerinde feth ve kırâat olundukda sem'an ve tâ'atan merâsimini ba'de'l-edâ gayr-ı ez fiyât-ı mîrî ber müceb-i defter Adana Sancağı hissesine isâbet eden zehâir ve ağnam bedellerinden otuz bin sekiz yüz yetmiş beş kuruş tevzi ve taksîm olunmuş ise de tahsil olunmakdan olduğuna binâen tekmilinde inşâallâhu'r-rahman meblağ-ı mezbûr irsâl olunacağı keyfiyeti huzur-ı fâizu'n-nûr-ı müşîrilerine arz ve ilâm olundu.

Ol babda emr ü irâde devletlü inâyetlü efendim sultanım hazretlerininindir. 23 Receb 1238

Mine'd-dâ'î li-devâm-ı ömr-i devleti'l-âli. Es-Seyyid Ahmed Fevzi el-müvellâ hilâfe be-medîne-i Adana.

BELGE NO 63.

Bedel-i İltizâm-ı Muhzırbaşılık. Sene 1238. 300 Kuruş.

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki;

Bâ berât-ı âlişân uhdemize tevcih buyrulan Adana Muhzırbaşılığın bin iki yüz otuz sekiz senesi iltizamına tâlib olan muhzırbaşısı Yusuf Ağa'ya iltizâm olunub ve bedel-i iltizâmı olan ber vech-i bâla yalnız üç yüz kuruşla hâlen Adana müftüsü zide-fazîletlü el-Hac Ali Efendi hazretlerinden tamamen ve kâmilan ahz ve kabz eylediğimi müş'ir işbu sened tahrîr ve Adana tarafına ba'is ve tesyîr olunmuştur.

Vakt-i hâcetde ibrâz olunda. Ve's-selâm. Hurrîre fî Receb sene 1238.

Serbölük Ömer Mutasarrıf-ı MUhzırbaşılık-ı merkum.

BELGE NO: 64

Bâis-i tahvil-i halâs oldur ki;

Âsitâne-i sa'âdetde şeref-mukîm necâbetlû Kara Budak-zâde Mir es-Seyyid Mustafa Hazretleri yedinden işbu bin iki yüz otuz dört senesinin rebî'u'l-evvelinin yirmi beşinci gününde medine-i Adana'dan havale eylediğimiz ev ve oda ve mağaza kiralarından ba'de'l-harc ve'l-masraf sahhü'l-bâkî beşyüzonbir kuruş kendüsüne deynimiz olan dörtyüz elli kuruşdan ma'adâ altmış bir kuruş bu def'a yedimize teslîm ve vaktinde beldemizden havale alacağımızı edâ etmekle yedine işbu halâs-nâme i'tâ olundu.

Hurrîre fî 25 Rebiulevvel sene 1238.

El-Ma'lûm el-Mektûm Adanavî

Mestan-zâde Mahallesi sâkinelerinden Fatma binti Ali nâm Hatun'un bundan akdem zevci Ahmed bin Ali nâm müteveffanın Mora cânibinde fevt olduğunu müteveffâ-yı mezbûrun li-ebeveyn karındaşı Ahmed bin Ali ve Hasan bin Abdullah nâm kimesneler huzûr-ı şer'-i şerîfde şehâdet etmeleri ile merkum Ahmed'in fevt olduğu sâbit olmağın merkûmeyi âherden Abdullah ibn-i Süleyman nâm kimesneye huzur-ı şer'-de akd ve tezvîc olunduğu kayd şode. Fi 9 Rebû'l-âhir. sene 1238

Sayfa 25**BELGE NO: 65**

An asıl Ankara sükkânından iken sâbık İbrahim Hilmi Paşa Tüfenkçibaşısı olub Adana'da katlen fevt olan Mustafa Ağa virâseti zevce-i menkûhası Fatma ve sağîre kızları Rahime ve Selvi ve anası Mehcebin nâmûn kimesnelere münhasıra olduğu lede's-şer' zâhir ve mütehakkık olduktan sonra tereke-i müteveffâ hâlen Adana mütesellimi necâbetlû el-Hac Mustafa Ağa marifeti ve marifet-i şer'le tahrîr ve sûk-ı

sultânîde bey'-ı men yezîd furuht olunub beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'yye tevzî' ve taksîm olunan eşyası defteridir ki ber vech-i âti zikr olunur. Fî 19 Receb sene 1238.

- Köhne İhrâm. 113 Kuruş.
- 1 adet Köhne Seccâde. 7,5 Kuruş
- Def'a 1 adet Seccâde. 6,5 Kuruş
- Kahve takımı. 16,5 Kuruş
- 3 Adet Kahve İbrikleri. 10 Kuruş
- Köhne Esb Çulu. 3 Kuruş
- Köhne 1 adet Seccade. 8 Kuruş
- Köhne 1 Adet şal. 60 Kuruş
- 1 Adet Botur Şalvar. 71 Kuruş
- 1 Adet Beyaz Ahmediye. 35 Kuruş
- 1 Adet Yeşil cübbe. 832,5 Kuruş
- 1 Adet Yeşil Beniş. 120 Kuruş
- 1 Adet Sevâili Kısa entâri. 45 Kuruş
- 1 Adet Müstamel Hurç 8 Kuruş
- Köhne ihrâm ma'a Hurç. 14 Kuruş
- 1 adet Köhne seccâde. 9 Kuruş
- 1 Adet Yağ Destisi 15 Kuruş
- Kahve güğümü ma'a ibrik. 18 Kuruş
- Sağır leğence ma'a tencere. 29,5 Kuruş
- Köhne Yelek ve gömlek ma'a boğça. 10 Kuruş
- Mum Kabı. 6 Kuruş
- Silahlık. 6 Kuruş
- Tavilebaz. 7 Kuruş

- Tas ma'a lengari ve 10,5 Kuruş
- Sim Peştukda 252 Kuruş
- Def'a Peştukda Takım. 47 Kuruş
- Karabina Tüfenk. 14 Kuruş
- Kırmızı Kabut. 280 Kuruş
- 1 Re's Âl Esb. 180 Kuruş
- 1 Adet Kır Esb. 251 Kuruş
- 1 Re's Doru Esb. 380 Kuruş
- 1 Re's Kır Esb. 145 Kuruş
- 1 Adet Doru Tay. 330 Kuruş
- 1 Adet Bağlı Tay. 150 Kuruş
- 1 Re's Âl Esb. 191 Kuruş
- 1 Adet Gök Süvari Tay. 141 Kuruş
- 1 Adet Kutnu Entârî. 59 Kuruş
- 1 Adet Def'a Kutni Entârî. 65,5 Kuruş
- 1 Adet Kırmızı Şam Kutnusu Entari. 56 Kuruş
- 1 Adet Kısa Şam Kutnusu Entari 41 Kuruş
- 1 Adet Müsta'mel Şitârî Entârî. 36,5 Kuruş
- 1 Adet Müsta'mel Şam Entari. 30 Kuruş
- 1 Adet mâî Şam Entarisi. 37 Kuruş
- 1 Adet Şam Kutnusu 25 Kuruş
- Kısa İnari Entari. 34 Kuruş
- 1 Adet Müsta'mel Şâyî çift. 35 Kuruş
- Müsta'mel Halep Şitârîsi. 7 Kuruş
- İçi Babla Sakalı Müsta'mel Çuka Cebe. 130 Kuruş
- Müsta'mel Çuka Kaplı Nafe Kürk. 160 Kuruş
- Nim kırmızı Naka/Nafe Çuka Kürk. 68,5 Kuruş
- Göz Çuka Cebe... 122 Kuruş
- Simli Çuka Nefti Fermine. 400 Kuruş
- Barudi Çuka Berkomin Beniş 61 Kuruş
- Müstamel Cilali Gömlek. 112,5 Kuruş
- 1 Adet Sim Keten gömlek. 29 Kuruş
- 1 Adet Mâî Cirid Çuka Şalvar. 302 Kuruş

- 1 Adet Kehribâr İmame Takımlı 100 Kuruş
- Def'a Kerhibâr imâme. 45 Kuruş
- 1 Çift İslamiye Hare Hâre Altun İşlemeli tabanca. 300 Kuruş
- Dev'a kehribâr imâme. 59 Kuruş
- Def'a Kehribar imame 85 Kuruş
- Def'a Kerhibar İmame 26 Kuruş
- Simli Çuka Peştü Kaburi 60 Kuruş
- Kehribâr imame 30 Kuruş
- Müstamel Kırmızı Lahur Şal. 72,5 Kuruş
- 1 Adet Kırmızı Çuka Kaplı Kuçak Naf Kürk. 400 Kuruş
- Yekûn: 5789 Kuruş

Minha'l-ihrâcât.

- Kıymet-i resm-i 'âdî: 150 Kuruş
- Nâzırıye, Kâtibiyye, İhzâriye ve Kaydiye: 70 Kuruş
- Techîz ve Tekfîne ve masâıfa 180 Kuruş
- Dellâliye ve Kâtibiyye ve nakliye-i eşya 70 Kuruş
- Eşyâ-yi mezkûru getüren tatara ücret. 300 Kuruş
- Diger tatara ücret. 30 Kuruş
- Han-ı cedide esblerine sim ve saman ve oda kirası. 70 Kuruş
- Zevce-i mezbûrenin mihr-i müsemâmâsı 300 Kuruş

Yekûnü'l-ihrâcât: 1070 Kuruş

Sahhü'l-bâkî: 4720 Kuruş

- Hisse-i Zevce-i Fatma: 590 Kuruş

Entari: 56 Kuruş

Kalan: 534

- Hisse-i binti'l-mezbûre Rahime: 1652 Kuruş

Kürk Baha: 682 Kuruş

Kalan: 1584,5 Kuruş

Tatara Nakl-i semen: 100 Kuruş

Kalan: 1484,5 Kuruş

Mezbureye Harcrah: 54, 5 Kuruş

Kalan: 1430 Kuruş

- Hisse-i Binti'l-mezbûre Selvi: 1652 Kuruş

Nakl-i semen Tatara Ücret: 100 Kuruş

Kalan: 1552 Kuruş

Harc ve ... : 52 Kuruş

Kalan: 1506 Kuruş

- Hisse-i Ümmi'l-mezbûre Mehcebîn: 826 Kuruş

İşbu mezbûre-i fakîrelerin hisselerine bâ irs-i şer'î isâbet eden iki bin dokuz yüz kuruş Adana mütesellimi inâyetlü el-Hac Mustafa Ağa marifetiyle Ankara Nakibu'l-eşrefi Efendiye irsâl olunduğu.

Harrere hâze'd-deftere bi-marifeti ve bi-marifeti'l-vâlî es-Seyyid Ahmed Kadri el-müvellâ hilâfe. Be medîne-i Adana. Nemakahu'l-fakîru ileyhi azze şânuh. Ğufire lehü.

MŞH_ŞSC_d_00071_0008 / Sayfa 25

BELGE NO: 70

Berât-ı Şerîf-i Âlişân Tezkiresi.

Medîne-i Adana'da Naccarân Mahallesinde vâki'Ashâb-ı hayrâtdan Ali Efendi nâm sâhibu'l-hayrın binâ eylediği câmi'-işerîfde ber vech-i hasbî müezzin olan Mehmed fevt olub yeri hâli ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan müteveffâ-yı mezbûrun sulbî oğulları işbu râfî-i tevki'-i refî'-i ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid Mehmed ve es-Seyyid Yusuf ibn-i Mehmed nâm karındaşlar her vecihle lâyıık ve muhill ve müstahak olmağın müezzinlik-i mezkûre müteveffâ-yı mezbûr babaları mahlûlündan ber vech-i iştirâken tevcih olunub yedlerine berât-ı şerîf-i âlişân verilmek bâbında Nâib Mevlânâ es-Seyyid Ahmed Kadri zîde-ilmühü arz etmeğın mucibince merkûmâna tevcih ve sadaka idub bu berât-ı hümâyun-ı sa'âdet-makrûnu verdim ve buyurdum ki;

Ba'de'l-yevm merkûmân es-Seyyid Mehmed ve es-Seyyid Yusuf ibn eynâm karındaşlar varub zikr olunan câmi'-i şerîfde müteveffâ-yı mezbûr babaları yerine ber vech-i iştirâk müezzinlik cihetine mutasarrıf olub hizmet-i lâzımelerin mer'î ve müeddâ kıldıktan sonra ber vech-i hasbî mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve devâm-ı ömr ü devletleri için du'âya müdâvemet göstereler.

Şöyle bileler;

Alâmet-i şerîfe itimâd kılalar.

Tahrîrenf i'l-yevmi'l-hâmisi'l-aşer min şehr-i cemâziye'l-âhir sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf. (C.ahir1238)

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

BELGE NO: 71

Berât-ı Şerîf-i Âlişân Tezkiresi.

Medîne-i Adana'da Naccarân Mahallesi'nde vâki' Ashâb-ı hayrâtın binâ eylediği câmi'-i şerîfde bervech-i hasbî hatîb olan Mehmed bin Yusuf fevt olub yeri hâli ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan müteveffâ-yı mezbûrun sulbî oğulları işbu râfi'ü's-şân-ı hâkânî es-Seyyid Mehmed ve es-Seyyid Yusuf ibn Mehmed nâm karındaşlar her vecihle lâyük ve muhill ve müstehik olmağın hitâbet-i mezkûre müteveffâ-yı mezbûr babaları mahlûlûndan ber vech-i iştirâken tevcih olunub yedlerine berât-ı şerîf-i âlişânım verilmek bâbında nâibi mevlânâ es-SeyyidAhmed Kadri zîde-ilmühü arz etmeğın mucibince merkûmâna tevcih ve sadaka idub bu berât-ı hümayun-ı sa'âdet-makrûnu verdim ve buyurdum ki;

Ba'de'l-yevm merkûmân es-SeyyidMehmed ve es-Seyyid Yusuf ibney Mehmed nâm karındaşlar varub zikr olunan câmi'-i şerîfde müteveffâ-yı mezbûr babaları yerine ber vech-i iştirâk hitâbet cihetine mutasarrıf olub hizmet-i lâzımelerin mer'î ve müeddâ kıldıktan sonra ber vech-i hasbî mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve devâm-ı ömr ü devletim içün du'âya müdâvemet göstereler.

Şöyle bileler;

Alâmet-i şerîfe itimâd kılalar.

Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmisi'l-aşer min şehr-i cemâziye'l-âhir sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

BELGE NO: 72

Hâlen medîne-i Adana'da bâ-emr-i âli mütesellim necâbetlü Silahşorân-ı Hassa el-Hac Mustafa Ağa tarafından Beytü'l-mâl Emini

Behisnili Mehmed Ağa nâm kimesne Meclis-i Şer'-i hâtîr-i lâzimu't-tevkîrde medîne-i mezbûre mahallâtından Sofubahçesi Mahallesi sükkânından işbu bâ'is-i hâze'l-kitâb el-Hac Veli bin Hasan nâm kimesne müvâcehesinde üzerine şöyle da'vâ ve takrir-i kelâm ider ki;

İşbu Hacı Veli'nin zevcesi Hadice Hatun bundan akdem vefât idub kendüden gayri zâhirde ma'rûf ve ma'rûdesi olmayub terekesinin nısfı beytü'l-mâle âid ve râci' olmağla tereke-i mezbûre beytü'l-mâl için mutâlebe eylediğimde beni men' ider suâl olunub takrir-i tahrîr ve mûcib-i şer'îsi muradımdır didikde gıbbe'l-istintâk merkum cevâbında zevcem merhume târih-i kitâbdan üç sene mukaddem hâl-ı hayâtında ve kemâl-ı akl u sıhhâtında mahall-ı mezbûrede vâki' ma'lûmetü'l-hudûd beyne'l-ahâli ve'l-cîrân sâkin olduğumuz bir beyt-i tahtânî beyt ve bir sofa ve bir kenif ve bir mikdârı havluyu müstemil menzili ile derûnunda olan eşya ve mefrûşâtı ve benim zimmetimde mukarrar ve ma'kûdun aleyh mihri hibe-i sahih ile hibe ve teslîm idub ve ben dahi mukâbelesinde elli kuruş ve bir Mushaf-ı şerîf hediye etmişdim. Menzil-i mezkûr ile derûnunda olan eşya benim mülk-i mevhûbemdır deyu def'le mukâbele edicek def'a-i meşrûhasın mübeyin beyine taleb olundukda ahrâr-ı ricâl-ı müslimînden zeyl-i vesîkada muharrerü'l-esâmi kimesneler şهادetleriyle ba'de'l-isbât menzil-i mezkûr derûnunda olan eşyâ ve mefrûşât merkum Hacı Veli'nin mülk-i mevrûsesi olub deyu mezkûrden mâ'adâ müteveffiye-i mezbûrenin âherve ve olan zimemât-ı ve elbise-i sâirecem'i hesâb olub beytü'l-mâle âid olan üç yüz elli kuruşa bâliğ olub meblağ-ı mezbûr üç yüz elli kuruşu tamamen ve kâmilan merkum Mehmed Ağa'ya edâ ve teslim olunub müteveffiye-i mezbûrenin metrukâtından beytü'l-mâle aid olarak merkum Hacı Veli'nin zimmetinde bir para ve bir habbe kalmadığı beyânı mâ-vaka' ahâsihi'l-vesîkâ bi't-taleb ketb olundu.

Hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-ışrîn min şehri Recebi'l-ferd sene semâne ve selâsîn ev emieteyn v e elf.

Şuhûdu'l-Hâl

- Abdulgani Efendi-zade Mehmed Efendi
- Ve Kâtib-i Mahkeme es-Seyyid Fazlullah Efendi
- Ve Beşir-zade Mehmed Efendi
- Debbağ Koloğlu Usta Süleyman bin Mustafa
- Ve Debbağ Gayur Baba
- Mustafa bin Usta Ahmed
- Ve Keçeci Mahmud
- Ve Hüseyin Ağa
- ve Gayruhum

Sayfa 29**BELGE NO: 73**

Kudvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Adana nâibi mevlânâ zîde-ilmühü ve kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Gümüş ma'a Hacılı Maden Emmini Mehmed zîde mecduhu tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki;

Bi'l-fiil Kapudan Vezîr-i düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâm-ı âlem vezirim Hüsrev Mehmed Paşa edâ mellâhu Ta'ala icluhû Yiğit/Peyk dairesiyle Kethüdası vekili Dersaadetime gelür iken esnâ-yı râhda olan Hacı Köyüne vürudunda;

Sen ki Maden Emmini mûmâ-ileyhsin marifetinle konak ve sâir mâ-lâzime tertîb ve temhîd olunmuş iken karye-i mezbûr ahalisinden Hanım Oğlu Pehlivan Halil ve Kapaloğlu Ömer ve Kara Bilaloğlu Halil ve Salihoğlu Ömer nâm şahıslar ahalisi tahrik birle ale'l-kafile kavga çıkarub meyânında çend nefer kesân maktul ve mecruh olduğu ve hudûs iden nizâ' abâ'is olarak âherin sun' ve medhali olmadığı müfti ve ahali saire ihbarlarıyla merkurmların te'dîbleri hususu niyâz-ı istirhâm eyledikleri bu def'a tarafından tahrîr ve iş'âr olmakdan nâşi

keyfiyet müteheyyizân-ı ricâl-ı devlet-i aliyyemden hâlâ Darphânem nâzırı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Hüseyin Hüsnü Bey dâme mecduhudan lede'l-isti'lâm merkurmlar öteden berü mürtekib-i şerr ve fesâd oldukları ihbâr ve tahkik olunduğundan bahisle ibreten li'l-gayr bir mahalle nefy ve ta'zîrleriyle sâirlerinin güçmâl ve terhîb kılınması hususu-ı re'-y imenût idüğün ilam etmekle merkûmlerin Çavuş mübâşretiyle Adana'ya nefy ve iclal olunmağla imdi vusul-ı emr-i şerifimde marifetinle merkurmları ahz ve mübâşir ta'yîn olunan Dîvân-ı Hümayûnum Çavuşlarından kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrahim Edhem Çavuş zîde kadruhuya terfikan Adana'ya nefy ve irsâl emirlerine müsâra'at eylesin.

Ve sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin vusullerinde merkmûmleri ol tarafdân menfiyyen meks ve ikâmetet idirub bilâ-fermân itlâklarından mücânebet ve hutva-i vâhide mahall-ı âhere salurulması lâzım gelür ise mes'ûl ve mu'âteb olunacağını bilub ana göre muhâfızları hususuna mukayyed ve dikkat ve vusullerini çavuş-ı merkurml ile dersâ'âdetime tehrir ve inhaya mübâderet bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki;

Hükm-i şerifim vusul buldukda bu bâbda vehc-i meşrûh üzere şeref yafta-i sudur olan fermân-ı vâcibu'l-ittibâ' ve lâzimu'l-imtisâlimin mazmunu itâ'at makrûnuyla amel ve hareket ve hilâfından hazer ve mücânebet eyleyesiz.

Şöyle bilesiz.

Alâmet-i şerîfeme itimat kılasız.

Tahrîren fî evâil-i şehr-i Recebi'l-ferd sene semâne ve selâsîne ve meteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahrûse

BELGE NO: 74

Medîne-i Adana mahallâtından Şeyh Mustafa Mahallesi sâkinelerinden Musa Ağa kerimesi Tavîl Kızı demekle 'arîfe Fatma Hatun Meclis-i Şer'-i hatîr-i lâzimu't-tevkîrde hâlen medîne-i Adana'da me'zûn-ı bi'l-iftâ fazîletlü el-Hac İshak Efendi Hazretleri muvâcehesinde ikrâr-ı tâm ve takrir-i kelâm idub bağçehâ-yı Adana zokağından Aza?/Aha zokağında vâki Değirmenli Bahçe dimekle arîf bahçesi kıbleten nehr-i kebirden münfasıl cedvel şarkan Silahdar Oğlunun Hamide Hatunâ geçen bahçe şimâlen tarik-i has ğarben Musa Bali-zade bahçesi ile mahdûd ve mümtâz tahminen yüz dönüm mikdârı bahçe derûnunda bir atıktaşdan mâ-i bi'r ve bir kerpiç dam ve iki aded ve iki aded hoh ve bi'l-cümle eşcâr-ı müsmire ve gayr-ı müsmire ve sâir tevâbi-i levâhıkıyla bahçe-i mahdûd-ı mezkûrenin üzerine cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr kimesneler ve müştereklerim tarafından vükelâlarıyla üzerine varılub el-yevm semen-i misli olan iki bin beş yüz kuruş kat'-ı bahâ olunub Cebûr-zâde Hacı Mehmed Ağa kerimesi Hadice Hatun'un bahçeden nısıf hissesi mûmâ-ileyh el-Hac İshak Efendi hazretlerine bey' ve furuht eyledikten sonra bâkî nısıf bağçe-i mezkûrede olan hisse-i şâyî'amı efendi-i mûmâileyh hazretlerine hüsn-ı rızâm ile el-yevm semen-i misli olan bin iki yüz elli kuruşdan ber vech-i münâsaha hisse-i şâyî'am olan dört yüz on iki buçuk kuruşu tamamen ve kâmilan ahz ve kabz olunub ve yine sokak-ı mezkûrda bahçe-i mezbûre ittisâlinde vâki' nehr-i kebirden münfasıl cedvel üzerinde ahcâtdan binâ müşrif-i harâb olan üç göz ve gayri dâir olan bir göz cem'an dört göz asiyâb ki kıbleten pederim Cebûr-zâde Musa Ağa'dan bana hissem olarak intikâl eden Âza Garben ve şarkan cedvel şimâlen tarik-i âmm işbu hudûd-ı erba'a ile mahdûd ve mümtâz müşrif-i harâb olan dört göz asiyâb üzerine cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr kimesneler ve vukufu

tâmm-ı olan kimesnelerin takdir ve takvîmleri üzere el-yevm semeni misli olan üç bin kuruşa kat'ı bahâ olunub asiyâb-ı mezkûrun sülûsü Cebur-zâde kerimesi Hadice Hatun

tarafından bin kuruş hissesi mûmâ-ileyh el-Hac İshak Efendi hazretlerine bey' ve temlik olunduktan sonra bâki sülûsân hisseden ber vech-i münâsaha hisse-i şâyi'amı mûm-âileyh el-Hac İshak Efendi hazretlerine altı yüz altmış dokuz buçuk kuruşu bir rub'a bey' ve temlik ve teslîm olunub bahçe-i mezkûrede ve asiyâb-ı mezkûrede hisse-i şâyi'am olan bin seksen altı kuruş bir rub'u tarafımıza nakden ve peşinen teslîm ben dahi ahz ve kabz eyledim.

Min ba'd bahçe ve asiyab-ı mezkûrelerde veçhen bine'l-vucûh alaka ve medhalim kalmadı dedikde efendi-i mûmâileyh dahi mukirr-i merkûmenin bi'l-cümle kelimât-ı meşrûhâlerin vicahen ve şifahen tasdik ve tahkik eylediğini hâzihi'l-vesîka bi't-taleb ketb olundu.

Hurrire fî gurre-i Şaban sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

-Katib el-Hac Ali Efendi

-Dârendeli-zâde Hacı Mahmud Ağa

-Hacı Hafız Efendi

-Hacı Abdulcelil

-Molla Mustafa

-Hacı Musa Efendi

-Hacı Mehmed Hafız

-Hacı Mustafa Barûdî-zâde

-Hacı İsa Hoca

-ve gayruhum

MŞH_ŞSC_d_00071_0009 / Sayfa 32

BELGE NO: 79

Bihi

Bâ hatm-i kebîr- devletlü Celâleddin Paşa yesserallâhu nâib hazretlerinin.

Medîne-i Adana'da mesned-ârâ-yı şerî'at-ı gurrâ ve me'zûn-ı bi'l-iftâ fazîletlü fekâhetlü efendi zîde-fazluhumâ ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu def'a tarafımızdan eyâlet-i mezkûreye mütesellim nasb olunan izzetlü el-Hac Mustafa Ağa zîde-kadruhu ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân vucûh ve zâbitân ve söz sâhibleri ve iş erleri zîdet-

mefâduhüm inhâ olunub bu arada hayr-iktirânda Adana eyâleti avâtıf-ı aliye-i mülûkâneden uhde-i istihâlimize tevcih ve ihsân-ı şâhâne buyrulduğundan hükümet-i sâbıkamız olan eyâlet-i Maraş'dan nehdat ve hareket ve mansıbımız tarafına tevcih ve gayretimiz emr-i mütehakkik olub ol tarafa vurûd ve vusulümüze kadar umûr-ı fukarâyı idâre ve rü'yet idicek beldenizin hânedân-ı kadîmi ve kâr-güzârı ve umûr-ı âşinâsından bir mütesellim nasb ve tahsis de'b-i dîrîneden olduğuna mebni beldenizden cümlelerin makbul ve mergûbu ve müstahsini her kim olur ise ma'rifet-i şer'-i şerîf ve cümle ittifakıyla anı mütesellim nasb ve muhassas idub vukû' yafta olan umûr-ı husûsâtı ber nehc-i şer'-i kadîmi dâreve ru'yet olunmasından ve fukarâ ve zu'âfâ himâyet ve siyânet kılınmasında ihtimâm ve dikkat ve ma'rifet-i şer'-i şerîf ile ed'îye-i Hayriye isticlâbına bezl-i makdiret eylemek tenbîh ve vesâyâsıyla ve sen ki ma'rifet-i şer' ve vucûh ma'rifetiyle mütesellim nasb olunan ağa-yı mûmâ-ileyhsin muktezâ-yı kâr-âşinâyı ve dirâyet ve rüşd ve ru'yetin üzerine cümle ile hüsn-ı zindegâni ve mu'âşeret ve zuhûre gelen mesâlih-i fukâra ve de'âvî-i ibâdî nehc-i şer'-i kadîme muvafık ve mutâbık iderek idâre ve rü'yet ve fukarâ ve zu'âfânın himâyet ve siyânetlerine

bezl-i makdiret eylemek bâbında ve işbu tevcihâtın cümle i'lân ve işâ'atı zeylinde Dîvân-ı Eyâlet-i Adana ve cânib-i Ayıntab'dan işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Tatarânemiz Ağası izzetlü Hüseyin Ağa zîde-kadruhu ile isrâl olunmuştur. Bi-minnetihi ta'âlâ vürudunda gerekdir ki vech-i meşrûh üzere ve mûcib-i buyruldumuz ile amel ve hareket ve hilâfından be-ğâyet hazer ve mücânebet vukufu ve mübâ'adet eyleyesiz deyu.

Hurrire fi 3 Şaban sene 1238.

BELGE NO: 80

Kudvetü'n-nüvvâb-ı müteşerri'în Adana nâbi mevlânâ zîde-ilmühü;

Tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki:

Geçen sene Kangırı'da fesâd zuhuruna sebep oldukları ihbarıyla Ocâg-ı âmirem tarafından vâki' olan inhaya mebni mehâbet efzâ-yı sudur olan evâmir-i şerîfimle li-ecli't-te'dîb Adana'ya nefy ve tağrîb olunmuş olan ma'lûmü'l-esâmi eşhâsdan Hapvâroğlu Hacı Memiş ve Kal'alı Hacı Ahmed ve Yaralı Bayrakdar ve Kuşcunun Hacı Ömer demekle ma'rûf dört nefer kimesnelerin kaziyede medhalleri olmadığı vucûh ve ahâli taraflarından ifâde ve ihbâr olunmuş ve hakikat-ı maddeye kendisi dahi gereği gibi vukuf ve ittilâ' etmiş olduğunu beyân birle dört nefer merkûmların afv ve

itlaklarına müsa'ade-i aliye merzânı kılınması hususu hâlâ Ankara ve Cankırı sancakları mutasarrıfı düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem Vezîrim Mehmed Paşa edâmallâhu Ta'âlâ iclâlehü tarafından bu def'a der bâr-ı ma'adelet karâra mülûkânem tahrîr ve istid'â kılınmış olmakdan nâşi diğerleri yine menfiyyen Adana'da ikâmet itdirilub hutve-i vâhide bir mahalle salıverilmemek şartıyla içlerinden balada isimleri mezkûr fakat dört neferin iltimâs-ı müşârün-ileyhe binâen sebilleri tahliye

olmak fermânım olmağın imdi müşârün-leyhin iltimâs vecihle balâda isimleri muharrer dört neferin hakkında afv ve merhamet-i aliyyem bî-deîğ ve erzân kılındığı,

Sen ki nâib-i mûmâileyhsin ma'lûmun oldukda ber minvâl-ı muharrer ancak dört nefer merkumlar menfadan salıverilub mâ'adâsı yine tevkif olunarak mahall-ı âhere hareketlerine irâ'a-i ruhsatdan mücânebet eylemek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki;

Hükm-i şerifim vusûl buldukda bu babda şeref yafta-i sudur olan fermân-ı vâcibu'l-ittibâ' ve lâzımu'l-imitsâlimin mazmun-ı itâ'at makrûnuyla amel ve hareket ve hilâfından hazer ve mücânebet eylesin.

Şöyle bilesin;

Alâmet-i şerife itimad kılasın.

Tahrîren fî evâsıt-ı recebi'l-mürecceb sene semâne ve selâsine ve mieteyn ve elf.

Sayfa 33

BELGE NO: 81

Medîne-i Adana mahallâtından Mermerli Mahallesi'nde vâki' kibeleten Şeyh Garibzâde arsasıyla şarkan; tarik-i 'amm, şimâlen Gâzîzâde evi garben; Şeyh Garibzâde evi işbu hudûd-ı erba'anın dâhlinde ikbâli kible canibine olan iki bab fevkânî ve tahtânî beyt ve önünde soffa ve tevâbi'i ve levâhıkı ile mutasarrıfe olan Hadice ve Elife taraflarından bey'-i âti'l-beyâna vekilleri babaları Bağçeçibaşı Yusuf nâm kimesne ile dâire-i mezbûrun dâhilinde ikbâli şimâli canibine bir bab fevkânî ve tahtânî beyt önünde soffa ve tevâbi'i ve levâhıkıyla mutasarrıf olan Hızırlı Hasan Ağa'nın vârisleri taraflarından bey'-ı âti'l-beyâna vekilleri Hasan Ağa'nın oğlu Hacı Ahmed ve

birâderi Osman bi'l-vekâle ve bi'l-asâle huzur-ı şer' de Sisli Mahallesi mütemekkinlerinden Bızdikoğlu Avdik ve Bedros nâm karındaşların muvâcehelerinde Bağçeçibaşı Yusuf ikrâr-ı idub müvekkilerim olan kızlarım Hadice ve Elif'in mülkiyet

üzere mutasarrıf oldukları ikbâlî kıble canibine iki bab fevkânî ve tahtânî ve önünde soffâ ve tevâbî'î ve levâhıklarıyla Mimarbaşı marifetiyle altıyüz kuruşa bey' ve teslîm ve semen-i mebî'î altıyüz kuruşlu Bızdıkoğulları'ndan tamamen aldım deyub diger menzil-i mezbûrun mutasarrıfları asâleten ve vekâleten zımmi-i mesfûrâna üç yüz kuruşa bey' ve semen-i mebî'î üç yüz kuruşlu müşterân-ı mesfûrândan tamamen aldık. dâire-i mezbûrede hisselerimiz ve müvekilelerimizin aslâ alâka ve medhallerimiz kalmadı mülk-i müşterâlarıdır deyu her birerleri başka başka takrir etmeleriyle mesfûrlar dahi her birerlerini tasdik ve tahkik eyledik dedikleri hâze'l-vesîka bi't-taleb ketb olundu.

Hurrire fi'l-yevmi't-tâsi' min şehr-i Şabani'l-mu'azzam sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

-Ganemizâde Bekir Efendi

-Abbas

-Molla Osman

-Şeyh Gariboğlu Salih Efendi

-ve gayruhum.

BELGE NO: 82

Medîne-i Adana sükkânından Coşhun zimmiye ve kebîre kızları Marta ve Torfanda ve sağîre kızları Azgol ve Maryem taraflarından vesâyeten ve kendi taraflarından asâleten meclis-i şer'e gelub ikrâr-ı tâm ve takrir-i kelâm iderler ki;

Coşhun Zimmiye'nin zevci ve diğerlerin babaları Tail zımmının duyun-ı terekesinden ezyed olduğu halde bundan akdem mürd olub terekesinden Mermerli Mahallesi'nde vâki' ma'lûmete'l-hudûd beyne'l-ahâli bir bâb ma'sara ve tevâbî'î ve levâhıkıyla Tâil'in nısf îfâ-yı duyûnu için bey' amesâğ-ı şer'î odluğuna binâen Coşhun Zimmiye ve kebîre kızları Marta ve Turfanda ve sağîre kızları Azgol ve Maryem taraflarından yine Coşhun vesâyeten nısf ma'sara-imez bûrubey' etmek üzere işbu bâ'isâni'l-kitâb Bızdıkoğulları Avdik ve Bedros nâm karındaşlar muvâcehelerinde mütehamminin tahmin ve takvim eyledikleri üzere bin üç yüz kuruşa bey' ve teslîm ve temlik idub mesfûrân dahi kabul ve teslim ve temlik etdikden sonra semen-i mebî'î olan bin üç yüz kuruşu îfâ-yı duyûn için asâleten ve vesâyeten ahz ve kabz eylediklerin

tâ'i'an ikrâr ve i'tirâf etmeleriyle müşteri-i mesfûr Avdik ve Bedros zımmiler mukirr-i mesfûrların ikrârlarını tahkik ve tasdik etmeleriyle hâze'l-vesîka bi't-taleb ketb olundu.

Hurrire fi'l-yevmi's-sâbi 'minş ehr-i Şabani'l-mu'azzam sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

-Osman Efendi-zâde Mehmed Efendi

-Sabancı-zâde Mehmed Efendi

-Beşir-zâde Memed Efendi

-Naccar Usta Mustafa

-Usta Sergiz Zımmi

-Demirci Mardiros Zımmi

-Berber Ağop Zımmi

-Ve gayruhum.

BELGE NO: 83

Medîne-i Adana mütemekkinlerinden Berber Ağop ve Berber Hacir ve Maryem zımmiye ve Avak zımmi ve Marta zımmiye ve Boğdad zımmiye sümün hisseye mutasarrıf olan nâm müşterikler rub' hisseye mutasarrıf olan Dosimi zımmiye ve Tarsus mütemekkinlerinden İbik zımmi ve Karabet zımmi ve Anok zımmiye ve Maryem zımmiye on bir aded bâyi'ler meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimu't-tevkîrde Sisli Mahallesi mütemekkinlerinden işbu hâmilu'l-kitâb Bızdıkoğlu Avdik ve Bedros nâm karındaşlar muvâcehelerinde her birerleri şöyle takrir-i kelâm iderler ki;

Bâ irs-i şer'î bizlere intikâl idub silk-i milk-i sahîhelerimizde münselik olan Mermerli Mahallesinde vâki' kıbleten Hacı Abbas'ın üzümün arsası garben ve şimâlen tarîk-i 'amm şarkan Orta Vakfı işbu hudûd-ı erba'a ile mahdûd ve mümtâz olan bir bab ma'sara derûnunda sâir tevâbi' levâhıkıyla ve ma'sara-i mezbûrun garb cânibinde ma'saraya merbut avlusuyla olmak üzere mecmû'umuzun hisselerimize nısf hisse isâbet etmiş olmağla kendi hüsn-ı rızâ ve ihtiyârlarımızla bin dört yüz kuruşa işbu Bızdıkoğlu Avdik ve Bedros nâm karındaşlara bey' ve temlik ve teslîm idub hisse-i mebî'imiz olan meblağ-ı mezbûru yedlerinden tamamen ahz eyledikden sonra hisselerimizi beynlerimizde taksîm eyledik mesfûrân bu vecihle iştirâ ve kabul eylediklerine binâen ma'sara-i mezbûr avlusuyla ve tevâbi' levâhıkıyla mülk-i müşterâlarıdır keyfe-mâyeşâ

mutasarrıf olsunlar Didiklerinde mukirr-i mesfûrların bi'l-cümle kelimâtların müşteri-i mesfûrân tahkik ve tasdik eyledik dediklerinde hâze'l-vesika bi't-talebketb olundu

Hurrire fi'l-yevmi's-sâlis min şehr-i Şabani'l-muazzam sene semâne ve selâsîn ve mieteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

-İslambolluoğlu Manok

-Varnikoğlu Artın Zımmi

-Avakoğlu Yağık Zımmi

-Ağop Kardaşı Artın zımmi

-Keşişoğlu Ohan zımmi

-ve gayruhum.

MŞH_ŞSC_d_00071_0010 / Sayfa 36

BELGE NO 87

Medîne-i Adana'da Eski Hamam Mahallesi'nde vâki' ashâb-ı hayrâtdan Siyavüş-zâde el-Hac Ahmed Ağa nâm sâhibu'l-hayrın binâ eylediği câmi-i şerîfede müezzini olmayub nasb ve ta'yîn olunmak lâzım ve mühim olmağın erbâb-ı istihkâkdan işbu râfî'-i tevki'-i refî'-i ş-şân-ı hâkânî Ömer bin Süleyman her vecihle lâayık ve muhill ve müstehik olmağın müezzinlik-i mezkûre ber vech-i hasbî tevcih olunub yedine müceddeden berât-ı şerîf-i âlişân verilmek bâbında nâib mevlânâ es-Seyyid Ahmed Kadri zîde- ilmühu arz etmeğın müezzinlik-i mezkûre kimesne üzerinde olmadığı Anadolu Muhâsebesi ve aklâm-ı sâier ve nişân-ı hümayûndan ba'de'd-derkenâr merkuma tevcih ve sadaka idub bu berât-ı hümayun-ı sa'âdet-makrûnu virdim ve buyurdum ki;

Ba'de'l-yevm merkum Ömer bin Süleyman varub zikr olunan câmi-i şerifde müezzin olub hizmet-i lâzımesin mer'î ve müeddâ kıldıktan sonra ber vech-i hasbî mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve devâm-ı ömr ü devletim içün du'âya müdâvemet göstere.

Ol babda taraf-ı âherden ferd mâni' ve müzâhim olmayub asla dahl ve ta'arruz kılmayalar. Şöyle bilub alâmet-i şerifei'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis işrîn min şehr-i cemâziye'l-âhir sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

BELGE NO: 88

Medîne-i Adana'da Ali Dede Mahallesi'nde Battal Mehmed Ağa binâ eylediği câmi-i şerîfin müezzini olmayub nasb ve ta'yîn olunmak lâzım ve mühim olmağın erbâb-ı istihkâkdan işbu râfî'-i tevkî'-i refî'-i ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid el-Hac İsa Halife her vecihle lâyük ve müstehik olmağın müezzinlik-i mezkûre ber vech-i hasbî tevcih

olunub yedine müceddeden berât-ı şerîf-i âlişân verilmek bâbında nâibi mevlânâ es-Seyyid Ahmed Kadri zîde-ilmühu arz etmeğın müezzinlik-i mezkûre kimesne üzerinde olmadığı aklâm-ı sâire ve nişân-ı hümayûndan ba'de'd-derkenâr merkuma tevcih ve sadaka idub bu berât-ı hümayun-ı sa'âdet-makrûnu virdim ve buyurdum ki;

Ba'de'l-yevm merkum es-Seyyid el-Hac İsa Halife varub zikr olunan câmi-i şerifde müezzin olub hizmet-i lâzımesin mer'î ve müeddâ kıldıktan sonra ber vech-i hasbî mutasarrıf olub vâkıfın hayrâtı ve devâm-ı ömr ü devletim için du'âya müdâvemet göstere.

Ol babda taraf-ı âherden ferd mâni' ve müzâhim olmayub asla dahl ve ta'arruz kılmayalar Şöyle bilub alâmet-i şerîfei'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin işrîn min şehr-i cemâziye'l-âhir sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

BELGE NO: 89

Medîne-i Adana'da mesned-ârâ-yı şerî'at-ı ğarrâ ve me'zûnbi'l-iftâ fazîletlü Efendiler zîde-fazluhumâ ve kudvetü'l-emâcid ve'l-a'yân mütesellimim izizzetlü Ağa zîde kadruhu ve kudvetü'l-ulemâi'l-müdakkikîn sâir vucûh semâhatlü Efendiler zîde fezâilühum ve kudvetü'l-emâsili ve'l-akrân zâbitân ve söz sâhibleri ve iş erleri zîde mekâdiruhum inhâ olunur ki;

Bu âvâne Hayrefzende Eyâlet-i Adana ve Tarsus ve Üzeyr sancakları ilhâkan uhde-i istîmâlimize tevcih ve ihsân-ı hümayûn buyrulduğundan bâ-tevfîk-i perverdigârı hükümet-i sâbıkamız olan Maraş tarafında nahzat ve hareket ve mansıbımız canibine müteveccihen bu günlerde Ayıntab tarafına vurûd ve vusûlüne ...olub rûz be rûz tayyım erâhil olunarak çend-rûz zarfında vilâdet-i izâm olan medîne-i Adana'ya vurûd ve nüzul ideceğimiz emr-i mühim olub bâ

inâyet-i hayru'n-nâsırîn ol taraf vürudumuzda öteden berü vülât-ı izâm karındaşımız hazerâtına bir resm-i âdî üçer günlük zahire verildiği Mesul üzere

tarafımıza dahi üç günlük zahirenin şimdiden tertîb ve tanzimi lâzımeden olduğuna mebni el-hâletü-hâzihi dâire ve sunûf-ı askerimiz külliyetlice olduğundan ol tarafa vusûlümüzda üç günlük tayinât mikdar-ı vâfî ber-mûceb-i defter-i zehâir ve levâzımât-ı sâire marifet-i şer-i şerîf ve cümle marifeti ve zahireci tayin kılınan kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Silahdarmız izzetlü Şakir Ağa zîde kadruhu marifetiyle bir an akdem ve bir def'a mukaddem cem' ve tedârik ve hâzır-ı müheyyasına bi'l-vucûh mezîd-i sa'y ve ğayret ve ihtimâm ve dikkat etmeniz bâbında divan-ı eyâlet-i Adana ve Tarsus ve merhale-i Şam'dan işbu buyruldu tahrir ve ısdâr ve zahirecimiz Ağa-yı mûmâileyh ile irsal olunmuşdur. Bi-minettihi-Ta'âla vürudunda gerekdir ki Ber-mûceb-i buyruldu amel ve hareket ve hilâfından be-ğâyette hâşî ve mübâ'adet ve tevahhî ve mücânebet eyleyesiz deyu.

Fî Şaban sene 1238

Sayfa 37

BELGE NO: 90

Hazret-i veliyyü'n-ni'ami yerûz-ı merre verilen ta'yînât ve matbah-ı devletlerine olan tertîbâtın defteridir ki ber-vech-i âtî-zikr olunur:

Nân-ı Azîz: 1500 Kıyye

Revgan-ı sâde: 250 Kıyye

Pirinç: 950 Kıyye

Lahm-ı Ğanem: 960 kıyye

Asel: 40 Kıyye

Şeker: 25 Kıyye

Dakîk-i Hass: 150 Kıyye

Nişasta: 25 Kıyye

Bâdem içi: 13 Kıyye

Ceviz İçi: 13 Kıyye

Katayif: 25 Kıyye

Batlıcan: 250 Kıyye

Bamya: 13 Kıyye

Nohud: 14 Kıyye

Kuru Soğan: 15 Kıyye

Tuz: 15 Kıyye

Kırmızı: Dirhem 200

Zaferan: Dirhem 200

Baharat: 3,5 Kıyye

Sebzevât-ı sâire: -

Şem'-i asel: 8 Kıyye

Şem'-i revgan: 25 Kıyye

Sabun: 25 Kıyye

Kahve: 30 Kıyye

Sair-i yem: 4500 Kuruş

İşbu defterde mastûr ve mukayyed olduğu matbah-ı hazret-i veliyyü'n-niam ve dâire-i devletleri için ihtibâs zehâir ve levâzımât-ı sâire ta'yîn olunan zahireci Ağa marifetiyle bilâ noksan tanzim ve te'hiye ve bir saat evvel hâzır olunması emr-i hazret-i veliyyü'n-ni'amidir. Fî 19 Şaban sene 1238.

Bâ-hatm-ı kebîr devletlü Derviş Mehmed Paşa. Yesserallâhu mâyeşâ.

BELGE NO: 91

Şerî'at-şî'âr-ı Adana nâibi Efendi zîde-fazluhu ve Silahşor-ı hazret-i şahr-i yâriden fahru'l-emâcid ve'l-ayân mütesellimi izzetlü Ağa zîde-mecduhu ve mefharu'l-emâsili ve vucûh-ı memleket ve iş erleri zîde-kadruhum inhâ olunur ki;

Bi-meşîetillâhi Taala bu def' aavâtıf-ı aliyye-i cenâb-ı cihân-dâriden Anadolu Eyâleti uhdemize tevcih ve ihsân-ı hümâyûn buyrulmakdan nâşî idame üzere olduğumuz Sahrâ-yıAkka'dan bi-avnilâhi'l-meliki'l-allâm hareket ve kıyâm olunarak evâhir-i şehir-i receb-i şerîfde hasbe'l-mesâlih Şam'a gelinmiş ve çen-drûz ikâmetlemünzam olan Kütahya'ya müteveccihen atf-ı zimâm-ı azîmet olunmak tasmin olunmuş olup rah-ı re'sinde olan Adana Eyâleti dâhilinden mürurumuz iktizasına mebni Belen'den nihâyet-i hudûd olan Yanık Han merhalesine değin lâzım gelen mahal ve merhaleden dâiremiz halkı ve maiyetimizde mevcûd ve askeri taifesiyle ve bi'l-cümle devâb ve mevâşiçun birer gicelik mikdar-ı kifâye zehâir tertîb ve te'hiye olunmasına ve gayr-ı ez teslîm bâki matlubumuz olan seksen bin kuruş bedel-i mübayanın dahi şimdiden tedârik ve imade olunmasına gayret ve mübâdet-i lâzımeden olmağla imdi zikr olduğu vecihle Adana re's-i hududu olan Belen'den nihâyet-i sınırına değin esnâ-yı rahda vâki' olan ve menâzilde gerek zehâirin tertîb ve tanzimi ve gerek işbu seksen bin kuruşun biz varmazdan evvel tedârik ile bi-binettihi Ta'âlâ vusulümüzde tamamen

tarafımıza teslimi hususlarına mezîd-i i'tinâ ve dikkat ve iğmâz ve betânet misillühâlât-ı tecvizden tevakkî ve mücânebet eylemeniz bâbında merhale-i Şam ve Divame ve Anadolu'dan işbu buyruldu ısdâr ve Silahdarımız arkadaş kudvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan Ağa ile ba'is ve tisyâr olunmuştur. İnşâallahu Taala vusulünde gerekdir ki ber mûceb-i buyruldu amel ve hareket ve hilâfından mübâ'adet ve tehâşi eyleyesiz. Deyu.

25 Receb 1238

Dâr-ı Hazret-i veliyyü'n-niami ve tâife-i asâkiriçun lüzûmü olan zehâirin defteridir.

Nân-ı Aziz: 2000 Kıyye

Lahm-ı Ganem: 500 Kıyye

Eruz: 500 Kıyye

Resm-i Şa'ir: 3500 Kuruş

Matbah-ı veliyyü'n-niam içün mikdâr-ı kifâye levâzım malûm. Fî 3 Şaban sene 1238.

Nemakahu'l-fakîruileyhiazzeşânuhu.

Ceffe'l-kalemütemme'l-kelâm hâze'l-makâm.

Es-SeyyidAhmed Kadri el-müvellâhilâfe be-medîne-i Adana. Gufirelehû.

Mühür: es-SeyyidAhmed Kadri.

MŞH_ŞSC_d_00071_0011 / Sayfa 40

BELGE NO: 93

YÂ ALLÂH

YÂ FETTÂH

YÂ HÂDÎ

YÂ SETTÂR

İzzet-meâb-ı şerî'at-nisâb mevlânâ İbrahim Edhem Efendi kâm-yâb.

Ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiye inhâ ounur ki;

Ber mûceb-i mansıb mutasarrıf olduğum Adana ma'a Yorisce? Kazasının umûr-ı ahkâm-ı şer'iyyesi işbu sene semâne ve selâsîn ve mieteyn ve elf mâh-ı Ramazânî'l-mübârek guresinden zabt etmek üzere tarafımızdan cenâb-ı şerîfe ihâle ve tafvîz kılınmıştır.

Gerekdir ki;

Kazâ-i merkûmeyi gurre-i mezbûreden zabt edub beyne'l-ahâli icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i âli eyleyub ve vâki' olan mevtâ-yı askeriye'nin muhalledâtını tahrîr ve terrkîm ve beyne'l-verese bi'l-farizati's-şer' iyye tevzî' ve taksîm edub cadde-i eşr'-i ahmedîden serimû inhirafa civâr göstermeyesiz. Ve's-selâm.

El-Fâkîr el-Hac Hüseyin el-Kâdi be-Medîne-i Adana

Akka maslahatına me'mûren Adana valisi iken bâ emrillâhi Taala irtihâl-ı dâr-ı bekâ iden devletlü Hilmi İbrahim Paşa'nın Adana'da olan⁴³

V2⁴⁴

163027 Kuruş: Mukâbele-i defterde meşrûh nefis-i belde ve bahçe ve komşulara tevzî' olunan yüz eltmış üç bin yirmi yedi kuruşdur.

49108,5 Kuruş: Nefs-i beldeden tahsil ve müşârünileyh Efendiin sarrafı Şamlıoğluna Bızdık Oğlu yedi ile teslim olunan.

113918, 5 Kuruş: Kalan

055257,5 Kuruş: Yüregir ve cânib-i şehir hisseleri ve komşularından tahsil ve Şamlı Oğlu tarafından kabz olunan Yüregir'den: 33586, 5 Kuruş. Cânib-i şehirden: 21671, 5 Kuruş.

058660,5 Kuruş: Kalan

008170,5 Kuruş: Bahçeler ve komşularından tahsil ve Şamlıoğlu tarafından kabz olunan furûnihâde.

050490 Kuruş: Kalan

000500 Kuruş: Karataşdan tahsil ve Şamlıoğlu tarafından kabz olunan furunihade.

04990: Kûsür-ı bâkiyedir.

049990 Kuruş: Zeyl-i deferde meşrûh mü'ahharan vezir-i müşârünileyhin emriyle mu'âf olunan mahallere tevzî' olunub tahsil olunan mebâligden kırk dokuz bin dokuz yüz doksan kuruş kûsür-ı mezbûre mahsûb olunub salyâne-i mezkûrede asker

⁴³ Belgenin devamı yoktur. Yine bu belgede bundan sonra verilen "BELGE NO"lar orijinalde yanlışlıkla verilmiştir. Çünkü tamamı tek belgeden oluşmaktadır. O da yukarıda verilen 93 ile daha sonra verilen belge noldan 97 bu varaktaki belge nolarıdır. Kısaca bu varakta verilen 94, 95, 96, 98 ve 99 sıralar yanlışlıkla verilmiştir. 99 sıradaki metin ise çevirisi yapılmamıştır. Çünkü TERKİN (yazılı bir şeyin üstünü çizerek silme) edilmiştir.

⁴⁴ Bu işaret karşı sayfadan buraya bilgi aktarımı için konulmuştur.

bedeli ve hizmet-i mübâşiriyes ve vezir-i müşârünileyhin kâffe-i matlûbatı ve Akka tertîbâtına dâir matlûbatdan derûn-ı defterde meşrûh tevzî' ... para ve bir habbe kûsûrât kalmadığı bu mahalle kayd ve şerh verildi.

Hurrîre fî ğurre-i Zi'l-ka'de sene 1238.

Bâlâda mezkûr kûsûr-ı bâkînin fukaraya i'âne tarikiyle devlet-i aliyyenin iki bin nefer Erzurum askerinden Adana fukaraları sehmîne isâbet eden altmış bin kuruşun itmâmı zeylinde erbâb-ı tekâlîf olmayan zevât-ı kirâmın çiftlerinden alınan mebâliğin ve sipâhiyândan ve bahçeler ve güzerândan ve mahalle mütevellîlerinden ve esnâfdan şeyhlerinden ve ehl-i berâtdan ve kaleden ve Misis'den alınan mebâliğin defteridir. Selh-i Şevvâl sene 1238.

20600 Kuruş: Vücûh-ı kirâm ve a'yân ve sâir ehl-i mu'âf hisseleri olarak yüz üç çift olub beher çift ikişer yüz kuruşdan cem'an.

00600 Kuruş: Hazırliden cümle marifetiyle fûrunihâde olunan.

20000 Kuruş: Kalan

04650 Kuruş. Mu'âf bahçelerinden: 2488,5 Kuruş: ve Meşâyih esnafından: 5000

Cem'an.

10000 Kuruş: Sipâhiyândan: 5000 Kuruş. Ve Kal'a ahalîlerinden: 5000 Kuruş

07500 Kuruş: Misis derbendinden alınan.

540842 Kuruş: Toplam

49990 Kuruş: Bâlâda olan asker kûsûrâtı işbu muaf salyânesinden Şamlıoğlu ile muhâsebe olunub matlûb olan ba'zı kimesnelerden tahsil olunmuşdur.

04094,5 Kuruş: Bâki dört bin doksan buçuk kuruş. Ğurre-i Zilkâde 1238.

1500 Kuruş: Kapucubaşı Ağa'nın oğlu Mustafa Ağa'ya verilmiştir.

02594,5 Kuruş: Kalan.⁴⁵

Sayfa No: 41

BELGE NO: 97

İşbu bin iki yüz otuz sekiz senesinde mâh-ı Ramazan-ı şerîfin ğurresinde hâlen eyâlet-i Adana vâlisi devletlû inâyetlû Mehmed Celâleddin Paşa Efendimiz hazretlerinin inzimâm-ı re'-yi müşîrîleri ve cümle marifeti ve marifet-i şer'le târih-i mezkûre gelince masârîf-ı beldenin hâlî rû'yet ve tevzî'î iktizâ eden masârîf defteridir ki ber vech-i âti zikr olunur.

⁴⁵ Sarıya boyanan metin karşı sayfadaki "BELGE NO: 97"Nin devamıdır.

Hurrire fi't-târihi'l-mezbûr.

045877 Kuruş: Devletlû veliyyü'n-niam efendimiz Adana Sancağından bâ hüccet-i şer'iyeye matlubundan gayr-ı ez teslîm bâki matlûbatı.

100000 Kuruş: Müşârün-ileyh Efendimizin bu def'a teşriflerinde mekâr ev harç bab ve zahîreci ve komar ve sâir masârıfât.

016500 Kuruş; Kethüda Bey Efendi'ye: 7500 Kuruş, Katib-i Dîvân Efendî'ye: 3000 Kuruş, Zahîreci ve Konakçı Ağalara: 6000 Kuruş. Cem'an.

005200 Kuruş: Tatar Ağasına: 2500 Kuruş, Enderûn Mehterbaşısına: 1000 Kuruş, Tuğcu ve Konakçı ve Kapu Avalidi: 1700 Kuruş. Cem'an.

167577 Kuruş: Akka Ordusunun tertîb-i sâni zahire ve ağnâm mübâyaası bedeli için Mustafa Paşa Hazretleri tarafından vürûd eden alemdarı Yusuf Ağa'ya ale'l-hesâb verilen 250 Kuruş, Def'a tertîb-i sâni için müşârün-ileyh hazretleri tarafından vürûd eden Tatar'a 200 Kuruş, Kapucubaşının Oğlunun müteveffâ babasının yerine asker memuriyeti mübâşirliği ve isti'câlini hâvî emr-i âli getüren Tatar'a 300 Kuruş, 1237 senesine mahsuben Erzurum için matlûb buyrulan Deveden taşralarda kalan Deve mübâyaası için bedel mübâşiri Abdulkerim Ağaya hizmet 650 Kuruş, Çukadar-ı sadr-ı âli Osman Ağa'nın mübâşir olduğu devenin isti'câline gelen Tatar'a: 250 Kuruş.

003020 Kuruş: Merkûm Osman Ağa'ya rûz-ı mürre mâhiye verilen: 120 Kuruş, Derviş Paşa Efendi'ye harç-ı bab: 1250 Kuruş.

033030 Kuruş: İşbu tarihe gelince esnâfânın bâ defter-i müfredât verdikleri ve vekîl-i fukaranın matlûbatı cem'an. Fi 11 Ramazan sene 1238.

002200 Kuruş: Hâkim Efendi'ye 1500 Kuruş, Katib Efendiler 500 Kuruş, İhzâriye 100 Kuruş, Hüddâmiye 10 Kuruş. Ceman.

000450 Kuruş: Devletlû veliyyü'n-niam efendimiz Derviş Paşa hazretlerinin esblerine üç günlük çayır bahası 11 Ramazan 1238 tarihine gelince subaşları ile hesablari rü'yet. Cem'an.

13800 Kuruş: Tahsiliye 1000 Kuruş, üç aded bilekli çavuşilere 150 kuruş, vekil-i fukaraya ücret 150 kuruş, ve âtîde cümle margetiyle bazı mübâşirâna ve masârıf-ı belde zeylinde vaz'-ı defter olunan 12500 Kuruş cem'an.

220077 Kuruş: Toplam

049450 Kuruş: Zir-i defterde muharrer erkâmdan nakl olunan.

2695227 Kuruş: Toplam

106500 Kuruş: Ber mu'tâd kazâ ve aşâirin sehimlerine isâbet eden humsunu furûnihâde

163027 Kuruş: Bâki nefs-i bedeye ve bahçelere ve çiftlere ve komşulara tevzî olunub tafsili mukâbele-i defterden müstebân olmuştur. ____

V4⁴⁶

072000 Kuruş: Akdemce mütesellim Hacı Mustafa Ağa vaktinde Adana semhime isâbet eden iki yüz kırk nefer Erzurum askeri bedeli beheri ikişer yüz ellişer kuruş hesabıyla 60000 Kuruş, ve hizmet-i mübâşiriyesi 12000 Kuruş Ceman.

10150 Kuruş: Çukadar Sadr-ı Azam Osman Ağa mübaşeretiyile bâ emr-i âli Erzurum tarafına müretteb yüz elli mekârî-i müşterâtdan Adana sehmi olan otuz deve bedeli beheri üçer yüz kuruş hesabından 9000 Kuruş, hizmet-i mübâşiriyesinden bin beş yüz kuruşdan üç yüz elli kuruşu ale'l-hesâb teslim olunub bâkî 1150 Kuruş cem'an.

10000 Kuruş: Altı aylık ücret-i menzil olan elli bin kuruşdan kırk bin kuruşu teslim olunub baki.

046750 Kuruş: Akka Ordusuna müretteb dörder aylık tertib-i evvel ve tertib-i sani 61750 Kuruşdan on beş bin kuruşu devletlü Derviş Paşa efendimize teslim olunub baki.

138900 Kuruş: Toplam

069450 Kuruş: Kaza aşâir hisseleri fûrûnihâde.

069450 Kuruş: Kalan

015500 Kuruş: Melemenci Âşireti hissesi ber mu'tâd veregedikleri 7500 kuruş ve Akka mübâyasından ale'l-hesâb hisseleri 8000 Kuruş. Cem'an.

53950 Kuruş: Kalan

002500 Kuruş: Ağca Koyunlu hisseleri fûrûnihâde.

051450 Kuruş: Kalan

002000 Kuruş: Karataş hisseleri fûrûnihâde

049450 Kuruş: İşbu bâki kalan bâlâya zam olunmuştur. Ve fûrûnihâde olmuştur.

049450 Kuruş

000000: Eşit

⁴⁶ Bu işareten sonra yukarıda sarıya boyanan kısım gelecektir.

MŞH_ŞSC_d_00071_0012 / Sayfa 44

BELGE NO: 104

Düstûru'l-mükerrem müşirü'l-müfahham nizamı'l-âlem müdebbiru'l-umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkib mütemmimu mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib mümehhidü bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sâ'âdet ve'l-iclâl el-mahfûfu bi-sunûfi avâtıfı'l-meliki'l-'alâ hâlen Adana valisi vezirim Mehmed Celâleddin Paşa edâmallâhu iclâlehü

Ve mefâharatü'l-kuzât ve'l-hükkâm zıkr-i âtî bekâyânın hâvî olduğu kazaların kadıları ve nâibleri zîde-fazluhum,

Ve iftihâru'l-emâcid ve'l-ekrarım bekâyâ-yı mezkûrenin tahsiline mübâşir ta'yîn olunan dergâh-ı mu'allam Kapucubaşlarından Mustafa zîde mecduhu,

Tevkî'-i refî'-i hümayûnum vâsıl olacak ma'lûm ola ki

Sen ki vezirim müşârün-ileyhsin, selefîn müteveffâ Hilmi İbrahim Paşa'nın muhellefâtı mübâşiri Silahşorân-ı Hassa Mustafa zîde mecduhu tarafından vârid olan evrâkın hülâsası mefhumundan müteveffâ-yı müşârün-ileyh İbrahim Hilmi Paşa'nın kâffe-i muhallefât ve eşyâ ve hayvânât ve sâiresiyle Adana ve Tarsus ve Payas ve Üzeyr kazalarında olan mukâta'ât ve bedel-i iltizamından dolayı bekâyâ ve zimemâtıyla duyunu inzımâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ma'rifeti's-şer' ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle teharri ve tecessüs olunarak zabt ve tahrîr birle bilâ kıymet muhallefâtını mübeyyin başka ve bekâyâ zimemâtıyla furuht olunan eşyasının mikdâr ve kemiyetlerini mübeyyin başka defterlerin takdim olunduğu zıkr otuz sekiz senesi Adana'nın ve rûz-ı kasım tevzî' olan iki yük altmış bin iki yüz yigirmi beş kuruşun bi't-tahsîl doksan bin yüz doksan yedi buçuk kuruş mukaddem Akka tarafına müteveffâ-yı müşârün-ileyhe gönderilmiş ve bir yük on üç bin bu kadar kuruş dahi memleket sarrafı marifetiyle Adana menzilcisine ve müteveffâ-yı müşârün-ileyhin esnâf ve sâire duyunu için verilmiş ve kusûr bekâyâ kalan elli altı bin üç yüz yetmiş buçuk kuruşun on üç bin bu kadar kuruş Şalona ve Sandanlar Neferâtı ve mevâcibleri olmak üzere gönderilmiş Adana mukâta'ası malından müretteb olarak matlûb olunan ocaklık akçesi ve yigirmi bir bin yetmiş beş kuruş dahi Adana esnaflarının matlûbâtı ve mâ'ada yigirmi bin otuz kuruş müteveffâ-yı müşârün-ileyhin matlubuna mahsuben tahsili lâzım gelmiş olunduğunu ve müteveffâ-yı müşârün-ileyhin mevcûd olan müşterâtını/şitrânı ol tarafda furuht olursa bahâ etmeyeceğinden Der-i aliyyeme nakli icâb eden eşyasını şitrân-ı mezkûreye tahmîlen gönderilmesi hususunu mübâşir-i mûmâ-ileyh arizasında tahrir ve

inhâ eylediği ecilden defâtir-i mezkûre hülâsa olunarak kuyûd-ı lâzmesine lede'l-mürâca'a müteveffâ-yı müşârün-ileyhin Adana sancağının otuz sekiz senesine mahsuben rûz-ı kasım tevzî'inde gayr-ı ez tahsîlât kusur elli altı bin üç yüz yetmiş beş buçuk kuruş ve yine ilvâ-i mezkûrede tevzî'ât ve mevâdd-ı sâireden bâ-defter ve tahvîlât beş yük altmış dokuz yüz yetmiş iki buçuk kuruşu yaylaklarda olan bazı aşâyir zimmetlerinde olduğuna binâen tahkîken muhtâc olduğu ve üç yük kırk altı bin altı yüz yigirmi bir kuruş tahkik olunub tahsil olunacağı ve Adana Voyvodası sâbık Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûnumdan Ruşân Zîde mecduhu zimmetinde doksan iki bin yüz yetmiş kuruş ve Şâm-ı şerîf kadısı sâbık Nâzif zîdet

fezâilühü zimmetinde on bin kuruş ve Malhan-cızâde Aşiretlerinde Asâkir bedliyesinden gayr-ı ez teslîmât otuz yedi bin iki yüz yedi buçuk ve Tarsus Sancağında seksen dokuz bin yigirmi dokuz buçuk kuruş ki cem'an müteveffâ-yı müşârün-ileyhin bekâya ve zimemâtı sekiz yük elli bir bin üç yüz yetmiş dokuz buçuk kuruş bâliğ olub ancak defterinde mastûr yekûnünde gösterildiği vecihle mükerrer deyu idd'â olunan ve Kurdkulağı Menzilecisine verildiği inhâ olunan yigirmi yedi bin altı yüz kuruşdan mâ'adâ tahsili lâzım gelen bekâya ve zimemâtı sekiz yüzyigirmi üç bin yedi yüz altmış dokuz kuruş ve müteveffâ-yı müşârün-ileyhin hâlâ Haleb vâlisi düstûru'l-mükerrer müşîrû'l-müfaham nizamü'l-âlem Vezirim Mustafa Paşa edâmallâhu Taala iclâlehübâ tahvil yedi bin beş yüz kuruş ve Adana bazı kesân ve esnâf ve sâireye bir yük yetmiş yedi bin sekiz yüz otuz dokuz kuruş ki cem'an müteveffâ-yı müşârün-ileyhin duyunu dahi bir yük seksen beş bin üç yüz otuz kuruşa reşide olduğu ve müteveffâ-yı müşârün-ileyhin Ağriboz Muhâfızlığı hengâmında iki yüz otuz üç seneleri kilâ'-ı hâkâniyem eylemesi masârîfâtı bedeliyesinden tahsîlâtı olan doksan yedi bin kuruş ve Eyâlet-i Adana ve tevâbi'-i mukâta'âtının ikiyüz otuz yedi senesi malından zikrolunan Şaloye Neferâtı mevâcibleri tertîb olunarak on üç bin yüz otuz altı buçuk kuruş ki cem'an iki kalem yüz on bin yüz otuz altı kuruş hülâsa-i mîriyesi olduğu defâtir veled-i ekuyûddan müstebân olmağla bu cihetle Müteveffâ-yı müşârün-ileyhin cânib-i miriye ve sarraf ve sâireye hayli duyunu olmağla bekâya ve zimemâtın tahkik olunacağı dahi tahkik ile bir kuruş girüye kalmayarak îcâb ve iktizâ edenler tahsil babında suret-i defteriyle başka ve bu makule muhallafatları cânib-i miriden zabt olunacak olanlar olacak idi idenler müdde'âların evvel emirde kendülerin veyahut vekil-i şer'iler Der-aliyyeme gelub Baş Bakukulu muhâsebesiyle bir katibi marifetiyle ber-nehc-i şeri ba'de'l-ısbât iktizâ veçhiyle tanzim olunarak olunmak kaide-i mer'iyeye-i miriyeden olduğuna binâen

müteveffâ-yı müşârün-ileyhden alacak iddia idenler her kimler ise kendüleri veyahut vekil-i şer'ileri Der-aliyyeme gelub isbat-ı hukuk eylemeleri için başka evâmîr-i şer'îyye ısdârı lâzım geldiği bâ takrir Rikâb-ı Hümâyunuma lede'l-arz ber mûceb-i takrir tanzimi hususuna irâde-i seniyye-i mülûkânem müte'allik olarak ol babda hatt-ı hümâyun-ı şevket-makrûn-ı şâhânem şeref-rîz-ı sudur olmakdan naşı tavzih-i Duyûn maddesi için diğer emr-i şerifim ısdâr olunmuş olmağla sâlifü'z-zıkr bakaya ve zimemâtın tahsili için hasseten işbu emr-i şerifim ısdârı ve mübâşir-i mûmâ-ileyhe irsâl olunmuşdu.

İmdi vusulünde ber minvâl-ı muharrer şeref-yafta-i sudur iden emr-i hümâyun-ı şevket-makrûn-ı şâhânem mucibince müteveffâ-yı müşârün-ileyhin ber mûceb-i suret-i defter-i bakaya ve zimemâtlarının [Sayfa 45] ber mûceb-i suret-i defter-i bekâyâ ve zimemâtlarının tahkik olunacakların dahi tahkik ve zâhire ihrâc ile bir kuruş görüye kalmayarak inzimâm-ı re'y ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i lâhık-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle tamamen ve serî'an medyunlarından ve icâb-ı iktizâ edenlerden cem' ve tahsile ve mübâşir-i mûmâ-ileyhe tevdi'an bir sa'at evvel Der-aliyyeye irsâl ve hazîne-i âmireye husûsuna bezli cüll-i himmet hususuna eylesiz.

Ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin işbu emr-i şerifimle ber mûceb-i suret me'mûr-ı tahsil olduğun bekayayı mezkûreden tahkik olunacakların tahkik idub bir kuruş girüye kalmayarak müşârün-ileyhin inzimâm-ı re'y ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve ma'rifet ve mübaşeretleriyle medyunlardan tamamen tahsil ve bi'l-istishâb getirüb Hazîne-i âmireme teslime ikdâm ve gayret idesin.

Ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz, keyfiyet-i irâde-i seniyyem sizin dahi malumunuz olarak mûcib ve muktezâsı üzere amel ve harekete mübâderet ve hilâfından hazer ve mücânebet babında eylemeniz babında fermân-ı âlişânım sadır olmuşdur.

Buyurdum ki;

Hükm-i şerifimle vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafta-i sudur olan iş bu emr-i şerifim celîlü's-şân-ı vâcibu'l-ittibâ' ve lâzimu'l-imtisâlimin mazmun-ı münifi üzere olasız.

Şöyle bilesiz alâmet-i şerifime itimad kılasız. Tahrîren fî yevmi't-tâsi' aşer minşehr-i Rebû'l-evvel sene tis'a ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye.

BELGE NO: 105

Düstûr-ı mükerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbiru umûri'l-cümhûr bi'l-fikri's-sâkib mütemmimü mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidü bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkânî's-sâ'âdet ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-i avâtîfî'l-meliki'l-a'lâ Adana Valisi ve ilhâkan Üzeyr ve Belen Sancakları mutasarrıfı Vezir Mehmed Celâleddin Paşa edâ mellâhu Taala iclâlehu,

Ve mefâhiru'l-kuzâtive'l-hükkâmi, ma'dinu'l-fezâilive'l-keîami Adana Sancağında vâki kazaların kuzât ve nüvvâbızîdefazluhum,

Ve kudvetü'l-emâcidive'l-ayân Adana Müteelimi, ve husus-ı âti'z-zikre memuren el-yevm ol canibde olan Dergâh-ı Mu'allam Kapucubaşlarından Mîr Mehmed Emin zîdemecduhuma

Ve mefâhiru'l-emâsilive'l-akrân Ayan ve zâbıtân ve vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum,

Tevkî'-i refî'-i hümâyûn vasıl olucak ma'lûm ola ki;

Adana sancağında vâki' ... olan? Şark Cânibi Ordusu için iki yüz otuz sekiz senesi tertibi olan iki bin nefer süvâri askerinin ikişer yüz elliser kuruşdan icâb iden bedelleri serî'an ve tamamen tahsil ve Erzurum tarafına irsâl ve tesyîr olunması hususu bi'd-defe'ât sehâyif-pîrâ-yı sudur olan emr-i şerîfimle tek'id ve isti'câl olunmuş olduğuna nazaran icrâ-yı muktezâ-yı irâde-i seniyyeme kemâl-ı ikdâm ve gayret-i cemilesine lâzım-i zimmet iken bedeliye-i mezkûreden el-yevm dört yük elli bin kuruşu kazalarda bekaya kalmış ve İran gâilesi bertaraf oldu ve gayleden tahsili hususu gösterilmiş idüğü tahkik olunub bedele kat' olunan kazalar askeri yerine Şark cânibinde mahiyelü asâkir istihdâm olunmakda olduğuna mebni el-Hâletül-hâzihi hayli asker-i mâhiye terâküm idüb bir taraftan dahi işlemekte olduğu zâhir ve hüveyda ve bedliyelerin ardı kesilmesi cihetiyle ol tarafta muris-i muzâyaka-i dâim almakdan nâşi kusûr kalan meblağ-ı mezkûrun dahi bir an akdem tahsili ile Orduyu mezkûra irsâl ve tavsîl ilâmeden olmağla siz ki vezir-i müşâr ve kuzât ve nüvvâb ve mütesellim ve sâir mumâ-leyhimsiz;

Şu asker bedliyesinin afv ve tenzili bir vecihle tecviz olunmayacağını bilub livâ-i mezbûr tertibinden gayr-ı ez irsâl kusur kalan dört yük elli bin kuruş henüz tahsil olunmamış ise husûl-ı emr-i şerîfimde ta'dîl ve tesviye şurûtnari 'âyet olunarak ma'rifetiniz veled-i mübâşir-i mûmâ-ileyh marifetiyle derhal kazalara tevzî' ve tahsil ile bir an akdem tamamen ve kâmilan Orduyu mezkûra irsâl ve tavsili hususuna bi'l-ittihâd

ve fevr-i ikdâm ve gayret ve bundan sonra dahi imrâr-ı vakte cesâret ider olur ise o makuleler tahkik ile beher-hâl şedîden te'dîb olunacağını bilub ana göre amel ve hareket eylemek fermânım olmağın şeref-rîz-i sudur olan hatt-ı hümâyun-ı şevket-makrûnum mucibince te'kîden ve isti'câlen ve tehdîden ve istisrâ'an işbu emr-i celîlü'l-kadrim dahi ısdâr ve tisyâr olunmuştur.

İmdi bu bekâyâ ol tarafda olan asâkirin işlemiş mahiyelerine verilecek olduğuna binâen afv ve tenzili mümkün olmadığı misillü te'hîr ve ta'vîki dahi bir vecihle tecviz olunmayacağını bilub livâ-i... mallarından Müretteb asker bedliyesinden küsur kalan ol mikdar kuruşun dahi marifetiniz ve mübâşir-i müma-ileyh marifetiyle şu günlerde kazalardan tahsile tamamen ve serian Orduyu mezkûra irsâl ve tesyîli irâde-i kâtî'a-i seniyyem muktezasından idüğü ve bu babda iğmâz ve rehâvet idenler mübtelâ-yı vehâmet olacaklarındın şüphe olmadığı malumunuz oldukda ber-minvâl-ı muharrer amel ve hareket ve icrâ-yı emr u irâde-i şâhanem mezîd ikdâm ve sarf-ı rüyet ve hilâf-ı vaz'ı tecvizden be-ğâyet tevakki ve mübâ'adet eyleyesiz.

Ve sen ki mübâşir-i muma-ileyhsin mazmun-ı emr-i şerifim senin dahi ma'lûmun meczûmun olarak muktezâ-yı memuriyetin üzere küsur kalan akçenin dahi tamamen ve kâmilten tahsil ve Ordu-yu mezkûra irsâl

MŞH_ŞSC_d_00071_0013 /Sayfa Boştur.

MŞH_ŞSC_d_00071_0014 /Sayfa 52

BELGE NO: 111'in Devamıdır.

...

Beklemeyub hilâfına giderler olup mazhar-ı muhâberât olacaklarını gûşveled-i huşlarına telkin ve tefhim idub bu babda ednâ derece tekâsül ve rehâvet der ise ger siz dahi te'dîb-i şedîd ile te'dîb kılınacaklarınızı bilub şu hususa bi'l-ittifâkale'd-devâm ziyâde ikdâm ve dikkat eyleyesiz. Kat'î matlûb-ı şehriyârânem idüğü malumunuz oldukda ber-vech-i meşrûh amel ve harekete ve icrâ-yı irâde-i kat'iyye-i seniyyem bi'l-isticâb cühd ve tâkat ve muğâyir-i vaz'ı tevîzden be-ğâyette hâşi ve mücânebet eylemeniz babında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki

Hükm-i şerifim vusul buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafta-i sudur olan fermân-ı vâcibu'l-ittibâ' ve lâzimu'l-imtisâlimin mazmun-ı itâ'at-makrûnuyla amel ve hareket ve hilâfindan mücânebet eyleysiz.

Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe itimad kılasız.

Tahrîren fî şehri Rebi'î'l-evvel sen tis'a ve selâsine ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

BELGE NO: 112

Berât-ı şerîf-i âlişân.

İftihârü'l-havass ve'l-mukarrebîn mutemidü'l-mülûki ve's-selâtîn, muhtârü'l-
'izzi ve't-temkin, bi'l-fi'l Dâru's-sa'âdeti's-şerîfem Ağası olub Haremeyn-i Şerîfeyn
Evkâfî nâzırı olan Ebubekir Ağa dâme-uluvvuhu Dîvân-ı Hümâyûnuna arzuhal
gönderub taht-ı nezâretinde olan evkâfdan Medîne-i Adana muzâfâtından Kasun
kazasında vâki Tekfurlu Zâviyesinin bâ şart-ı tedris vazife-i mu'ayyene ile tevliyet ve
nezâreti ve yine Medîne-i mezbûre Nahiyesinde kâin Şeyhlü diger İsa Bey zaviyesinin
bâ şart-ı tedris bilâ ta'yîn zâviyedârlığına mutasarrıf olan es-Seyyid Ahmed bilâ veled
fevt olduğunu ve mahlûlünden erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i ş-şân-ı hâkânî
Süleyman Efendi-zâde es-Seyyid Musa zâde-ilmühüya tevcihi Adana valisi düstûr-ı
mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem Vezirim Mehmed Celâleddin Paşa
edâmelâhu Taala iclâlehu memhûren arz ve Adana kadısı mevlânâ İbrahim Edib zâde
fazluhu ilâm etmeleriyle ber-vech-i istid'â tevcih olunmak üzere alemü ulemâi'l-
mütebahhirîn efzalü'l-fuzelâi'l-müteverri 'înbi'l-fil Şeyhülislam Mekki-zâde Mevlâna
Mustafa Asım edâmallahu Taala fezâilehu işâret etmekle işâreti mucibince tevcih ve
berât olunmak fermânım olmağın hakkında mezîd-i inâyet-i pâdişâhânem zuhûra
getürüb Ağa-yı müşârün-ileyhin arz mucibince bin iki yüz otuz dokuz senesi rebiu'l-
evvelinin onuncu gününden tevcih idüb bu berât-ı hümâyûn ve inâyet-makrûnu virdim
ve buyurdum ki

Mûmâ-ileyh es-Seydi Musa ibn-i Süleyman zide ilmühü varub müteveffâ-yı
merkum mahlûlünden şart-ı mezkûr üzere cihât-ı mezkûre mutasarrıf olub hizmet-i
lâzimesin bî-kusur mer'î ve m'eddâ kıldıktan sonra bundan evvel mütevellî ve nâzır
olanlar vazife-i mu'ayyenesine ne vecihle mutasarrıf olagelmişler ise merkum dahi ol
vecihle vazife-i mu'ayyenesin evkâf-ı mezbûre mahsulünden alub mutasarrıf ola.

Şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîrenfi'l-yevmi'l-âşir min şehri Rebi'î'l-evvel sene tis'a ve selâsine ve
mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

Sayfa No: 53

BELGE NO: 113

İbrahim Hilmi Paşa

Paşâ-yı müşârünileyhin Hazîne Defterinden Tahrîr olunan bakâyâ defteridir. Ber-vech-i âtî zikr olunur.

-Yedi kıt'a tahvil mucibince cânib-i vilâyetden matlûb: 3336 Kuruş

-Taraf-ı vilâyetden Ağac bahası matlûb: 307 Kuruş

-Defter-i Hazîne-i müşârün-ileyhin kadı-yı vecih üzere cânib-i vilâyetden matlûb 16350 Kuruş. İşbu on altı bin üç yüz elli kuruş müşârün-ileyhin Akka memuriyetine azimetleri hengâmında olan tevzî'in defter-i salyâne derç ve tahsil ve teslîm olunduğu sâbit olunmuştur.

-Naccarbaşidan Ağaç baha matlûb: 510 Kuruş

-Salıcı Şeyhi Mustafa Efendiden matlûb: 250 Kuruş

-Otuz yedi senesi Enfiye Mîr-i bedel-i iltizamından Buldukoğlu kefaletiyle Arakil zımmiden gayr-ı ez teslîm: 17150 Kuruş

-Otuz yedi senesine mahsuben Duhan Gümrüğü bedel-i iltizamından Melemenci-zâde Ahmed Bey ve Kel Ağa-zade Mehmed Ağa ve Şambiyadi Beyi İbrahim Bey'den gayr-ı ez teslîm bâkî matlûb: 11528 Kuruş

-Sene-i merkuma mahsuben Yos Mukataası mutasarrıfı Karzdi Oğlu Hamzo Beyden gayr-ı ez teslîm bâ tahvil matlûb: 2600 Kuruş

-Öşr-i Kavak Mukâta'ası bedel-i iltizamından Kel Bekir Oğlu Mustafa'nın gayr-ı ez teslim bâkî matlûbâtı: 100 Kuruş

-Hazırlı Cağcıbaşı Hacı Ahmed'den bâ tahvil sığır bahası matlûb: 240 Kuruş

-Tarsus'da Gedik Ali'den gayr-ı ez teslîm bâkî matlûb: 60 Kuruş

-Karalar Aşireti Boy Beyleri Turan Bey'den bâ-temessük matlûb: 7500 Kuruş

-Cirid Osman Bey'den bâ-kar-ı matlûb: 150 Kuruş

-Kurdkulağı derûnunda Dönbek Evi ihtiyârlarından bâ-temessük matlûb: 3500 Kuruş

-Kurdkulağı ve Payas menzilleri imdâdiyesi için otuz senesnin matlubu: 17500 Kuruş

-Has Bedellerinden gayr-ı ez teslîm matlûb: 12689 Kuruş

-Kurdkulağı ve Payas menzilleri imâdiyesi için 1238 senesine mahsuben: 17500 Kuruş

Belen ve Uzeyir ve Payas 1238 senesi Hayriyelerinden hazine-i müşarün-ileyhe teslim: 6250 Kuruş

Bâki Celâleddin Paşa Efendimiz marifetiyle Haleb'den gelub Kurdkulağı ve Payas menzilcisine verilmiştir Zîr-i defterde mastûrdur: 11250 Kuruş

-Cerîd Aşiretinden bâ tahvil matlûbâtıdan gayr-ı ez teslîm bâkî matlûb: 38200 Kuruş

-Aşiret-i mezbûr perakendelerinden havale verdikleri mahhallerinden matlûb 13500 Kuruş

-Bağçehâ-i Adana ve Altı binden küsur: 132,5 Kuruş

-Bâ tahvil Kerimli Aşiretinden gayr-ı ez teslîm matlûb: 29060 Kuruş

-Aşiret-i Tacirli gayr-ı ez teslîmât ber-mûceb-i defter-i hazine matlûb: 17500 Kuruş

-Aşiret-i Kürekçi/Kürkçi'den bâ defter-i müfredât hazineye gayr-ı ez teslîm bâkî matlûb: 32322,5 Kuruş

-Sarkıntılı Aşireti mâl-ı mîrisi matlûb: 750 Kuruş

-Şapyadı/Şampiyadı? Aşiretinden bâ tahvil gayr-ı ez teslîm bâkî matlûb: 1250 Kuruş

-Aşiret-i Karahacıluden bâ-defter-i müfredat hazineye gayr-ı ez teslîm matlûb: 57981 Kuruş

-Kaza-i Karaisalu'den hazineye gayr-ı ez teslîm bâkî matlûb: 1303 Kuruş

-Kaza-i Sarıçam ve Karakışla'dan bâ defter-i müfredât gayr-ı ez teslîm bâkî matlûb: 67065 Kuruş

-Gülük Menzilcisi Hacı Ahmed'den gayr-ı ez teslîm bâ tahvil matlûb: 37053/31035? Kuruş

Maktûl-ı merhûm Hacı Ahmed'in kâffe-i emvâl ve eşyasın zabt ve tahvili hazineden kılınmış olduğu erbâb-ı vukuf huzûr-ı şer'e inhâ ve ihbâr etmişlerdir.

-Aşağı Dindarlu'den gayr-ı ez teslîm bâ defter-i müfredât-ı hazine bâkî matlûb: 2908 Kuruş

-Yukarı Dindarlu'dan gayr-ı ez teslîm bâ defter-i müfredât-ı hazine bâkî matlûb: 16048 Kuruş

-Aşiret-i Karalar'dan ez gayr-ı teslîm bâkî matlûb bâ defter-i müfredât-ı hazine: 45007 Kuruş

-Melemenci Aşireti derûnunda Karalar Aşireti perakendesinden matlûb: 3750

Kuruş

-Tekilli Oğlundan bâ temessük matlûb: 20000 Kuruş

-Melemenci-zâde'nin ve Aşiretlerinden asakir bedelinden gayr-ı ez teslimât bâkî matlûb: 37207Kuruş

MŞH_ŞSC_d_00071_0015 / Sayfa 56

Belge No: 115

Medîne-i Adana'da Şeyh Mustafa Mahallesi'nde vâkî' ashâb-ı hayrâtından Oğru/Oğar ve Kıriloğlu? Ağâ⁴⁷ binâ eylediği Mescid-i Şerifinde müezzin olmayub nasb ve ta'yîn olunmak lâzım ve mühim olmağın erbâb-ı istihkâkdan işbu râfî-i tevkî-i refî'i's-şân-ı hâkânî her vecihle lâayık ve muhill ve müstahik olmağla müezzinlik-i mezkûru müceddeden ber-vech-i hasbî tevcih olunub yedine berât-ı şerîf-i âlişân virilmek bâbında nâibi Mevlânâ es-SeyyidAhmed Kadri zîde-ilmuhu arz etmeğın müezzinlik-i mezkûre kimesne üzerinde olmadığı Anadolu Muhâsebesi ve aklâm-ı sâire ve nişân-ı hümâyûn aba'de'd-derkenâr merkuma tevcih ve sadaka edub bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnu verdim ve buyurdum ki

Ba'de'l-yevm Monla Hasan varub zikr olunan Mescid-i Şerif'de müezzin olub hizmet-i lâzimesin mer'î ve mü'eddâ kıldıktan sonra ber vech-i hasbî mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve devâm-ı ömr-ı devlet için du'âya müdâvemet göstereler. Ol babda taraf-ı âherden bir vecihle dahl ve ta'arruz kılmayalar. Şöyle bilub alâmet-i şerîfe itimâd kılalar.

Tahrîren fî yevmi's-sâni ve'l-'işrîn min şehr-i şabani'l-mu'azzam sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

Şetrak?⁴⁸

Mehar

150

150 gayr-ı ez hisse-i aşiret-i Adana.

50

⁴⁷ Sayfa sonu kelime tam çıkmadığından ismin okunuşu doğru olmayabilir. Ama gözüken kısım bu şekilde okunmaktadır.

⁴⁸ Aşağıdaki metinde de bir iki yerde geçen kelime "Müştera" "Şakrak" "Şitrak" şeklinde okunabilir mi? Sanki satın alınan "Mehari" devesinden bahsetmektedir.

Belge No: 116

Vech-i tahrîr-i hurûf oldur ki;

Bin iki yüz otuz sekiz senesine mahsuben Şark Ordusu için Adana Sancağından yüz elli mehari şakran Adana Aşireti hissesinden mâ-‘adâ ihrâ olunan elli mehari şitrânın altı Mehârisi yırâhda mürde ve telef olduğu bâ i‘lâmât inhâ ve kusûr kırk dört mehârî Ordu-yu mezkûr hizmetinde istihdâm olunmağla itmâm-ı hizmetiyle avdeti hususuna izin ve ruhsat verilmiş olduğuna mebni bâ fermân-ı şerîf işbu anda tezkiresi virildi. 10 Rebiulevvel 1239. İmza: (İmza)

İmza: Bende-i Abdullah Ser-Şâdubân-ı Orduyu mezkûr

Sayfa 57**BELGE NO: 117**

İşbu bin iki yüz otuz sekiz senesi rûz-ı kâsım itibarıyla vukû‘ bulan tevzî‘den kazâ ve aşiretlerde kalan kûsûrât:

Kuruş

Cemâat-ı Sufîli: 1081,5

Aşiret-i Miyadi: 1000

Aşağı Dindarlu: 3129

Aşiret-i Kara Hacılı: 8135

Kaza-yı Sarıçam: 9520

Kaza-yı Karaisalu: 12909,5

35775

Cemâ‘at-ı Kabasakal: 00500

Kazâ-yı Karakışla: 9663

Aşîret-i Kürkçü/Kürekçi: 00568

Yukarı Dindarlu: 02369

Aşîret-i Karakayalı: 07500

56375

BELGE NO: 118

Sâbikan Şam-ı Şerif Kadısı Mehmed Nazif Efendi'den hasbe'l-îcâb müteveffâ-yı müşârun-iley hahz idub eyâlet-i Adana'da mütesellimi olan el-Hac Mustafa Ağa'ya bâ tahrîrât, Efendi-i muma-ileyhin der-i aliyyede olan Sarrâfı tarafına irsâle iş'âr eylemiş ve iş'âr olunan on bin kuruş mütesellim-i mûmâ-ileyh tarafından bâ poliçe irsâl olunmuş ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Şâm-ı Şerif'in bi-temâmihi akçesini alub ve sened vermiş olduğundan gerüye ahz olunarak Mîrî Hazînesine teslim olunması iktizâ eden 10.000 Kuruş.

BELGE NO: 119

Kuruş

862350: Cem'an yekûn

016350: Ahalinin defter-i salyâneye derç ile ve tahsil ve teslim olunmuşdur dedikleri.

746000: Kalan

011250: Bin iki yüz otuz sekiz senesi Kurdkulağı Payas Menzillleri imdâdiyesinden Adana valisi Celaledin Paşa Hazretlerinin ma'rifet-i devletleriyle Haleb'den gelub Kurdkulağı menzilcisine verilen.

734750: Kalan

010000: Şâm-ı Şerîf Monlasına verilmiş olan Der-i Aliyye'de Sarrafından alınarak Mîrî Hazînesine teslimi iktizâ eden.

724750: Kalan

089029,5: -

813779,5: Ber mûceb-i defter-i mumzî gayr-ı ez ihrâcât müteveffâ-yı müşârun-ileyhin Tarsus Sancağında olan matlubu cem'an yekûn sekz yük on üç bin yedi yüz yetmiş dokuz buçuk kuruşdur.

BELGE NO: 120

Müteveffâ-yı müşârun-ileyhin huzur-ı şer'de mübâşiri el-Hac Mustafa Ağa kulları müvâcehesinde düyûn-ı müsbitelerinin müfredâtı defteridir ki bervech-i âtûzîkr olunur

Müteveffâ Hilmi İbrahim Paşa'nın Sakız Adası'ndan masûben Adana'ya teşrif ve duhulü günleri istikrâ eyledikleri mekârî hayvânâtı ücreti ve mübtelâ oldukları

masârîfât ve duyûn-ı sâire için ma'rifet-i şer'-i şerîf ve cümle vücûh-ı ahâli marifetleriyle vilâyetden ba'zı kesândan bâ defter-i müfredât istidâne istikrâz eyledikleri elli bin dört yüz kuruşdur. 50400 Kuruş.

BELGE NO: 121

Def'a bâ- emr-i âli müteveffâ Hilmi İbrahim Paşa'nın mütesellimi Hacı Mustafa Ağa kullarının rûz-ı kâsımda salyânesinde tahsili olan mebâliği müşârun-ileyhin vefatı haberi şüyû'unda cümle vücûh-ı ahâli mütesellim-i mûmâ-ileyh salyâne muhâsebelelerini rû'yetlerinde nefis-i belde müşârun-ileyhin bir akçe matlubu kalmayub salyâne-i mezbûrede izâfâtın taraf-ı vilâyetden matlûbâtından mütesellim Hacı Mustafa Ağa'nın Hazîne-i müşârun-ileyhe geçürdüğü izâfâtın matlubu yirmi bir bin yetmiş beş kuruşdur. 21075 Kuruş.

BELGE NO: 122

Bin iki yüz otuz yedi senesine mahsuben vezir-i müşârun-ileyh tarafına ihâle olunan Adana mukâtaatı mâlından on üç bin kuruşun te'diyesi bâ-emr-i âli müşârun-ileyhden matlûb ve ...nefr için havale buyruldukda Akka tarafından salyâne defterine derç edub mütesellim-i mûmâ-ileyhin hazîne-i müşârun-ileyhe geçürdüğünü ferâ malı olarak on üç bin kuruşdur. 13000 Kuruş

BELGE NO: 123

84475 Kuruş: Cem'an seksen dört bin dört yüz yetmiş beş kuruş Adana fukarasının ve esnafının matlûbâtı olup müşârun-ileyhin muhalledâfât-ı mevcûdelerinden tediye buyrulmasını niyâzında oldukları mahzar ve i'lâm-ı şer'iyeden dahi müstebândır.

22783,5 Kuruş: Müteveffâ-yı müşârun-ileyhin hazinesinden ber-vech-i emânet mahfuz olub hasbe'z-zârure hazinesinden ihrâc itdirerek yine idâne etmek üzere Akka Ordusundan peşinaldırdığı oğlu İsmail Hakkı Bey'in akçesi.

MŞH_ŞSC_d_00071_0016 / Sayfa 60

BELGE NO: 128

Düstûr-ı mûkerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbirü umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâikib mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib mümehtidü

bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü'l-erkânî's-sa'âdetive'l-iclâlî el-mahfûfubi-sunûf avâtîfî'l-meliki'l-a'lâ hâlen Adana valisi vezirim Mehmed Celâleddin Paşa edâmallâhu Ta'âla iclâlehü ve kudvetü'n-nüvvâbî'l-müteşerri'in Adana ve Tarsus nâibleri zîde ilmühüm tevki'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola.

Sen ki vezir-i müşarûn-ileyhsin Meâdin-i hümâyûn-ı şâhânemden hala Bereketlü Maden-i Hümâyûn Emîni Devriş Osman zîde mecduhu tarafından vârid olan evrâkda hülâsası mefhumunda Şark Ordusu için bâ emr-i şerîfîm Bereketlü Madenini merbut kazalardan müretteb olan iki yüz nefer asker ve Yahyalu ve Andoği kazalarına ve Melemenci Aşiretine tevzî' birle cem' ve tahsil olunub mübâşiri olan hassam hasekilerinden Abdullah zîde kadruhuya teslîmen irsâl olunmuş iken Adana ve Tarsus taraflarından matlûb olunan iki bin neferden yüz elli neferin iki yüz ellişer kuruşdan bedeli ile on beş Mehâri Şitrân bâ-mürâsele tarh olunarak aşiret-i mezbûreden matlûb olunmakda ise de aşiret-i mezbûre Adana ve Tarsus taraflarına tekâlif bedeli olarak maktû'an senede yirmi yedi bin kuruş vermek üzere Maden-i Hümâyûnuma rabt olunmuş olduğuna binâen meblağ-ı mezbûru verdikten sonra bu makule tekâlif tarhiyla te'addî olunmamak babında te'kîdi hâvî emr-i şerîfîm ısdârı niyâzında olduklarını Emin-i mûmâ-ileyhe bir kıt'a arizasında inhâ ve husus-ı mezbûr zımında Adana müteselliminin dahi gönderdiği kâimesi ile iki kıt'a mürâseleli irsâl eylediği ecilden kapuma lede'l-mürâcaa aşiret-i mezbûre Maden-i Hümâyûnuma ma'lûmu'l-mikdâr cevher vermek üzere rabt ve ilhâk olunmuş ise de Adana ve Tarsus sancaklarından tekâlif alınmak îcâb eder emlâk ve bağları olduğuna iki tevzî' edâsına müte'ahhid oldukları sâlifü'z-zikr yirmi yedi bin kuruşu edâ eylediklerinden sonra bir güna rencide ve te'addî olunmamak üzere emr-i şerîfîm verilmiş olduğu iktizâsı mu'tebirân-ı ricâl-ı devlet-i aliyyemden hala Darphâne-i âmirem nâzırı ifithârü'l-emâsil ve'l-ekârim Mir Hüseyin Hüsnü dâme mecduhudan isti'lâm olundukda bu makule Maadin-i Hümâyûnuma merbut olan kazaların marifetleri der-kâr ise de müsebân şurûtu üzere matlûbât-ı mühimmeden hisseleri ümenâ marifetleri ile tahsil oluna geldiğine binâen orduyu mezkûr için Maden-i mezbûrdan iki yüz nefer başkaca tertîb olunarak inhâ olunuduğu üzere îcâb eden bedelini mübâşeretiyle teslîm etmişler iken Adana ve Tarsus taraflarından matlûb olunan askerden dahi bunlara hisse tarh olunması tâ-becâ ve taahhüdlerinden hilâfı idüğü zâhir ve ... birle olmağla aşiret-i mezbûre tarafından tekâlif bedeli olarak maktû'an mu'ayyen olan sâlifü'z-zikr yirmi yedi bin kuruşu edâ eylediklerinden sonra bi-vechin ta'addî ve ta'arruz olunmamak babında te'kîdi hâvî

emr-i şerifim ısdârı muktezâ-yı maslahat idüğün memhûr ki ilâm eylediğin bâ takrir lede'l-arz mucibince emr-i şerifim ısdârı husûsuna irâde-i aliyyem ta'alluk itdiği ber-minvâl-ı muharrer amel ve harekete bezl-i cüll ve himmet eylemek fermânım olmağın te'kîdi hâvî emr-i şerif-i âlişânım ısdâr ile irsâl olunmuştur. Bimennihi vusulünde keyfiyet irâde-i seniyyem mantûk-ı emr-i şerifimden malûmun oldukda aşiret-i mezbûre tarafından tekâlif bedeli olarak maktû'an mu'ayyen olan sâlifü'z-zikr yirmi yedi bin kuruşu edâ eylediklerinden sonra ber müceb-i nizâm nesne

talebiyle bi-vechin ta'arruz ve te'addî olunmamaları hususna sarf-ı küll eylesiniz. Ve siz ki Mûmâ-ileyhımasız siz dahi mucib-i emr-i şerifimle amel ve hareket eylemek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki;

Emr-i şerifimle vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafta-i sudur olan işbu emr-i şerifim âlişânım mazmun-ı münîfi üzere âmil olasız.

Şöyle bilesiz Alâmet-i şerifime itimâd kılasız.

Hurrire fi'l-yevmi'l-hâdî aşer min şehr-i zi'l-kade sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye

BELGE NO: 129

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbirü umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkib mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib mümeahhidü bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü'l-erkânî's-sa'âdet ve'l-iclâli el-mahfûfu bisunûfi avâtîfi'l-meliki'l-a'lâ Adana valisi vezirim Mehmed Celâl Paşa edâmallâhu Taâla iclâlehü ve kudvetü'l-kuzâtî ve'l-hükkâmma'dinü'l-fazli ve'l-keâm Adana kadısı zîde fazluhu ve kudvetü'l-emâsili ve'l-akrân zikrî âtîkalemiyn-nüvvâbi'l-müşerrikaçesinin tahsiline mahsus mübâşir tâyin olunan Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvelim İkinci Çukadar Abdullah zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki

Mukâta'ât-ı Mîriyeden kaleminden ihrâc ve derûn-i emr-i şerifime mevzû'an irsâl olunan suret-i defter nâtık olduğu üzere Adana eyâletinde vâki' mukâta'âtın sinîn-i muhtelif e ibtidâsından bin iki yüz otuz senesi gâyetine değin iktizâ eden kalemiye akçelerinden iftihârul-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fiil Baş defterdârım es-Seyyid Mehmed Esad dâme uluvvuhunun hissesine isâbet eden ma'a harç-ı aklâm yalnız dört bin dokuz yüz kırk altı kuruş kalemiye akçesini bu ana kadar yerlü yerinden tahsil ve mahalline

teslimi lâzımeden iken meblağ-ı mezburun limânda ukde-i te'hîre dūçâr olması ashâb-ı mukâta'âtın tekâsül ve tesâmuhlarından neş'et etmiş olmağla sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin mebâliğ-i mezbûru ashâb-ı mukâataatdan ve îcâb ve iktizâ edenlerden inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve marifet-i şer' ile temâmen ve kâmilten tahsil ve mübâşir-i merkuma tevdî'an Der-i Saâdetime [SAYFA 61] irsâl ve hâzine-i müşârün-ileyhe teslimi husûsuna bezl-i cüll-i himmet eylemek fermânım olmağın hasseten işbu emr-i âlişânım ısdâr ve mübâşir-i merkum ile tisyâr olmuştur.

İmdi vusulünde bâlâda bast ve beyân olunduğu üzere zikr olunan kalemiye akçesi defterdâr-ı müşârünileyhin vâridât-ı mu'ayyenesinden olub idâre dâiresine bu makule kalemiyye akçesinin tahsiline mütevakkıf ve menût olub tamamen tahsil ve irsâli senden matlûb-ı kat'î-i mülûkânem idüğü malûmun oldukda fermûde-i hümayûnum üzere meblağ-ı mezbûru ashâb-ı mukâta'atdan ashâb-ı mukâta'at mevcûd olmadıkları halde depodan? Ve mültezimlerinden ve anlar dahi mevcûd olmadıkları sûretde karyeleri mahsûlâtından ve îcâb ve iktizâ edenlerden inzimâm-ı re'y ve marifetin ve marifet-i şer'le tamamen ve kâmilten ve serî'an ve âcilen tahsil ve mübâşir-i merkûme tevdî'an Der-i saadetime irsâl ve hâzine-i müşârün-ileyhe teslimi hususuna sarf-ı külli-i miknet eyleyesin.

Ve Sen ki;

Mübâşir-i merkumsun sen dahi me'mûrı tahsil olduğunun ol mikdâr kalemiyye akçesini ber müceb-i suret-i defter ashâb-ı mukâta'atdan ve îcâb ve iktizâ edenlerden vezir-i müşârün-ileyhin inzimâm-ı re'y ve marifeti ve marfiet-i şer' ve marifet ve mübâşeretinle serî'an tahsil ve bi'l-istishâb götürüb hazine-i müşârün-ileyhe teslimi acele ve şitâb ve beyhude meks ve ikâmetden ve teheyi-i dest-i avdetden tehâşi ve mücânebet eyleyesin.

Ve Sen ki;

Kâdi-i muma-ileyhsin, sen dahi mûcib-i emr-i şerifimle amel ve hareket eylemek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur. Hükm-i şerifimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzer eşeref-yafta-i sudur olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibu'l-ittibâ ve lâimü'l-imtisâlimin mazmunuyla âmilolasız. Şöyle bilesiz alâmet-i şerifime itimâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis aşer min şehr-i recebi'l-ferd sene semâne ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye

BELGE NO: 130

Sûret-i defter tahdîl şode. Emvâl-ı maktû'ât-ı mezbûr eyâlet-i Adana vâcib sen 1238 bâ şart-ı emvâleş bâ-vakt ve ilâ 'anâsitâne-i sa'âdetime ırsâl ve an hazîne-i âmire teslîm ve hesâ-beşrû'yetşode. An uhde-i hazret-i vezir-i mûkerrem Paşa ve vâli-i Adana ihâleşode. Ve berâ-yızabtşode. Sûret dâdemin hüvvelvâki Zilhicce sene 1238 ber mûceb-i mukarrer ve bâ hatt-ı hümâyun-ı şevket-makrûn ve fermân-ı âli fî 20 Ramazan sene 1236 ve bâfermân-ı şerîf.

Senevî Mal ve Kalemîyesin Adana vâlilerine vermek üzere bazı kesânın üzerlerinde olan maktû'ât:

- MAKTÛ'-I Mezer Mimârı nâm-ı cedîd Silahdar ve mezârî'-i sâire der nâhiye-i Yüregir der uhde-i sümün hisse Ahmed veled-i müteveffâ Bostani Ali ve bir sümün ve maa hisse-i el-Hac Ali Ağa mahlûle ve nısf hisse Mehmed Ağa mahlûle. Mâl fî sene: 580 Kuruş.

- MAKTÛ'-I Mezra'a-i Şamalanı der nezd-i Mereklü der cânib-i şehir. Der uhde-i Seyyid Mustafa nısf ve Ali birâdereş. Mâl fî sene: 30 Kuruş

- MAKTÛ'-I Mezra'a-i Avret Kilisesi der nezd-i Kızılkilise der livâ-i ...der uhde-i Seyyid Mehmed ve Seyyid Osman rub' ve Seyyid Esad Memed veled-i Kasım rub' ve Ahmed rub'. Mâl fî sene 40 Kuruş

- MAKTÛ'-I Mezra'a-i Madilce? Ve tevâbi'ihâ der cânib-i şehir. Der uhde-i Mehmed Emin Ağa rub' ve Mustafa rub' Memiş veled-i Ali Ağa sümün, ve hazret-i Mustafa Efendi sümün, ve Süleyman Hüsnü Efendi sümün. Mâl fî sene 110 Kuruş

- MAKTÛ'-I Öşr-i Kovan der eyâlet der uhde-i Hafız Halil Süleyman Ağa rub' ve Mehmed nâib-i silahşorân 3 rub'. Mâl fî sene 500 Kuruş

- MAKTÛ'-I Mezra'a-i Kokakol? Der nâhiye-i Maadin-i Bâc-ı hamr der uhde-i el-Hac Mustafa Ağa rub' ve Seyyid Mehmed Ağa nısf. Ve Mehmed Ağa rub' hisse. Mâl fî sene 50 Kuruş

- MAKTÛ'-I Mezra'a-i Gümrük-i Hâloğlu? Cemâat-ı ...der nâhiye-i Haslar der uhde-i Mehmed nısf, ve Memed Seyyid Efendi nısf hisse. Mâl fî sene 18 Kuruş

- MAKTÛ'-I Mezraa-i Kafir de nezd-i an tâbi-i Sarıçam der uhde-i Hüseyin Ağa. Mâl fî sene 75 Kuruş.

- MAKTÛ'-I Mezra'a-i Çiste ... tâbi-i nâhiye-i Yüregir der eyâlet-i Adana. Der uhde-i Abdi Bey an ağayan-ı hassa veled-i Çerkes Paşa. Mâl fî sene 202 Kuruş 40 Para

- MAKTÛ'-I Arâzi-imevât? der kurb-i nehr-i Ceyhan der eyâlet-i Adana der uhde-i Mehmedveled-i Ali Efendi mâlikâne. Mâl fi sene 15 Kuruş.

- MAKTÛ'-I Mezraa-i Külahlı tâbi-i Yüregir der uhde-i Ali Ağa sülüs, ve Ebubekir Ağa sülüs-ı mahlûle, ve Ali Ağa veled-i Abdullah nısf-ı sūdüs, ve Süleyman nısf-ı sūdüs, ve Mehmed nısf-ı sūdüs. Mâl fi sene 750 Kuruş.

- MAKTÛ'-I ...der Mezraa-i Eski der kazâ-i Yüregir der uhde-i nısf İsmail ve nısf hisse-i mahlûle. Mâl fi sene 30 Kuruş.

Cem'an Yekûn Maktû'ât: 12 adet, 2418,5 Kuruş 40 Para.

Ber vech-i mâlikâne der uhde olunmayub Adana vâlileri tarafından zabt olunan mukâta'ât:

- MAKTÛ'-I Samanviran ve mezraa-i mâl-ı ...güm de nâhiye-i Misarı/Sarı? Mâl fi sene: 50 Kuruş

- MAKTÛ'-I Mezraa-i diger Küçükkend nâm-ı diger Tarak Ulu Bey Ali Cemâati ziraat eder. Der nâhiye-i Yüregir ve mezraa-i Kastamide der nezd-i ...ve mezraa-i Yerlüce Cemaat-ı Develü ziraat eder. Tâbi-i mezbur. Fî sene 75 Kuruş

- MAKTÛ'-I Mezraa-i Süleyman nâm-ı diger Şamlı diger Şam yolunda der nâhiye-i mezbur. Fi sene 15 Kuruş.

- MAKTÛ'-I Mezraa-i Kebir der nahiye-i Şerhli? Der Yüregir. Fi sene 92 Kuruş 23 Para.

- MAKTÛ'-I Mezraa-i Numan Paşa diger hisse-i şahi tabi-i mezbure. Fi sene 4 Kuruş 21 Para

- MAKTÛ'-I Mezraa-i Liman-ı Eski ...hisse-i şâhi tabi-i Yüregir. Fi sene 12, 5 Kuruş

- MAKTÛ'-I Fırın-ı Ahuk? Der nezd-i Dere. Mâl fi sene 31 kuruş.

- MAKTÛ'-I Mezraa-i Kapan/Kabak? Der nezd-i Sarıçam. Mâl fi sene 32,5 Kuruş⁴⁹

MŞH_ŞSC_d_00071_0017 / Sayfa 64

BELGE NO: 135

Medîne-i Adana mahallâtından Ali Dede Mahallesi sükkânından iken bundan akdem vefât eden Sâbık Adana Müftüsü es-Seyyid el-Hac Ahmed Efendi'nin verâseti zevce-i menkûhası Selime Hatun ile sulbîye kızı Zeyneb Hatın ve li-ebeveyn karındaşı oğlu gâib ani'l-belde Ebubekir nâm kimesneye münhasıra ve olduğu lede'sş-şer' zâhir

⁴⁹ Belgenin devamı yoktur.

olduktan tereke-i müteveffâ-yı mûmâi-leyh tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzati'sher'iyye taksîm ve inha olunur. Hurrîre fî 23 Muharrem sene 1239.

- Çuka kaplu müsta'mel ... Kürk aded 1. 30 Kuruş
- Yeşil gizye kaplu zerdeva? Kürk. Aded 1. 40 Kuruş
- Köhne nim kürk aded 1. 5 Kuruş
- Şaliye kaplu cedîd sincap kürk. Aded 1. 50 Kuruş
- Çuha kaplu cedîd zerdevâ Kürk. Aded 1. 40 Kuruş.
- Müsta'mel çizme nebeş Aded 1. 40 Kuruş.
- Suf cedid Ferace Aded 1. 30 Kuruş.
- Müsta'mel çuha .. Aded 1. 30 Kuruş
- Müsta'mel şali cebe Aded 1. 5 kuruş.
- Müsta'mel ceniş? Aded 1. 20 Kuruş
- Müsta'mel yeşil destar. Aded 1. 15 Kuruş
- Müsta'mel kebîr hâlî Aded 1. 25 Kuruş
- Müsta'mel bana/yane? Halı Aded 1. 20 Kuruş
- Köhne Kilim Aded 1. 10 Kuruş
- Çuval ... Aded 3. 12 Kuruş
- Köhne kilim Aded 1. 5 Kuruş
- Keçe Aded 3 15 Kuruş
- Köhne Çuval 1 Çift 5 Kuruş
- Müsa'mel kilim aded 2 seccade aded 1 Kuruş 30
- Kutnu porlu minder? Aded 3 Kuruş 30
- Kutnu borlu/porlu? Müsta'mel yasdık Aded 6. Kuruş 25
- Köhne Mak'ad 1. , Kıl yorğalın Aded 2. , Yasdık Aded 2. , Döşek Aded 2.

Kuruş 40.

- Çadır Aded 1 Kuruş 40
- Evsat Şam'dan Aded 1. Kuruş 10
- Kebîr Kandil Aded 1. Kuruş 10
- Arab Cariyesi Aded 1. Kuruş 400
- Müsta'mel Çatari? Entari aded 4 Kuruş 80
- Müsta'mel şerâvîl Aded 4 Kuruş 5
- Müsta'mel gömlek aded 6 Kuruş 60
- Müsta'mel yelek entârî Aded 4 Kuruş 20

- Müsta'mel ferşaf? Aded 1. , ve Boğça Aded 1. Kuruş 10
- İngilizkârî saat Aded 1 Kuruş 200
- Çuha kaplu zerdevâ? Kürk Aded 1 Kuruş 150
- Nukûd Akçe Kuruş 1000
- Müsta'mel halı seccade Aded 1 Kuruş 10
- Müsta'mel kutnu borlu? Döşek Aded 5 Kuruş 100
- Zene Entârî Aded 1 Kuruş 100
- Zene Benişi Aded 1 Kuruş 100
- Altun borma? Aded 1 Kuruş 300
- Bakır mangal Aded 1 ve Gügüm Aded 1 Kuruş 20
- Nuhas Abdest İbrîği Aded 2 ve el Legncesi Aded 1 Kuruş 20
- Abdest leğeni Aded 1 Kuruş 10
- Evâni-i Nuhâs Kıyye 42 Kuruş 150
- Koyun Re's Aded 100 Kuruş 800
- Camus ... Aded 1 Kuruş 200
- Bargîr Aded 3 Kuruş 450
- Öküz re's aded 12 Kuruş 600
- Hınta Kile 19 Fî 15 Kuruş 270
- Şa'îr Kile 19 Fî 15 Kuruş 270
- Ortak Mardiros zimmetinde 1274 Kuruş
- Samcı Oğlunda Hınta Kile 7,5 Kuruş 110
- Kara Mehmed'te Hınta Kile 2 Kuruş 45
- Mahalle-i mezbûrda menzil 2000 Kuruş
- Şapni? Mahallesinde Menzil 1000 Kuruş
- 1 Kıta' bağ 400 Kuruş
- Karye-i Kefre'de çift tayı? Aded 1 Kuruş 50
- Hamire? Hâne Kuruş 50
- Kütüb-ı mütenevvia 42 Cilt Kuruş 200
- Kutnu yüzölçü minder aded 5 Kuruş 50
- Kutnu yüzölçü yasdık aded 2. Ve ... yüzölçü yasdık aded 5 Kuruş 30
- Kilim aded 1 Kuruş 18
- Seccâde aded 2 Kuruş 35
- Köhne Kilim aded 1 ve Seccâde aded 2 Kuruş 15

- Mushaf-ı şerîf ... Kuruş 1000
- Han'da Sofası?? Üçer bab? Aded 10 Kuruş 600
- Alat-ı kahve 30 Kuruş
- Kantar aded 5 Kuruş 500
- Yekûn: 12504 Kuruş
- Minha'l-ihracât
- Zevce-i mûmâileyhâya Mihr-i Müsemma: 500 Kuruş
- Resm-i Kısme-i âdi 312,5 Kuruş
- Nazariye: 50 Kuruş
- Kâtibiye: 30 Kuruş
- İhzâriye 5 Kuruş
- ...ye? 137,5 Kuruş
- Kaydiye 20 Kuruş
- Sahhü'l-bâkî: 11504 Kuruş
- Hisse-i zevce-i mezbûre Selime Hatun: 1450 Kuruş
- Hisse-i binti'l-mezbûre Zeynep Hatun: 5802 Kuruş. Kesr?/Kebir?/2
- Hisse-i ibn-i ahun li-ebeveyn el-mezbûre ğâib ani'l-beled Ebubekir: 4350 Kuruş

Sayfa 65

BELGE NO: 136

Kâime-i Hazret-i Rauf Paşa

Înâyetlu atûfetlu mürüvvetlü seniyyü'l-himem kerîmü's-şiyem Sultânım
Hazretleri

Resânide-i? Nemîka-i senâveri Hüseyin Tatar bendelerinin yedine cânib-i defterîden Verilen iki kıt'a ilmühaberi mucibince sâye-i endâz Ve iclâl oldukları Adana ve Tarsus sancağından müretteb asker bedeliyesinden ale'l-hesâb akçe atufetlü defterdar efendi hazretlerine teslim olunarak hitamı maslahatıyla savb-i sevâb-ı nemâ-yı âlilerine avdet etdirilmiş olub mukaddem ve muahher niyâz ve iş'âr olunduğu vecihle fikdân-ı nûkûd cihetiyle akçeye ihtiyâc ber kemâl olmağın lûtfen ve inâyeten kusur bedeliye akçelerinin ... ol bu tarafa olaşdırılmasına himem-i kâmile düstûrileri şâyan buyrulmak me'mûliyle kâime-i senâveri tahrir ve tesyîr-i mevâyı Devlet-karârları kılındı inşâallahu Ta'ala lede'l-vusûl ber vech-i mütemennâ himem-i seniyeleri masruf buyrulmak niyazımdır Efendim. Fi Gurre-i Muhammerrem sene 1238

BELGE NO: 137

An tertîb-i bedeliye-i asâkir der livâ-i Adana vâcib sene 1238 in kadar bedeliye-i asâkir der livâ-i mezbûr bâ irâde-i seniyye tertîb ... mezbûr ve teczie-i Ordu-yu Şarka ve mûcib- seniye-i fermûda bedel ve hâle in kadar meblağ ale'l-hesâb Hüseyin Tatar hazret-i Celâleddin Paşa vâli-i Adana vurûd ve be hazine-i orduyu Şarka teslim şode. İlmühaberi vârid fermûde el-vâki fî 27 Zilhicce sene 1238 ve bâ fermân-ı şerîf süvârî 2000 nefer.

Süvârî Nefer Aded 2000

Bedeliye: 5000. Bedeliye: 250

4500 Kuruş

Kalan: 500 Kuruş

Bakâya der livâ-i mezburden teslim şod.

BELGE NO: 138

Şark cânibi Ordusu içün ba'zı elviye ve kazalardan müretteb ve matlûb buyrulân Süvârî Asâkir aynen mümkün olamadığı sûretde beher neferin ikişer yüz ellişer kuruşdan iktizâ iden bedellerinin tahsili bâbında sâdır olan fermân-ı

âli mucibince Adana Sancağından müretteb iki bin nefer süvarinin beş yüz bin kuruş bedeliyesinden bu def'a tatar-ı merhum yediyle elli bin kuruş vurûd idub Ordû-yu mezkûr hazinesine teslim olunmağla teslimine göre ilmühaberi der-kenâr ferman buyrulmak mucibince Baş Muhâsebeye kayd olunub meblağ-ı mezbûr elli bin kuruşun Ordu-yu mezkûr hazinesine teslim olunduğunu müş'ir işbu ilmühaber verildi. Fî 2 Zilhicce sene 1238.

BELGE NO: 139

Berâ-yı bedeliye-i asâkir der livâ-i Tarsus vâcib 1238 ki in kadar bedeliye-i asakir der livâ-i mezbûr bâ irâde-i seniyye tertîb ve mübâşeret tahsil ve Hazîne-i Ordû-yu Şart befer ve be-vusûl şeref-remûde bude. Ve halen in kadar meblağ ale'l-hesâb bâ-yed-i Hüseyin Tatar an Tataran hazret-i Celâleddin Paşa vâli-i Adana vurûd ve be-hazineye teslim şode. İlmühaberi vârid fermûd el-vâki' fî 27 Rebîu'l-âhir sen 1238. Ber mûceb-i tahrîrât ve ilâm ve bâ fermân-ı şerîf.

Süvârî:

Nefer: 1000. Beher fî 250 Kuruş

Toplam: 250000 Kuruş

Bakâyâ-i Livâ-i mezbûr: 180000 Kuruş

Kalan: 70000 Kuruş

BELGE NO: 140

Şark cânibi Ordusu için ba'zı elviye ve kazalardan müretteb ve matlûb buyrulan Sûvârî Asâkir aynen mümkün olamadığı sûrette beher neferin altışar yüz ellişer kuruşu iktizâ iden bedellernin tahsili bâbında sâdır olan fermân-ı âli Tatar-ı merkum yediyle yetmiş bin kuruş vurûd ve Orduyu mezkûr ve hazinesine teslim olunmağla teslimine göre ilmühaberi derkenârı fermân buyrulmağın Baş Muhâsebeye kayd olunub meblağ-ı mezbûr yetmiş bin kuruşun Orduyu mezkûr hazinesine teslim olunduğunu mübeyyin ilmühaberi vürudu. Fî 27 Rebiulahir sene 1238. İmza: -

MŞH_ŞSC_d_00071_0018 / Sayfa 68

Belge No: 145

Kudvetü'l-kuzâtî ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâilî ve'l-keîâm Adana ve Tarsus kadıları zîde fezâilühümâ tevki'-i refi'-i hümayûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki;

Adana ve Tarsus'da sâkin tâife-i Fellâhân'ın Dîvân-ı Hümayûnuna takdim eyledikleri bir kıt'a arzuhalleri mefhumunda bunlar Ehl-i Sünnet'ten olub üzerlerine edâsı lâzım gelen avârız ve tekâlifden başka hilâf-ı şer'-i şerîf kendülere mahsus olarak beher sene cündiye kağıdı gibi birer kağıd i'tâ olunub ale's-seviyye üçer kuruş altışar para tahsil olunduğundan mâ-'adâsâdık akçesi nâmıyla a'lâdan on ikişer kuruş ve evsatdan sekizer kuruş ve ednâdan altışar kuruş fuzuli cebren tahsil olunduğundan perîşânlıklarını mücib olduğunu beyan birle ol vecihle vâki' olan müdahalenin men' ve def'i bâbında emr-i şerîfim i'tâsını tahrîr ve istid'â eyledikleri ecilden kuyûda mürâca'at olundukda tâife-i Fellâhân Adana ve Sis ve Tarsus mukâta'ası ma'lûmü'l-mikdâr mâl ve mu'accele ile nısf hissesi ricâl-ı devlet-i aliyyemden hâlâ Tevki'-i Dîvân-ı Hümayûnum iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir Yusuf Agah dâme'uluvvuhunun ve nısf-ı diğeri Dergâh-ı Mu'allâm Kapucubaşılarında Matbah-ı Âmirem Emîni Osman dâme mecduhunun oğlu İbrahim Edhem zîde mecduhunun ber vech-i mâlikânelerinde olduğu ve tâife-i merkûmenin evlilerinin beher neferinden üçer kuruş ve mücerredlerinin beher neferinden ikişer kuruş rûsum-ı mirîleri mültemiz tarafından ahz ve kabz olunub tâife-i merkûmenin rûsum-ı mirîlerinin tahsiline taraf-ı âherden müdâhale olduğu yoğ iken

bundan akdem Tarsus mütesellimi bulunan Toroğlu Ali nâm kimesne tagallübü sebebiyle tâife-i merkûmenin ekserisini Tarsus canibine celb eylediğinden hâsılât-ı mukâta'aya kesr-i küllî ârız olduğuna mebni mukâta'-i merkûme mültezimi tarafından yed-i vâhiden zabt olunub bervech-i muharrer rusûm-ı mirileri mukâta'-a-i merkûme mültezimi tarafından cem' ve tahsil olunması hususu mukaddemen mukâta'-i merkûme mutasarrıfı tarafından lede'l-inhâ ol vecihle amel ve hareket olunmak içün bin yüz doksan iki tarihinde emr-i şerifim verilmiş olduğu ba'de'l-ihrac muktezâsı suâl olundukda tâife-i merkûmenin rüsûmleri ber mûcib-i nizâm kadîmi vecihle tahsil olunub kadime muğâyir ziyâde nesne mütâlabe olunmamak üzere emr-i şerifim itası muktezâ-yı maslahat idüğü Baş Muhâsbe ve Mâlikânedden derkenâr olunmağla derkenârı mucibince amel ve hareket olunmak fermânım olmağın bâ-takrîr işbu emr-i celîlü's-şânisdâr ve (...⁵⁰) ile irsâl olunmuştur.

İmdi vusulünde siz ki kadılar-ı mûma-ileyhimâsız ber vech-i muharrer tâife-i merkûmenin öteden beru viregeldikleri rüsûmâtı ber mûceb-i nizâm kadîmi üzere tahsil olunub kadime muğâyir ziyâde nesne mütâlebesiyle ta'addî ve rencide olmamaları hususuna dikkat ve hilâfından tehâşî ve mûcânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki

Hüküm-i şerifimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref yafta-i sudur olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibu'l-ittibâ' ve lâzîmü'l-imtisâlimin mazmun-ı itâ'at makrûnuyla âmil olub hilâfından be-ğâyet tehâşî eyleyesiz.

Şöyle bilesiz; alâmet-i şerîfe itimâd kılasız.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis min şehr-i zi'l-kâ'deti's-şerîf sene erba'a ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

Belge No: 146

Düstûr-ı mûkerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimi mehâmî'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib mümevhidi bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi'avâtıfı'l-meliki'l-alâ Adana vâlisi vezirim Mehmed Celâleddin Paşa edâmallâhu

⁵⁰ Kiminle ve neyle gönderildiği bilgisi metinde boş bırakılmıştır.

Ta'âlâ iclâlehü ve mefharu'l-kuzâtî ve'l-hükkâmma 'dinu'l-fezâilî ve'l-kelâm Adana Sancağında vâki' kazalarının kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsili ve'l-akrân ayan ve zâbitan ve sâir iş erleri ve bu hususa mübâşir ta'yîn olunan Hassam Kasabbaşı Tütüncüsü Tahir zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümayûnum vâsıl olicak ma'lûm ola ki;

Sarây-ı Cedîd-i âmirem ve Sarây-ı Atik-i ma'mûrem ve Dergâh-ı mu'allâm Yeniçerileri ve Cebeci ve Top ve Arabacı ve Tersâne-i âmirem Ocakları ta'yînâtı ve mu'ayyenâtı sâire Dergâh-ı mu'allam Kapucibaşlarından hâlen Kasabbaşı iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim el-Hac Mustafa dâme mecduhu ma'rifetiyle lahm-ı ganam ta'yînâtı lâzimesi için Rumeli'nin Üç Kolunda kazalardan tertîb oluna gelen ağnâm, el-hâletül-hâzihi ta'yînât-ı hümayûnumun teksirine binâen vefâ etmediğinden bi'z-zarûre Anadolu canibinden ağnâm mübâya'asına hâcet mess etmekden nâşi işbu iki yüz otuz dokuz senesine mahsuben dahi sâbıkı üzere mübâyaası tertîb olunan ma'lûmü'l-mikdâr ağnâmdan, sen ki vezir-i müşarünileyhsin Adana sancağının hâvî olduğu kazalara koyun kılından? icrâm? Derûn-ı emr-i şerifime mevzû'an irsâl olunan suret-i defter nâtik olduğu üzere tarh ve tahmil olunan bin beş yüz re's ağnâmı ber müceb-i şurût damuzluk ve sağmal ağnamlarından olmayarak erkek ağnâmın beher re'si yetmişer altışar paraya ve şişek kırkar erkek keçi altışar paraya olmak üzere îcâb eden bahaları 'an-nakd ashabına i'tâ olunarak inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i merkum ma'rifetiyle mübâya'a ve Der-'aliyye'ye irsâle ve aynen edâsında fukarâya 'usret olur ise beher re's beşer kuruşdan bedelen tahîl ve mübaşirine teslîmen Der-sa'âdetim'e irsâl olunması hususuna bezl-i cüll-i himmet [sayfa 69]⁵¹ eylemek fermânım olmağın hasseten işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve irsâlolunmuştur.

İmdi vusulünde beyân olunduğu üzere livâ-i mezbûrda vâki' kazalardan müretteb bin beş yüz re's ağnâmın ber vech-i tekmîl Der-aliyyem'e irsâl ve aynen edâsında fukaraya 'usret olur ise beşer kuruşdan bedellerinin tahsili matlûb-ı seniyyem idüğü ma'lûmun oldukda fermûde-i hümayûnum üzere aynen olamadığı takdirce fey-i? merkûme ile bedelini yerlü yerinden ve îcâb ve iktizâ edenlerden tahsil ve mübaşirine

⁵¹ Sayfa başına verilen "147" sayısı yanlışlıkla verilmiştir. Çünkü buradan devam eden metin "146" nolu belgenin devamıdır.

teslîmen irsâline ve bu bâbda tereddüd ederi olur ise men' ve def' birle olmayanların isim ve şöhreteriyle keyfiyeti Der-aliyyeme tahrire sarf-ı küll-ı külliyyet eyleyesin.

Ve sen ki mübâşir-i merkumsun sen dahi muktezâ-yı me'mûriyetin üzere ağnâm-ı mürettebe-i mezkûreyi vakt u zamanıyla mübâya'a eyleyesin.

Ve Siz ki kuzât ve nüvvâb ve ayân ve zâbitân ve sâir-i mûmâ-ileyhimsiz siz dahi mûcib-i emr-i şerifimle amel ve hareket ve hilâfından hazer eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki;

Hükm-i şerifimle vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafta-i sudur olan işbu emr-i şerîf-i âli şânımın mazmun-ı mûnîfi üzere âmil olasız.

Şöyle bilesiz, alâmet-i şerifime i'timâd kılasız.

Hurrire fi'l-yevmi's-sâbi' aşer min şehr-i muharremi'l-harâm sene tis'a ve selâsîne ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeti'l-mahmiyye.

Belge No: 148

Erzurum tarafına matlûbe? Sürülen iki bin nefer askerin isti'câlini hâvî
... yediyle vurûd iden emr-i şerîf sûretidir.

Düstûr-ı mûkerrem, müşîr-i müfahham, nizâmü'l-âlem müdebbirü umûri'l-cumhûri bi'l-'akli's-sâkib mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'-yi's-sâib mûmehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâli el-mahfûfu bi-'avâtıfı'l-meliki'l-'alâ hâlen Adana valisi, ilhâkan ... ve ... sancakları mutasarrıfı vezirim Mehmed Celâleddin Paşa edâmallahu Taala iclâlehü ve mefâhiru'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinu'l-fezâilive'l-keâm Adana Sancağının hâvî olan kazaların kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum ve iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim husus-ı âti'z-zikre bu def'a Der-saadetim'den mahsus mübâşir ta'yîn kılınan Dergâh-ı mu'allâm Kapucibaşlarından Müşir MîrMehmed Emin dâme mecduhu ve mefâhirü'l-emâsili ve'l-akrân ayan ve sâir zâbitân ve vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum, tevkî'-i refi'-i hümayûnum vâsıl olicak ma'lûm ola ki;

Şark cânibi Ordusu için Adana Sancağının hâvî olduğu kazalardan müretteb ve matlûb olan iki bin nefer ... bin ikişer yüz ellişer kuruşdan bedellerinin tahsiliyle Erzurum'a irsâl ve tevsîli hususu mukaddem ve muahharan şerefzir-i sudur olan

evâmîr-i celîle-i mülûkânemden ve isti'câl kılınmış olduğuna nazaran bedelât-ı merkûmenin şimdiye kadar kâmilten mahalline gönderilmiş olması me'mûl iken fakat nefis-i Adana hissesi olan altmış bin kuruş tahsil ve ... Mustafa Bey selimen Erzurum tarafına irsâl ve tesbîl kılınub mâ-'adâ dört yük kırk bin kuruşu livâ-i mezbûr dâhilinde olan aşâire mûmâsil hissesine isâbet etmiş ve anlar dahi Adana'ya tayin olan yaylalarına gitmiş olduğuna .. avdetlerine kdar tahsili hayyiz-i imkânda olamadığı ve geldikleri gibi tahsiline ikdâm olunacağı sen ki vezir-i müşârün-ilehsin bu def'a tarafından derbâr-ı şevket-karâr-ı mülûkâneme tahrîr ve iş'âr ve bu hususa dâir bir takım evrâk dahi takdim ve tisyâr olunmuş olmakdan naşi ...dan ... mezkûreden gayri tahsil ve irsâl küsür kalan dört yük kırk bin kuruşun dahi alâeyyi hâl tahsil ve Erzurum'a irsâl ve Divân-ı Hümâyûnumdan emr-i şerifim ısdârını bi'l-fiil Baş Defterdârım iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekârim es-Seyyid Mehmed Esad dâme ulüvvuhubâ takrir ifâde etmekle vech-i meşrûh üzere amel ve harekete ikdâm ve gayret olunmağın te'kîden ve isti'câlen mahsusen işbu emr-i şerifim ısdâr ve mübâşir-i mûmâileyh ile irsâl ve tisyâr olunmuştur.

İmdi Adana sancağının hâvî olduğu kazalardan müretteb iki bin nefer süvârî asker bedeliyesinden gayr-ı ez tahsil küsür kalan dört yük kırk bin kuruşun dahi ... ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle ... akdem tahsil ve tekmiliyle mübâşir-i mûmâ-ileyhe teslimen 'acâleten Erzurum'a irsâli irâde-i seniyem idüğü ve bundan sonra dahi i'mâr ve bitânet? Ve ... ve rehâvet? Bir vecihle ... olmayub mütecâsir olanların icrâ kılınacak,

Siz ki, vezir-i müşâr ve kuzât ve nüvvâb ve sâir mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldukda ber minvâl-ı muharrer amel ve hareket ve înkâd-ı emr u irâde-i şâhâneme bi'l-ihkâk İhtimâm ve dikkat ve hilâfından be-gâyet ittikâ ve mübâ'adet eyleyesiz.

Ve sen ki mübâşir-i mûmâileyhsin⁵²

MŞH_ŞSC_d_00071_0019

Hemâre? Sâhib-i hakk ve feyyâz-ı mutlak azze şânuhu vücûd-ı zâhidi's-su'ûdlerin derekât-ı girîneden masun ve ömr ü devletlerin ânen ve ânen müterakki ve

⁵² Belge burada bitmektedir. Devamı yoktur.

efzûn ve sâye-i hemvâta atûfetlerin ferdâ bendegânemle ebed makrûn eylemek de' avâtla hitamıyla.

Hemâr ve dağt-ı hamamiye-i bâri ve savn-ı siyânet-i samedânide masun olmak da' avâtıyla.

SONUÇ

71 Numaralı Adana Şeriyeye sicilinin 1.-69. Sayfaları arasında H.1237/1239-M.1821/1822/1823/1824 yılları arasında Adana Şeriyeye Mahkemesinde görülen davalar yer almaktadır. Bu çalışmada söz konusu şeriyeye sicilinin özeti, transkripsiyonu yapılarak Adana tarihiyle uğraşan araştırmacılara faydalanma imkanı hazırlanmaya çalışıldı.

Bu çalışmamızda varılan sonuçları şöyle sıralamak mümkündür:

71 Numaralı Adana Şeriyeye sicilinin içinde yer alan belgelerdeki davaların ikisi eşya defteri, ikisi şerh kaydı, biri eşyaların eksiksiz bulunduğu dair hüccet, biri ruziye defteri, biri cizye beratı, beş buyruldu, onaltı ferman, bir hattı humayun, iki masraf gider defteri, dört tereke belgesi, bir vekalet kaydı, bir müfredat defteri, bir eda tahvili, bir ilam kaydı, bir senet, bir tahvil halavnamesi, iki hüccet kaydı, dört satış hücceti, yedi berat tezkiresi, bir atama emri, bir zahiriye ait belge, bir tezkire kaydı, bir tarihsiz tezkire kaydı, bir bakiye listesi, bir poliçe ve miri hazinesine gönderilen belge, bir muhasebe dökümü, bir mahkeme nezdinde borç gösteren belge, bir alacaklara dair döküm, bir tevki taksim defteri, bir defter sureti, bir kaime belgesi, dört ilmühaber belgesi bulunmaktadır.

Bunlar dışında hazineye aktarılan belgeler, kişinin ölümü üzerine bir akçesinin kalmadığına dair belgede bulunmaktadır. Tarihsiz belgelerin yanı sıra bazı belgelerin numaralandırılması ya yapılmamış ya da yanlış yapılmıştır. Aynı zamanda bazı belgelerin başı ve sonu yoktur.(B:48,111).

Belge içeriklerinde camilere müezzin ataması, zamanında ödenmeyen mukataa yada vergilerin acilen toplanmasına, alım satım, ordu için toplanacak olan sipahinin hangi şartlarla nasıl toplanacağı halktan asker bedelinin nasıl toplandığı bu görevi kimin yürüteceği, ahali içinde isyan çıkartmaya çalışanların sürgün olarak Adana'ya gönderildiği, göreve gelen üst düzey yöneticilere karşılama töreninin düzenlenmesi, akli ehliyeti yerinde olmayan kişilerin görevden alınması, ve yerine yeni atamaların yapılması, miras paylaşımı ve mirasçının olmadığı durumlarda yapılan işlemler (B:27), sürgün edilenlerin durumu(B:18), Padişaha karşı vali taraftarlığı yapan mahkeme tercümanının tedip edilmesi (B:20), Adana ve çevre bölgesinde ikamet eden Ermenilerin ayinlerini yaparken eski uygulama gereği bunlara ait vergileri toplayan Novak diye adlandırılan rahiplerin kendisine verilen berata rağmen bölgedeki ehli örf taife

tarafından baskı gördüklerine ve bunun düzeltilmesine dair(B:57)belgeler bulunmaktadır.

Bir belgede Çankırı da isyana karıştığı düşünülen dört kişinin Adana'ya sürgün edilmesi ancak olaylarla ilişkilerinin olmadığı anlaşılınca rica üzerine serbest bırakılmalarına dair belge bulunmaktadır. (B:80)

İncelemiş olduğumuz yıllar arasındaki şeri kayıtlarda Adana'nın sosyal, siyasi, askeri, idari vb. durumu hakkında bazı bilgilere ulaşılmıştır. Ayrıca belirtilen zaman diliminde Müslümanlarla gayrimüslimlerin huzur içinde yaşadığını da görmekteyiz.

Bölgede aşiret anlayışının devam ettiğini belgelerde adı geçen aşiretlerden anlamaktayız. İktisadi içerikli belgelerden devletin yıllık olarak toplamış olduğu vergilerin bir düzen ve günü de tahsil edildiğini görmekteyiz.

Bu defterdeki belgelerden de anlaşılacağı gibi defterin ait olduğu dönemde yaşanan her hadise küçük büyük kayda değer tescil edilmiştir. Bu nedenle Osmanlı Devleti ile ilgili hususlarda sağlam bilgi edinilmek isteniyorsa mutlaka şeriye sicillerinin incelenmesi gerekmektedir.

BİBLİYOGRAFYA

- Adana Salnâmesi, sene 1289, sene 1308.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet; Şer'iyye Sicilleri, C. 1, İstanbul, 1988, s. 16.
- AKSIN, Ahmet; 218 Numaralı Harput Şer'iyye Sicili 1249-1256(m. 1833-1840), Fırat Ün. Sosyal Bilimler Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1990, s. XXIII.
- AKSIN, Ahmet; "218 Numaralı Harput Şer'iyye Sicili Tanıtımı ve Fihristi", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.IX, S.1, Elazığ 1999, s.2.
- AKYEL, Salih; '1831-1837 Tarihli Eğin Şer'iyye Sicilinin Tanıtımı Ve Fihristi' Fırat Ün. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 1, C. 14, Elazığ 2004, s.220.
- ÇAKAR, Enver; XVI. Yüzyılda Halep, Elazığ, 2003, s.24-26
- ÇELEBİ, Evliya; Seyahatnâme, İstanbul 1935, C.IX, s.333-334
- EROĞLU, Cengiz; Murat Babuçoğlu, Yar. Doç. Mehmet Köçer; Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Halep, Ankara, 2007, s.33.
- HALAÇOĞLU, Yusuf; Türkoloji Araştırma Merkezi, Adana Tarihçesi, s.11.
- KILIÇ, Orhan; XVII. Yüzyıl ilk yarısında Osmanlı Devleti'nin Eyalet ve Sancak Teşkilatlanması, Osmanlı, C.6:Teşkilat, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, s.95.
- ÖZTÜRK, Mustafa; "Harput Şer'iyye Sicilleri", Tarih İçinde Harput Sempozyumu, s.74.
- SAMİ, Şemseddin; Kamusu'l-alam, İstanbul, 1307, C.I, s.220.
- TATAR, Özcan; 384 Numaralı Harput Şer'iyye Sicilinin H.(1046-1047) Tanıtımı ve Fihristi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.27, S.1, Elazığ, 2017, s.234-235.
- TATAR, Özcan; XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova'da Aşiretlerin Eşkiyalık Olayları ve Aşiret İskanı(1691-1750), Doktora Tezi, Elazığ, 2005, s.35-44.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1988, C.I, s.348.vd.
- Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler, Ankara, 1972, C.I, s.2-35.
- Vital Cuinet, La Turquie d'Asie, Paris 1892, C.II, s.3-40.
- YILMAZÇELİK, İbrahim; Diyarbakır Şer'iyye Sicilleri, Ankara, 2001, s.8
- YILMAZÇELİK, İbrahim; 392 Numaralı Harput Şer'iyye Sicili, Ankara Ün.Türk İnkılap Tarihi Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1987.

YILMAZÇELİK, İbrahim; ‘Şer’iyye Sicillerinin toplu Kataloğuna Doğru Diyarbakır Şer’iyye Sicilleri’, Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı:90, Haziran 1994,s.42.

YILMAZÇELİK, İbrahim; ‘1750-1752 Tarihli Gaziantep Şer’iyye Sicilinin Tanıtımı ve Fihristi’, Fırat Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 1, Ocak 2002, Elazığ, s. 326.

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	ÖZGÜL BAY
Öğrenci Numarası	171211114
Enstitü Anabilim Dalı	TARİH
Programı	YAKINÇAĞ
Danışmanının Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. İbrahim Yılmazçelik
Tez Başlığı (Türkçe)	71 NUMARALI M. (1821/1822-1823/1824) H. (1237-1239) TARİHLİ ADANA ŞERİYYE SİCİLİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 261 sayfalık kısmına ilişkin, 24/09/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orjinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 26 dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof.Dr. İbrahim YILMAZÇELİK
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Prof. Dr. Ahmet AKSIN
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZ GEÇMİŞ

İlköğretim ve liseyi Elazığ'da okudum. 2005 de Fırat Üniversitesi Tarih Bölümünü okumaya başladım. 2009 da mezun oldum. 2010/2011 Eğitim-Öğretim yılında Tezsiz Yüksek Lisans yaptım. 2017/2018 Eğitim-Öğretim yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi kürsüsünde Tezli Yüksek Lisansa başladım. Milli Eğitim Bakanlığında Tarih Öğretmeni olarak görev yapmaktayım.

